

GS CPA, INC.
 ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ
Gurpreet Singh, CPA, MBA
 Certified Public Accountant
 5450 Lafayette Road, Suite#3,
 Indianapolis, IN 46254
Ph: 317-248-4802
 Fax: 317-800-7947
 e-mail: info@gscpainc.com Website: www.gscpainc.com

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ
AMANTEL.COM
 \$25 ਵਿਚ 3000 ਮਿੰਟ (50 ਘੰਟੇ)
 ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ
 24/7 Customer Service
 ਇਹ ਆਫਰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਕੂਪਨ ਕੋਡ ਸਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਵੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋ।
vaisakhi
 Coupon Code
 ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
 1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜੁਗ ਪਰਵਰਤਕ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
 ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ
 ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

Thirteenth Year in Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
 ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
 Email: punjabtimes1@sbcglobal.net
 www.punjabtimesusa.com
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
 Punjab Times, Vol 13, Issue 48, December 1st, 2012 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

**ਗਰਮਖਿਆਲੀਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ
 ਚੋਣ ਪਿੜ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ**
 ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਨਾਕਾਮੀ ਪੱਲੇ ਪਈ ਬਦਲਵੀਂ ਸਿਆਸਤ ਦੇਣ 'ਚ ਅਸਫਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚੋਂ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਬਾਹਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਦੋ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੀ ਪਈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਚੋਣਾਂ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਬੇਹੱਦ ਮਾੜੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਚੋਣ ਅਮਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਧੜੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਨੇ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਤੱਕ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ

ਪੰਥਕ ਮੋਰਚਾ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ?

ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਥਕ ਮੋਰਚੇ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਪੰਥਕ ਮੋਰਚਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਕੇ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਰਮਜੀਤ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਸਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਂਜ ਵੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਮੁੱਖ ਹਨ, ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਡੱਕੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਅਪਨਾਈ ਰਣਨੀਤੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਠੱਪ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕੇਸ 'ਚ ਉਲਝਾ ਕੇ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ-ਖੂੰਹਦਾ ਤਾਣਾਬਾਣਾ ਵੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਬਣ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਲੜਾਉਣ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜ਼ਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਚੋਣ ਲੜਨ ਪਿਛੋਂ ਕੰਗਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਹੀ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਨਹੀਂ ਗਲਣੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ) ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਚੋਣ ਪਿੜ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਚੋਣ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

**ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ
 ਦਰਮਿਆਨ ਟਕਰਾਅ**

ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਲਟਾਈ ਗੱਡੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਿਰਸਾ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਏ ਟਕਰਾਅ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੁਣ ਚੁੱਪਚਾਪ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਤੁਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਹੋਏ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿਲੋਕੇਵਾਲਾ ਸਮੇਤ ਛੇ ਜਣੇ ਫੱਟਣ ਹੋ ਗਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਰਾਮ ਰਹੀਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਵਾਂਗ ਰਚਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ

ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਠੱਪ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਵੱਲੋਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ 'ਕਾਰੋਬਾਰ' ਨੂੰ ਮੁੜ ਚੇਤਨ ਦਾ ਰਾਹ ਮੋਕਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੜੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨਾਲ ਐਤਵਾਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਵੰਗਾਰਿਆ ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਟਕਰਾਅ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਤਾਜ਼ਾ ਘਟਨਾ ਵਿਚ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

For Sale or Lease
 bp MARATHON VALERO Shell
 ਕੈਨਟਕੀ ਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਅਤੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਕਾਊ ਹਨ
Liquor Stores & Gas Stations For Sale In Kentucky And Indiana
 ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 502-836-4825
 Sukh Bains
 Cell: (502) 836-4825
 Sbains888@yahoo.com

Estd. 1975
World Wide Travel
 www.fly2world.com
AIR TRAVEL • CRUISES • VACATIONS
 DETROIT 734 525 7304 TOLL FREE 866 66 INDIA CHICAGO 312 224 8800
 DELTA KLM AIRFRANCE ETIHAD QATAR Gulf Air Emirates Continental Airlines Lufthansa American Airlines

Sikh * Genocide * Sovereignty

5th Int'l Sikh Conference in Chicago IL

**Sunday
December 9, 2012 @ 10:30am**

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਅਮਰੀਕਾ ਇਕਾਈ) ਵਲੋਂ ਸੰਨ 1984 ਦੀ ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪੰਜਵੀਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ "ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ-ਸਾਵਰਨੀ" ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਵਿੱਚ 9 ਦਸੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਕੌਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਖੇਤ੍ਰ ਖੇਤ੍ਰ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅਮਰੀਕਾ ਇਕਾਈ) ਵਲੋਂ ਕੌਮੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਿਣਕੇ ਕਿਣਕੇ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਹੁੰਮ ਹੁੰਮਾਂ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੋ ਜੀ।

Program:

- * **Akhand Path Sahib**
Friday Dec. 7th 2012 10am
- * **Special meeting**
Saturday Dec. 8th 2012 7pm
- * **Bhog Akhand Path**
Sunday Dec. 9th 2012 9:30 am
- * **Panthic Conference**
Sunday 10:30 am

Speakers:

- * **Emann Singh Mann** (Punjab)
- * **Sukhminder Singh Hansra** (Canada)
- * **Dr. Gurmit Singh Aulakh** (Washington)
- * **Dr. Paramjit Singh Ajrawat** (Washington)
- * **Dr. Amarjit Singh** (Washington)
- * **Bhai Chain Singh** (France)
- * **Gurpatwant S. Pannu**
(Sikhs For Justice)

Coordination Committee:

Makhan Singh Clair
630-827-9752

Bharpoor Singh
847-489-3210

Boota Singh Kharoudh
609-351-0321

Rupinder Singh Bath
937-467-3012

Joga Singh
201-376-4945

Inderpal Singh Nirdosh
209-683-9935

Surjit Singh Kalhar
917-434-2483

Resham Singh
661-209-0118

Jit Singh Aloarkh
559-470-5595

ਮਾਈ ਪੰਜਾਬ-ਆਨਲਾਈਨ ਰੇਡੀਓ ਪੈਲਾਟਾਈਨ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਲਾਈਵ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਹੋਵੇਗਾ।
ListenLIVE: 213-493-0299 or www.MyPunjab.ca

Sikh Religious Society
1280 W Winnetka Street,
Palatine IL 60067

Makhan Singh Clair
630-827-9752

Bharpoor Singh
847-489-3210

PANNUN THE LAW FIRM
ATTORNEYS & COUNSELLORS

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਂਡ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਕੀ ਤੁਹਾਡਾ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?
ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਮਸਲੇ ਲਈ
ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ
ਲੈਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਏਰੀਏ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ

ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਕੀਲ
ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ

ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਫੇਰੀ ਤੇ

ਦਸੰਬਰ 8, 2012 • 10:00 ਤੋਂ 5:00 ਵਜੇ ਤੱਕ
Hilton Garden Inn 2930 South River Road, Des Plaines, IL 60018

ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ
(10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ

ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ 10 ਸਾਲ ਤੋਂ
ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ
ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ
ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ

NEW YORK

T 718.672.8000

75-20 Astoria Blvd, Suite 170
Jackson Heights, New York 11370

* admitted in the state of new york only

CALIFORNIA

T 510.796.9000

39180 Liberty Street, Suite 118
Fremont, CA 94538

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੂੰ 'ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ'

15 ਦਸੰਬਰ 2012 ਤੱਕ 25,000 ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਫਰੀਮਾਂਟ (ਬਿਊਰੋ): ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਥੇਬੰਦੀ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਨੂੰ 'ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ' ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਆਨਲਾਈਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੀ ਵੈਬਸਾਈਟ www.wh.gov/XZj1 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ 15 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ 25,000 ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਫਿਰ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣਗੇ।

ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਦੀ ਕੋਆਰਡੀਨੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਨਲਾਈਨ ਜਾ ਕੇ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 28 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਅਤੇ 2 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਵਲੰਟੀਅਰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਇਸ 'ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ' 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਲੈਣਗੇ।

ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਟਾਰਨੀ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਅਨੁਸਾਰ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇਣਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਇਕ ਵਿਲੱਖਣ ਮੌਕਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਵੰਬਰ 1984 'ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ' ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਫੈਲਾਈ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 30,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਤਲ

ਹੋਏ, ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਇਆ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ 300,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਛੁਪਾਇਆ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਾਖਾ ਦੇਸਾਈ ਦੀ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ 'ਚ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਚੋਣ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੰਮਪਲ ਵਿਸ਼ਾਖਾ ਦੇਸਾਈ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਅਜਾਇਬਘਰ ਤੇ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੈਰ ਲਾਭ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਏਸ਼ੀਆ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇਸਾਈ ਦਾ ਨਾਂ ਅਹਿਮ 10 ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਬੰਬੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਗਰੈਜੂਏਟ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇਸਾਈ ਨੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਐਮ.ਏ. ਤੇ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 1977 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1990 ਤੱਕ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਆਫ ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ, ਬੋਸਟਨ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ।

ਚੱਢਾ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕੇਸ 'ਚ ਨਾਮਧਾਰੀ ਫਸਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪੌਂਟੀ ਚੱਢਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੌਂਟੀ ਚੱਢਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਚਲਾਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਮੌਕੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਦੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋਣੇ ਪਏ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਬਸਪਾ ਦੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀ ਉਡੀਕ ਨਹੀਂ: ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿੱਢਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਬਸਪਾ ਦੀ ਹਾਮੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਸਬਰ ਹੁਣ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਧਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਸਿਆਸੀ ਖਲਾਅ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ 'ਤੇ ਫਿਕਰ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ

ਹੈ। ਸ. ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਤੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣ ਲਈ 15 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਇੱਕਲੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਬਸਪਾ ਆਪਣੀ ਹਾਈਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਰਹੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਕਲੀਫ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜ ਦਸੰਬਰ ਦੀ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਿਗੜ ਰਹੀ ਹਾਲਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ

ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 10 ਤੋਂ 17 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਭਰ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਧਰਨੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਾਰਨ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚੀ ਪਈ ਹੈ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਿੱਤਰਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਜਾਣਾ ਦਾ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਿੱਲ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਵਧ ਕੇ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਰੇਤਾ ਵੀ ਆਏ ਦੇ ਭਾਅ ਵਿਕਣ ਲੱਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਘੋਲ ਲਈ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਮਰਕੱਸੇ ਕਰ ਲਏ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ-ਡੀ ਜੇ ਮਾਵੀ

DJ MAVI

Professional entertainment
for all occasions

DJ, M.C, Laser Lights, Large Sound Systems

We also offer

Dhol Players, Bhangra Dancers, and Up-Lighting
Ohio, Indiana, Kentucky, Michigan, West Virginia,
Tennessee, Illinois

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ, ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨਾਂ,
ਸਵੀਟ-16, ਮਹਿੰਦੀ-ਸੰਗੀਤ, ਜਾਗੋ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ...

ਦਲਬੀਰ ਮਾਵੀ

We will make your event memorable for years to come
10 years of experience** Top of the line equipment**
More than 75,000 Songs** Up to 10,000 Watts of Sound**

ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਛੋਟਾ, ਡੀ ਜੇ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

ਫੋਨ: 513-885-1679

Deejaymavi@yahoo.com WWW.DJMAVI.NET

Syan Video Production, Inc.

ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ
ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ
ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ
ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ
ਮੌਕਾ ਦਿਓ
ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ,
ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video &
Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free: 1-800-RAJ-SYAN

(with 17 years Experienced)

Call: 734-261-0936 or 734-890-1767

e-mail: raj@syانvideo.com or visit at: www.syanvideo.com

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ॥ ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ॥

—ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਪੰਨਾ 202

ਅਕਥ ਕਥਾ ਅਤੇ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਕੈਂਪ

ਉਪਰੋਕਤ ਮਹਾਂ ਵਾਕ ਤੋਂ ਸੇਧ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਦਿਆਂ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵ੍ਹੀਟਨ (ILSCC Wheaton, 2131 Creek Side Dr., Wheaton IL 60187) ਦੀ ਸੁਹਿਰਦ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਅਕਥ ਕਥਾ ਅਤੇ ਨਾਮੁ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਕੈਂਪ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਅਕਥ ਕਥਾ (ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ) ਦੁਆਰਾ ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਇਸ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰ ਕੇ ਜੀਵਨ ਸਫਲਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਹਾਰਦਿਕ ਸੱਦਾ ਅਤੇ ਜੋਦੜੀ ਹੈ ਜੀ। ਇਹ ਕੈਂਪ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਰ ਕੇ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਆਓ।

Program Schedule (all times CST):

Friday, December 21 – 7pm – 9pm CST

Saturday, December 22 – 9am – 3pm

Sunday, December 23 – 7:30am – 9am & 2.30pm-7.30 pm

Monday, December 24 – 9am – 7pm

For info. contact: 1-630-510-9700

Bhai Mohinder Singh 1-847-293-3122

Email- mysimran.info@gmail.com

Or Visit : WWW.mysimran.info

www.wahegurulive.com and www.ilscc.com

ਭਾਜਪਾ ਮੁਖੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਮੁੜ ਘਿਰਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਭਾਜਪਾ ਮੁਖੀ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰਤੀ ਪਾਵਰ ਐਂਡ ਸੂਗਰ ਲਿਮਟਿਡ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ 18 ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਗਡਕਰੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਦੋ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ੇਅਰ ਹਨ। ਪਾਵਰ ਐਂਡ ਸੂਗਰ ਲਿਮਟਿਡ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ 18 ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਛੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਡਕਰੀ ਦੀ ਪਤਨੀ, ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਭਤੀਜਾ ਸੰਦੀਪ ਭੂਰਚੰਦੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਨ।

ਤਾਜ਼ਾ ਖੁਲਾਸੇ ਤੋਂ ਐਸ. ਗੁਰਮੁਰਤੀ ਦੀ ਗਡਕਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਕਲੀਨ ਚਿੱਠ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 18 ਕੰਪਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਘੁਟਾਲਾ ਵਪਾਰੀ ਮੁਨੀਸ਼ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਅਨੁਸਾਰ 18 ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰਤੀ ਪਾਵਰ ਐਂਡ ਸੂਗਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੂਰਤੀ ਐਂਡ ਮਹਾਤਮਾ ਸੂਗਰ ਐਂਡ ਪਾਵਰ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਡਰੱਗ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਬੀਸਲਾ ਨੂੰ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ

ਫਰਿਜ਼ ਨੋ (ਬਿਊਰੋ): ਯੂ ਐਸ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਜੱਜ ਐਥਨੀ ਇਸ਼ੀ ਨੇ ਲਿਵਿੰਗਸਟਨ ਵਾਸੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਸਲਾ ਨੂੰ ਡਰੱਗ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ ਇਕ ਕੇਸ ਵਿਚ 16 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਯੂ ਐਸ ਅਟਾਰਨੀ ਬੈਜਾਮਿਨ ਵੈਗਨਰ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫੈਡਰਲ ਜਿਊਰੀ ਨੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਲੋ ਕੋਕੀਨ ਅੱਗੇ ਸਪਲਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੇ ਮਨਸ਼ੋ ਨਾਲ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਬੀਸਲਾ ਨੂੰ ਦੋ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਸਜ਼ਾ ਲੰਘੀ 13 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ।

ਜੱਜ ਇਸ਼ੀ ਨੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਉਪਰੰਤ ਸੁਣਾਈ ਕਿ 31 ਸਾਲਾ ਬੀਸਲਾ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਹਾਲਤ ਹੁਣ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਬੀਸਲਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਦਿਮਾਗੀ ਹਾਲਤ ਸਾਵੀਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਕਰੀਬ

ਦਸ ਲੱਖ ਗਿਰਾਓਂ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ।

ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੈਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਵਾਸੀ 53 ਸਾਲਾ ਹਰਜੀਤ ਮਾਨ ਦੇ ਇਕ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕੋਕੀਨ ਸਮਗਲਿੰਗ ਗੈਰੂ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਬੀਸਲਾ ਨੇ ਡਰੱਗ ਵੇਚੀ। ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਮਾਨ ਅਤੇ ਬੈਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਵਾਸੀ ਸੁਖਰਾਜ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਡਰੱਗ ਅਤੇ ਕੋਕੀਨ ਦਾ ਪੰਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 24 ਸਾਲ 4 ਮਹੀਨੇ ਅਤੇ 10 ਸਾਲ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

ਫੈਡਰਲ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਬੈਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਸਟਰਿੰਗ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਕਰੀਬ 10 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਨਕਦ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੈਲਡਨ, ਇਲੀਨਾਏ ਵਿਚ ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਬੀਸਲਾ ਵਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਇਕ ਟਰੱਕ ਵਿਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਰੀਬ ਇਕ ਲੱਖ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਬੈਕਰਜ਼ਫੀਲਡ ਵਿਚ ਫੈਡਰਲ ਏਜੰਟਾਂ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਿਮਾਂ ਤੋਂ ਕਰੀਬ 8 ਲੱਖ 45 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੀ ਰਕਮ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਹੋਰ ਨਾਮਜ਼ਦ

ਲੰਡਨ: ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਕੇ.ਐਸ. ਬਰਾੜ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ 'ਤੇ ਹੋਏ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਸਮੇਤ ਦੋ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ 36 ਸਾਲਾ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਕੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਲਵਰਹੋਪਟਨ ਦੇ 33 ਸਾਲਾ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਤੇ ਬਰਮਿੰਘਮ ਦੇ 34 ਸਾਲਾ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘੂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਘਾ ਉਤੇ ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮੀਨਾ ਉਤੇ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੱਛਮੀ ਲੰਡਨ 'ਚੋਂ 36 ਸਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਤੇ 55 ਸਾਲਾ ਔਰਤ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ ਉਤੇ 30 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਰਦਨ ਤੇ ਗੱਲੂ ਉਤੇ ਜ਼ਖਮ ਆਏ ਸਨ।

We Specialize in Insuring small Businesses

Advance Insurance Consultants Inc. Business Insurance Specialists

1783 S. Washington St., ST#101B, Naperville, IL 60565

>We specialize in Insuring computer consultants, Gas Stations, Restaurants, Hotels/Motels, Physicians offices, Workers Comp, etc.
>We will do a complete analysis of your current policy & apply maximum credits and discounts to get you the best rates with "A" rated company.

Call Tanvir Ahmad or Tariq S. Bhatti, Ph:630-718-9492

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746

Fax:847-705-9388, e-mail:punjabtimes1@sbcglobal.net

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ,
ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਟਲੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਟਲ ਗਈ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਸੋਲੀ ਸੋਰਾਬਜੀ ਤੇ ਕੇ.ਟੀ.ਐਸ. ਤੁਲਸੀ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੋਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਿੱਲੀ-ਯੂ.ਕੇ. ਤੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਦਲ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਤੇ ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਉਪਰ ਵਿਚਾਰ ਉਪਰੰਤ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines

British Airways

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

Jet Airways, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

OKKJI Transfer LLC.

15238 Radiance Dr., Noblesville, IN, 46060

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

*ਲੋਕਲ ਤੇ ਲੌਂਗ ਰੂਟ

*ਡਰਾਈ ਅਤੇ ਰੀਫਰ ਲੋਡ

ਕਾਗਜ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲਓ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

Toll Free: 1-855-966-5554

Manny Sandhu: 317-603-1000, Sam Bhullar: 732-486-9045

Fax: 317-774-9665

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/
ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ
ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi

Office: (866) 933-3038

Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733

Yuba City Ph:530-383-2785

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

R K

Carpet & Flooring, Inc.

6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ

*Commercial *Installation
*Residential *Cleaning
*Industrial *Repair
*Sales

Ravinder Singh Ravi

Ph:773-761-6888

Fax:773-761-6865

Punjab Times**Established in 2000
13th Year in Publication**

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Graphics:

Mandeep Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

Corrpondents**Detroit, MI**

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 90 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ
ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ
ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ
ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ
ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in
the articles published in the
columns of Punjab Times are
that of their writers, and it is
not implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.

**All disputes subject to
Chicago jurisdiction.**

ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ 'ਚ ਭਿੜਨਗੀਆਂ 23 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਤੀਸਰੇ 20 ਕਰੋੜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨੁਮਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਪਰਲਜ਼ ਤੀਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਕਬੱਡੀ ਪੰਜਾਬ-2012 ਵਿਚ 23 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਹੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਹੋਣਗੇ ਤੇ 15 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼

ਸ਼ਰੀਫ ਪੁੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਖੇਡ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ 23 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ 16 ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ, ਅਰਜਨਟੀਨਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਡੈਨਮਾਰਕ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਇਰਾਨ, ਇਟਲੀ, ਕੀਨੀਆ, ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ, ਨਾਰਵੇ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਸਕਾਟਲੈਂਡ, ਸੀਏਰਾ ਲਿਓਨ, ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਦਕਿ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ, ਭਾਰਤ, ਡੈਨਮਾਰਕ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਤੁਰਕਮੇਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 16 ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ 10 ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ

ਇਕ ਵੀ ਖਿਡਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੀ ਇਨਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਦੋ ਕਰੋੜ, ਇਕ ਕਰੋੜ ਤੇ 51 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਚੈਂਪੀਅਨ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 51 ਲੱਖ, 31 ਲੱਖ ਤੇ 21 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਨਾਮੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਫਾਈਨਲ ਮੈਚ ਦੇ ਸਰਵੋਤਮ ਧਾਵੀ ਤੇ ਜਾਵੀ ਨੂੰ ਇਕ-ਇਕ ਟਰੈਕਟਰ ਇਨਾਮ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਅਰਜਨਟੀਨਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ 10-10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਮਨੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਮੈਚ ਬਠਿੰਡਾ, ਪਟਿਆਲਾ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਦੋਦਾ (ਮੁਕਤਸਰ), ਸੰਗਰੂਰ, ਰੂਪਨਗਰ, ਚੋਹਲਾ ਸਾਹਿਬ (ਤਰਨ ਤਾਰਨ), ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਮਾਨਸਾ, ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਖੇ ਹੋਣਗੇ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਡੋਪ ਟੈਸਟਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਲਈ ਬਾਕਾਇਦਾ 40 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਉਪਰ ਕੁੱਲ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 15 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਧਰਲੇ ਤੇ ਉਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਤੇ ਰੱਸਾਕਸ਼ੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਉਣ ਉਪਰ ਵੀ ਉਹ ਗੌਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਟਕਰਾਅ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿਚ ਨਾਮ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ ਵਿਖੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਤਿਕਾਰ ਸਭਾ ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮੀਟਿੰਗ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਬਾਲਮੀਕੀ ਚੌਕ ਨੇੜੇ ਐਫ. ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਨਾਮ ਚਰਚਾ ਰੱਖ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਏ।

ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਨਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਤੇ ਐਸ.ਪੀ. ਨੇ ਯਕੀਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਚ ਕਰ ਕੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕਰਨ ਆਏ ਲੋਕ ਵਾਪਸ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿਲੋਕੇਵਾਲਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੱਟਣ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸ.

ਤਿਲੋਕੇਵਾਲਾ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋ ਗੱਡੀਆਂ ਤੇ ਸੱਤ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਪੱਥਰਾਅ ਵੀ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਰਜਨਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚ ਜ਼ਖਮੀ ਛੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖਿਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਤਿਲੋਕੇਵਾਲਾ, ਗੁਰਲਾਜ ਸਿੰਘ ਤਿਲੋਕੇਵਾਲਾ, ਰਣਦੀਪ ਸਿੰਘ ਫਰੀਦਕੋਟ, ਸੁਖਮੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੋਸ ਬਰੇਟਾ ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਰਸਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਇਥੋਂ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦਸਵੀਂ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚਿੱਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਤਾਇਨਾਤ ਕਰਕੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵੱਲ ਦੌੜ ਗਏ। ਹਾਲਾਤ ਇੰਨੇ ਵਿਗੜ ਗਏ ਹਫ਼ਤਾ ਭਰ ਸਿਰਸਾ ਪੁਲਿਸ ਛਾਉਣੀ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰ ਵੀ ਬੰਦ ਰਹੇ।

ਉਧਰ, ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰਸਾ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਵਿਖੇ ਡੇਰਾ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਤੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਏ ਝਗੜੇ ਬਾਰੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ

ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਕੰਵਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁਮਾਣ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਪਿੰਡ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਨੇੜੇ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਬੁਲਿਟ ਪਰੂਫ਼ ਗੱਡੀਆਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਾ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਦੌਰਾਨ ਫੱਟਣ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਤਿਲੋਕੇਵਾਲਾ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਡਟਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਡੇਰੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਤਪਨਾਹੀ ਬੰਦ ਕਰੇ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ।

ਪੰਥਕ ਮੋਰਚਾ ਖੇਰੂ-ਖੇਰੂ?

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਿੰਘ ਸਰਨਾ ਨੇ ਪੰਥਕ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਧੜਾ ਵੀ ਪੰਥਕ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਆ ਰਲਿਆ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਮੁੜ ਇੱਕਠੇ ਹੋਣ ਦੇ ਯਤਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੋਣ ਪੰਥਕ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਝੰਡੇ ਥੱਲੇ ਲੜੀ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ 1920 ਵੱਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲਈ ਤਾਲਮੇਲ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਲ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਡਹੇਤੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ, ਦਲ ਖਾਲਸਾ, ਖਾਲਸਾ ਪੰਚਾਇਤ ਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗਰਮਖਿਆਲੀਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਣ ਪਿੜ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਗਰਮਖਿਆਲੀਆਂ ਦਾ ਸਫਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਲੜੇਗੀ। ਸ. ਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਮੋਟਾ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣ ਅਮਲ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਲੜੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਕੋਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਹਾਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਂਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸੰਸਦ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਚੋਣ ਅਮਲ ਵਿਚ ਮੁੜ ਤੋਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਦੁਚਿਤੀ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਕਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਟਕਸਾਲੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਅਮਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਲਈ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਗਰਮਖਿਆਲੀ ਆਗੂ ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1989 ਵਿਚ ਹਲਕਾ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1999 ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਲੜੀ ਸੀ ਪਰ ਸਫਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ ਤੇ ਸਿਰਫ ਰਸਤਾ ਹੀ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆਤਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੁਰਾ
ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੈਧਾਰਾਏ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਹੈਪੀ ਹੀਰ
ਸੰਨੀ ਧੜ
ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੱਪੀ

ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੋਂ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤ ਗਰਮਾਈ

ਲਾਹੌਰ: ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੋਂ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਗਰਮਾ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਪਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਚੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਵਾ ਜਿਹੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੇ ਦਬਦਬੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਧੀਆ ਫੈਸਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਵਾ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਤਹਿਰੀਕ-ਹੁਰਮਤ-ਏ-ਰਸੂਲ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਨਸੀਰ ਸਈਦ ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ 'ਤੇ ਫਿਲਹਾਲ ਰੋਕ ਲਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

ਲਾਹੌਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ, ਦਿਲਕਸ਼ ਲਾਹੌਰ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ 29 ਨਵੰਬਰ ਤੱਕ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਤਹਿਰੀਕ-ਹੁਰਮਤ-ਏ-ਰਸੂਲ ਤਰਫ਼ੋਂ ਉਕਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਹੀਦ ਭੱਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ

ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੂਹੀਆ ਏਜੰਸੀ 'ਰਾਅ' ਵੱਲੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਗਏ।

ਭੱਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਦਿਲਕਸ਼ ਲਾਹੌਰ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਵਰਤਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਮਾਤ-ਉਦ-ਦਵਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਆਮਿਰ ਹਮਜ਼ਾ ਤਹਿਰੀਕ-ਹੁਰਮਤ-ਏ-ਰਸੂਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ। ਹਮਜ਼ਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਲਾਹੌਰ 'ਚ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਈਸਾਈ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰੇਗੀ।

ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਟੀ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਆਫ ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜੇ.ਯੂ.ਡੀ. ਤੇ ਜਮਾਤ-ਇ-

ਇਲਾਮੀ ਜਿਹੇ ਕੱਟੜਪ੍ਰਸਤ ਦਲਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਥਾਨਕ ਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਦਿਲਕਸ਼ ਲਾਹੌਰ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਸੀ ਜੋ ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਚੌਕਾਂ, ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਕੈਂਚੀਆਂ ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਾਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਬੰਧਤ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੀ ਨਿਰਖ-ਪਰਖ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਲੈਂਦੀ ਸੀ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚੋਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਬਾਰੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜੇ.ਯੂ.ਡੀ. ਤੇ ਸ਼ਾਦਨਾਮ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ

ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਚੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਮਾਤ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਆਮਿਰ ਹਮਜ਼ਾ ਤੇ ਜਾਹਿਦ ਬੱਟ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਚੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਹੁਰਮਤ-ਏ-ਰਸੂਲ ਚੋਂ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਚੋਂ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹਰੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਗੇ। ਦਿਲਕਸ਼ ਲਾਹੌਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਦਮਾਨ ਚੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਇਹ ਤੱਥ ਉਭਾਰਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਹੱਤਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਥੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਚੋਂ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਾਰਚ 1931 ਨੂੰ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਵਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਕਸੂਤੀ ਫਸੀ ਆਇਰਲੈਂਡ ਸਰਕਾਰ

ਲੰਡਨ: ਆਇਰਲੈਂਡ ਵਿਚ ਗਰਭਵਤੀ ਭਾਰਤੀ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿਛੋਂ ਗਰਭਪਾਤ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਕਸੂਤੀ ਫਸ ਗਈ ਹੈ। ਉਧਰ ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਾਈਕਲ ਡੀ. ਹਿਗਿਨਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗਰਭ ਬਾਰੇ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਕਾਰਨ ਡਾ. ਸਵਿਤਾ ਹਲਪਾਨਵਰ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਮੁਕੰਮਲ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਮਿਤਕਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਵੇਗੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪੱਖ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੇਗੀ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਖਲ

ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਹੋਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਿਤਾ ਦੇ ਪਤੀ ਪਰਵੀਨ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਹਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ ਤੇ ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਦੌਰਾਨ ਜੋ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇ। ਸਵਿਤਾ ਦੇ ਪਤੀ ਪਰਵੀਨ ਹਲਪਾਨਵਰ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਪੋਰਟ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਰਭਪਾਤ ਲਈ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ

ਵਿਚ ਚਾਹ ਤੇ ਬਰੈੱਡ ਮੰਗਣ ਬਾਰੇ ਮਾਮੂਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਸਵਿਤਾ ਦੀ ਗਾਲਵੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ 28 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਕਾਰਡ ਜੋ ਪ੍ਰਵੀਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਚ 22 ਅਕਤੂਬਰ ਦਿਨ ਸੋਮਵਾਰ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦਿਨ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਭਾਰਤੀ ਜੋੜੇ ਨੇ ਗਰਭਪਾਤ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ 23 ਅਕਤੂਬਰ ਦੀ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਗਰਭਪਾਤ ਬਾਰੇ ਕੀਤੀ ਬੇਨਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

Matrimonials

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਬਿੰਦ ਇੰਡੀਆ ਰਹਿੰਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, 23 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-9", ਰਜਿਸਟਰਡ ਨਰਸ ਸੁਨੱਖੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦੀ ਭੂਆ ਤੇ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੈਲ ਸੈਟਲਡ ਹਨ ਤੇ ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਜਲਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 530-713-7098, 91-97818-37605 ਜਾਂ ਈਮੇਲ: bains45@gmail.com

ਪੰਜਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸੋਹਣੇ ਸੁਨੱਖੇ ਐਮ ਬੀ ਦੇ ਲੜਕੇ, ਉਮਰ 26 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-11", ਚੰਗਾ ਖਾਨਦਾਨ, ਚੰਗੀ ਪੜ੍ਹ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜਾਇਦਾਦ, ਵਾਸਤੇ ਚੰਗੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਉੱਚੀ ਲੰਮੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦਾ ਪਿਤਾ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਉੱਚ ਅਫਸਰ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: (510) 760-9600

E-Mail Tigerjatt@gmail.com

Sikh Saini parents seek match for US educated son, PhD, BTech Computer Science; 30/5'-9". Employed with a reputed company in Louisville, KY. Caste no bar Email: photo/Bio at harpreetdaurka@gmail.com.

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਲੁਧਿਆਣਾ ਨਿਵਾਸੀ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਗਿੱਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਨਰਸਿੰਗ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲੜਕੀ 29 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-1" ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ। ਲੜਕੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 650-273-2999 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੁਪਿਹਰ 1:00 ਤੋਂ ਰਾਤ 11:30 ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰੋ।

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਸਦੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ, ਉਮਰ 33 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5'-5" ਐਮ ਏ ਪਾਸ ਲੜਕੀ ਲਈ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕੱਚੇ-ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਯੋਗ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਫੋਨ: 347-653-5790, e-mail: prince.kular@yahoo.com

Well settled Saini Sikh parents seek strictly Gursikh match for US Citizen innocently divorced daughter, 28, 5'-6", M Ed., school teacher. Email biodata @ bsinghmdus@yahoo.com

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Pizza Business For Lease

in Battle Creek, Michigan

Good opportunity to own a business with a small investment.

ਬਹੁਤ ਥੋੜੀ ਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਬਿਜਨਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ, ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਪੀਜ਼ਾ ਬਿਜਨਸ ਲੀਜ਼ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ

Contact: Harpal Singh

Ph:269-420-8135

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbair (Bill) Grewal, Loan Officer

Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile

(586) 802-7385 Fax

Balbair.Grewal@SistarMortgage.com

*Refinance up to 125% value of the house.

Loans Available In Most States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & *Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Navdeep S. Jhaj

Member, American Immigration Lawyers Association

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

>Estate Planning >Personal Injury

>Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

- ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ
- ਜਨਰਲ ਲਾਅ
- ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ
- ਬੈਂਕਰਪਸੀ
- ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622

Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277

email: navjhaj@me.com

ਕਸਾਬ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਹਾਲਾਤ

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਜੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਆਏ ਦਿਨ ਉਥੇ ਬੰਬ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਹਿੱਕ ਠੋਕ ਕੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਮਰਾਨ ਨੇ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਲੜੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਮਰਾਨ ਨੂੰ ‘ਰੱਬ ਨੇੜੇ ਕਿ ਘਸੂਨ’ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜਦੇ ਸਾਰ ਉਹ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਸਬੰਧ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਯੂ ਐਨ ਓ ਵਿਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਹੋਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਮੁੰਬਈ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਮਲ ਆਮਿਰ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਨੇ ਯੂ ਐਨ ਓ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਉਸ ਦਿਨ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਜੁੜ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਫਾਂਸੀ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਸਰਗਰਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਧਨਜੈ ਚੈਟਰਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਫਾਂਸੀ ਲਾਈ ਗਈ, ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਅਜਮਲ ਆਮਿਰ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਇੱਕ ਮੁਕੰਮਲ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕਸਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਇਹੋ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਅਟਾਰੀ-ਵਾਹਗਾ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਪਰੇਡ ਮੌਕੇ ਇਹ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕ ਕੋਈ ਹੰਗਾਮਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਗਾਰਡ ਤਾਂ ਪਰੇਡ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਕੁਝ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਭਾਰਤੀ ਗਾਰਡਾਂ ਨੇ ਮੁਸਕੁਰਾਹਟ ਨਾਲ ਦੇ ਛੱਡਿਆ, ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਾਬਤੋ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ। ਉਥੇ ਅਜਮਲ ਕਸਾਬ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਲੱਗਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ਬਾਰੇ ਵਾਢਵਾਂ ਜਾਂ ਨਫਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਕੋਈ ਝਲਕਾਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਸੁਖਾਵੀਂ ਗੱਲ ਸੀ।

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸੁਖਾਵਾਂਪਣ ਸੀ, ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਮ ਕਰ ਕੇ ਕਾਫੀ ਜ਼ਬਰ ਵਿਚ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਏ ਸਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਵਰਗੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਤਖਤ ਭਾਲਦੇ ਫੁਕਰੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਸਾਬ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਏਦਾਂ ਹੀ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਸਾਬ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਲੈਣ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਫਜ਼ਲ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ?

ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਚਿੰਗਾਤੀ ਸੁੱਟ ਕੇ ਰਾਜਸੀ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਣ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੱਟਤਪੰਥੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਸਾਬ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਫਟਾਫਟ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦੇਵੇ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਤਿਨ ਗਡਕਰੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਛਾਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਕਸਾਬ ਕਯਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਕਾ ਦਾਮਾਦ ਲਗਤਾ

ਹੈ, ਕਯਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਕੇ ਸਾਥ ਅਪਨੀ ਬੇਟੀ ਬਿਆਹ ਰੱਖੀ ਹੈ?’ ਜ਼ਬਾਨ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕੋਈ ਵਾਹੀ ਜਾਵੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚੱਲਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਭੀਤਤੰਤਰ ਵਿਚ ਫਰਕ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਇਹ ਪੁੱਛ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਤੇ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਫਟਾਫਟ ਫਾਂਸੀਆਂ ਲਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਹੁਣ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਮੇਤ ਫੜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਬਾਕਾਇਦਾ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼

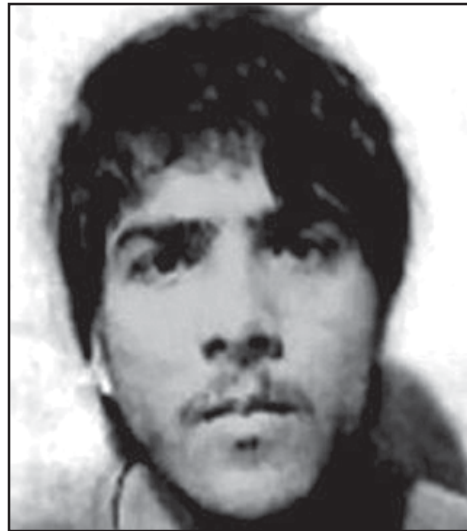
ਚਲਾਉਂਦਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਨਕਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਇੱਕ ਬੱਚੀ ਨੇ ਭੋਤੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਤੁਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹੋ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਸਨ। ਫੜੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਕਮਾਂਡੋ ਵਰਦੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਤਾਜ ਹੋਟਲ ਵਿਚ ਕਈ ਦਿਨ ਲੜਦੇ ਰਹਿਣ ਮਗਰੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਸਨ। ਸਰਬਜੀਤ ਦਾ ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਕੀ ਜੋੜ ਜੁੜਦਾ ਹੈ? ਉਸ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਫੜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਜਿਸ ਵਾਰਦਾਤ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ

ਉਹ ਕਿਸੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਸਰਬਜੀਤ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਕੁਕ-ਕੁਕ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮਨਜੀਤ ਨਹੀਂ, ਸਰਬਜੀਤ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣੀ। ਗਲਤ ਪਛਾਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਫਾਂਸੀ ਟੰਗੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਕਸਾਬ ਦੇ ਨਾਲ ਤੋਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਸਿਰਫ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਤਖਤ ਦੀ ਝਾਕ ਰੱਖ ਕੇ ਇਸ ਲਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੜਕਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕੇ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੇ ਜੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੱਧ ਲਾਭ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਕਤ ਆਏ ਦਿਨ ਉਥੇ ਬੰਬ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਹਿੱਕ ਠੋਕ ਕੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਮਰਾਨ ਨੇ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਲੜੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਬੇਦੋਸ਼ੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਬਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਤਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਓ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਮਰਾਨ ਨੂੰ ‘ਰੱਬ ਨੇੜੇ ਕਿ ਘਸੂਨ’ ਦੀ ਕਹਾਵਤ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੰਬਣੀ ਛਿੜਦੇ ਸਾਰ ਉਹ ਤਾਲਿਬਾਨ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲੀ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਸਜਿਦਾਂ ਵਿਚ ਬੰਬ ਮਾਰ

ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫਜ਼ਈ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨਹੀਂ ਮਰਨ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਸੌ ਪਹਿਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੁਣ ਰਿਹਾ।

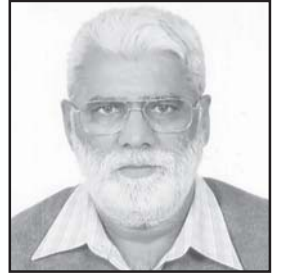
ਜਿਸ ਹਫਤੇ ਇੱਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਲਾਈ ਗਈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ‘ਜੇ ਬੀਜਿਆ, ਜੇ ਵੱਢਿਆ’ ਮੰਨ ਲਿਆ, ਉਸ ਹਫਤੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ ਓੜਕ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਵਰਗ ਹਨ, ਇੱਕ ਸੁੰਨੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸ਼ੀਆ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਕਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ੀਆ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇੱਕ ਮਸਜਿਦ ਵਿਚ

ਅਜਮਲ ਆਮਿਰ ਕਸਾਬ

ਆਤਮਘਾਤੀ ਬੰਬਾਰ ਭੇਜ ਕੇ ਦੋ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਇਸੇ ਹਫਤੇ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਡਿਓਢੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਸਲੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾ ਰਹੇ, ਪਰ ਉਹ ਹਕੀਕਤ ਨਾ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋਣ, ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦਾ ਬਾਬਾ-ਇ-ਕੌਮ ਕਾਇਦੇ-ਆਜ਼ਮ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਵੀ ਸ਼ੀਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ। ਇੱਕ ਸ਼ੀਆ ਆਗੂ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੀਆ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਨਸਲਘਾਤ ਹੋਣੀ ਜਾਣਾ ਕਿਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਤੇ ਜੇ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਇਮਰਾਨ ਖਾਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਲੀਡਰ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਦੇ ਬੋਲਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਇਸ ਤੋਂ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿਤ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਕੇ ਕਾਤਲਾਂ ਦੀ ਤਰਫਦਾਰੀ ਦਾ ਗੁਨਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ?

ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਜਾਣ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਚਾਰ ਵਾਰ ਜੰਗਾਂ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ। ਹਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਨਵਾਂ ਦੇਸ਼ ਬਣੇ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਕਬਾਇਲੀਆਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਭੇਜ ਕੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅੱਧਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚਾਰ ਵਾਰ ਭਾਰਤੀ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ

ਕਰ ਕੇ ਉਧਰ ਲਿਆਏ ਗਏ, ਭਾਰਤ ਵੱਲ ਉਥੋਂ ਟਾਂਗਾ ਵੀ ਕਦੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਏਦਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਜਦ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਇਹ ਕੰਮ ਆਪ ਸ਼ਹਿ ਦੇ ਕੇ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਹੋਈ, ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਤਾਂ ਕੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਡੈਨਮਾਰਕ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਫੜਿਆ ਜਾਵੇ, ਹਰ ਵਾਰੀ ਉਸ ਦੀ ਪੈਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੁੱਤੇ-ਸਿੰਧ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਕਸਾਬ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਲਈ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਵੱਧ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਗਾਨੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾਉਣ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪ ਮੌਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈਣ ਲਈ ਭੇਜਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੱਲੇ ਚੰਦਰਾ ਗਵਾਂਢ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਝ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਰਤ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਦੂਸਰੇ ਘਰਾਂ ਵੱਲ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਅੱਗ ਦੇ ਕੁਝ ਗੋਲੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੀ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਸਾਬ ਦਾ ਕਿੱਸਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਾਂਭਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੀਡਰ ਹੁਣ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ ਰਹੇ ਜਾਂ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਬਣੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਅੱਜ ਖਰਾਬ ਕਰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਵੀ ਹੋਰ ਧੁੰਦਲਾ ਕਰ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ।

ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ‘ਚ ਨਿਤਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਿਲਾਵਲ ਭੁੱਟੋ ਵੱਲੋਂ 27 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਬੇਨਜ਼ੀਰ ਭੁੱਟੋ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸੂਬੇ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਲੜਕਾਣਾ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੇ ਚੁਣਾਵੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕੁੱਦਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਉਰਦੂ ਅਖਬਾਰ ‘ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ’ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 24 ਸਾਲਾ ਬਿਲਾਵਲ ਇਸ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰਕੇ ਬਿਲਾਵਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਾਚੀ ਦੇ ਲਾਇਰੀ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ

ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦਾ ਰਵਾਇਤੀ ਗੜ੍ਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਬਿਲਾਵਲ ਦੇ ਪਿਤਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ

ਹਫਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਲੰਮੀ ਗੁਫਤਾਗੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਿਲਾਵਲ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬਿਲਾਵਲ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵੀਜ਼ਾ ਸਮਝੌਤਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਹੋਏ ਵੀਜ਼ਾ ਸਮਝੌਤੇ ‘ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਏ ਵੀਜ਼ਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਸਣੇ ਕਈ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਮਿਲੇਗਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੈਬਨਿਟ ਨੇ 31 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਵੀਜ਼ਾ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਸਹੂਲਤ ਮਿਲੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਬੇਲੋੜੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਉਲਟਾ ਅਸਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਾਏ ਗਏ ਟੈਕਸ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਗੁਆਂਢੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਟੈਕਸ ਕਾਫੀ ਘੱਟ ਹੋਣ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ, ਖਾਸ ਕਰ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵੱਧ ਟੈਕਸ ਦੇ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਟੈਕਸ ਤਾਰ ਕੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਾਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਛੇ ਫੀਸਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਇਹ ਫੀਸ ਦੋ ਫੀਸਦੀ ਸੀ, 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਕੀਮਤ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨਾਂ ਉੱਪਰ ਚਾਰ ਫੀਸਦੀ ਤੇ 20 ਲੱਖ ਤੱਕ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨਾਂ ਲਈ ਛੇ ਫੀਸਦੀ ਸੀ।

ਹੁਣ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਛੇ ਫੀਸਦੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਭਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਹਰਿਆਣਾ, ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਫੀਸ ਘੱਟ ਹੈ। ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਘਟੀ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹਨ। ਇਕ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਾਰ ਖਰੀਦਣ ਵਿਚ ਵੈਟ ਤੇ ਸੈਸ ਕਰੀਬ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਮੁਤਾਬਕ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ 54 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਫੀਸ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਮੁਹਾਲੀ ਵਾਸੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਜਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਵਾਸੀ ਅੰਬਾਲੇ ਤੋਂ ਕਾਰ ਖਰੀਦ ਕੇ ਉਥੇ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਘੱਟ-ਘੱਟ ਇਕ ਲੱਖ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਰਗੜਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਵਧੀ ਫੀਸ ਨਾਲ ਲਾਭ ਸਿਰਫ 18 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਧੇ ਟੈਕਸ ਨਾਲ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਵਾਧੇ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲੇ ਮਾਲੀਏ ਵਿਚ ਕਟੌਤੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਬਦਲਣ ਉੱਪਰ ਵੀ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਐਕਟ ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਮੀਮ ਤਹਿਤ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਮਾਲਕੀ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਟੈਕਸ ਵੀ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਨਵੀਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ ਦੋਪਹੀਆ ਵਾਹਨ ਲਈ ਮਾਲਕੀ ਬਦਲਣ

ਦਾ ਨਵਾਂ ਟੈਕਸ 150 ਰੁਪਏ, ਤਿੰਨ ਪਹੀਆ ਲਈ 1000, ਚਾਰ ਪਹੀਆ ਵਾਹਨਾਂ ਲਈ 3000, 6 ਪਹੀਆ ਟਰੱਕਾਂ ਲਈ 5000 ਰੁਪਏ ਤੇ ਛੇ ਪਹੀਆ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਹਨਾਂ ਲਈ 7500 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਟੈਕਸ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਨਵੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਉੱਪਰ ਬੇਲੋੜਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ।

ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣੇਗਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਰਾਜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚਲੀਆਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਣ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਿੱਲ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਜਨਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਮੇਲਨ ਤੱਕ ਇਸ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਤਸਕੀਰ ਵਿਰੁਧ ਬਿੱਲ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਆਗਾਮੀ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣਗੇ। ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਮੇਲਨ ਲਈ ਉਚ ਤਾਕਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 3 ਤੋਂ 5 ਜਨਵਰੀ ਤੱਕ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਦਿਨ ਸੰਮੇਲਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਈ.ਜੀ. ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਾਮਲੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦਿੱਤੇ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਉਹ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਉਹ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਨੂੰ ਦੇਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰੀਦੋ ਫਰੋਖਤ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਕੁਤਾਹੀ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ।

ਰਣੀਕੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਰਬਜੀਤ ਬਣਿਆ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸਰਹੱਦੀ ਹਲਕੇ ਅਟਾਰੀ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਘਪਲੇ ਸਬੰਧੀ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੀ.ਏ. ਨੂੰ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸ. ਰਣੀਕੇ ਨੂੰ ਗਰਾਂਟ ਘੁਟਾਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ 'ਚ ਇਹ ਸਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੀ.ਏ. ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈ ਲਿਆ। ਅਸਲ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਬਕਾ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸ. ਰਣੀਕੇ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸ. ਰਣੀਕੇ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਸਹਾਇਕ ਸਰਬਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਾਂਟ ਖੁਰਦ ਬੁਰਦ ਕਰਕੇ ਬਣਾਈ ਤਕਰੀਬਨ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਸਰਬਦਿਆਲ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਚਲਾਨ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਬਦਿਆਲ ਸਮੇਤ 38 ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ 35 ਹੋਰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਚਲਾਨ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਰਣੀਕੇ ਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜੀਅ ਦਾ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਸ. ਰਣੀਕੇ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸ. ਘੁੱਮਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ. ਰਣੀਕੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਘਪਲੇ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੀ.ਏ. ਨੇ ਇਸ ਘਪਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭਿਣਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਣ ਦਿੱਤੀ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. ਉਪਦਿਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁੱਮਣ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੇ ਸਰਬਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਡਾ ਸਿਟੀ ਕਾਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। 2007 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 2011 ਤੱਕ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ

ਗਰਾਂਟ ਖੁਰਦ ਬੁਰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 3.19 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਖਤਿਆਰੀ ਫੰਡ ਦੀ ਰਕਮ ਹੈ ਤੇ 75 ਲੱਖ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਆਈ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ ਦੀ ਰਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਖੁਰਦ ਬੁਰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਰਾਂਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰਬਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਢਾਈ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਉ ਦੇ ਦੋ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜਾਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਬਦਿਆਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਪਿੰਡ ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਵਿਖੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਲਾਨਾ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਠੇਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਆਮਦਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚੱਲਦਾ ਸੀ ਪਰ 2008 ਤੋਂ 2012 ਤੱਕ ਉਸਨੇ 2.56 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹਾਡਾ ਸਿਟੀ ਕਾਰ ਖਰੀਦੀ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਦੌਰੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਮੰਨਿਆ 2012 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਾਬੂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 22 ਵਿਖੇ 1.1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਉਥੇ ਇਕ ਫਲੈਟ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਮੁੱਲ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰਕਮ ਨਕਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2010-11 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇੜੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਇਲਾਕੇ ਰਾਣੀ ਕਾ ਬਾਗ ਵਿਖੇ 1.8 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੁੱਲ ਦੀ 500 ਵਰਗ ਗਜ਼ ਦੀ ਕੋਠੀ ਖਰੀਦੀ ਹੈ।

ਉਸਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ 'ਚ ਉਹ ਸਿੰਘਾਪੁਰ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ, ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ, ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਤੇ ਦੁਬਈ ਵੀ ਗਿਆ। ਸ. ਘੁੱਮਣ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਰਬਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਰਾਣੀ ਕਾ ਬਾਗ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਕੋਠੀ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਭਾਵੇਂ 55 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਅੱਠ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਮੁੱਲ ਕਰੀਬ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵੱਲੋਂ ਬੜੇ ਹੀ ਮਾਣ ਨਾਲ..

24 ਘੰਟੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੇਡੀਓ ਸ਼ੁਰੂ

www.GurbaniRadio.org

ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

605.475.6868 Ext. 4

832.551.5029 Ext. 4

Uniting Punjabi's All Over

Studio Telephone : (408) 272-5200

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ
ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮਾਨ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ
ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ : ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ)
ਆਤਮਿਕ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ
ਘਰ ਸੰਸਾਰ, ਦੇਸ਼ੋਂ ਪਰਦੇਸ, ਸੁਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ, ਭੈਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
ਹਾਸਰਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਹੱਸਦੇ ਹਸਾਉਂਦੇ' ਸ਼ਬਦ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ- ਘਰੇਲੂ ਨੁਸਖਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ LIVE
ਯੂਐਸ ਚੋਣਾਂ 2012 ਸ਼ੋਅ ਝਿਲਮਿਲ ਤਾਰੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੰਨ ਲਿਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ- ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ
'ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕੁਝ ਗੀਤ' 'ਲਹਿਰੇ' (ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਤੇ ਬਿਮਲੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਫੀਜੀ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ)
6 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ 'ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਗੁਰਬਾਣੀ' (ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ, ਕੀਰਤਨ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕਥਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ)
ਸੋਮਵਾਰ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ LIVE Talk Show (ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ) 'ਇਕ ਸੋਚ' ਜੋਬ ਐਂਡ ਬਿਜਨਸ ਸ਼ੋਅ
ਖ਼ਬਰਸਾਰ (ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ) ਇਕ ਖਾਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਾਂਗਾਂ (ਮਸ਼ੂਦ ਮੱਲ੍ਹੀ)
ਪਾਣੀ 'ਚ ਮਧਾਣੀ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਤ 8:30 ਤੋਂ 10:00 ਵਜੇ)

ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ
ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮਸ਼ੂਦ ਮੱਲ੍ਹੀ
ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖ਼ਬਰਾਂ- ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ
ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ
ਬੀਬੀਸੀ ਹਿੰਦੀ ਤੁਸੀਂ 24 ਘੰਟੇ
ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ
605.475.6868 Ext. 1 ਜਾਂ
832.551.5029 Ext. 1

ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ -ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ
ਨਜ਼ਰੀਆ -ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ

ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ -ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਰੋਚਕ ਜਾਣਕਾਰੀ
ਟੌਪ 10 -ਨਵੇਂ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵੋਟਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੋਨ ਤੋਂ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ

ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸੱਤ ਦਿਨ 24 ਘੰਟੇ - ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

605.475.6868 • 832.551.5029

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 408.722.7698 • Email: info@punjabiradiousa.com • 3750 McKee Road, # B, San Jose CA 95127 • Listen LIVE www.punjabiradiousa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਪਹਿਲੀ ਦਸੰਬਰ 2012

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਝੂਠਾ ਸੌਦਾ

ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਵਾਲੀਆ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਿਤ ਪਿਆਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਰੂਤੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਮਾੜੀ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਰਨ ਇਸ ਦੀ ਚੋਖੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਈ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਨਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਕੋਈ ਸਬਕ ਸਿੱਖਿਆ। ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਸੰਜੀਦਾ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਕਰਨਾ ਹੀ ਫਜ਼ੂਲ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਕਦਮ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਉਠਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਧੜੇ ਜਾਂ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਡੇਰੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਸੋਝੀ ਸਿਆਸਤ ਹੋਰ ਵੀ ਭਿਆਂਕਰ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਖੌਤੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ ਵੋਟਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਡੇਰਾ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਆਗੂ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਇਸ ਡੇਰੇ ਦੇ ਸਿਰਫ ਇਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਡੇਰੇ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇਸ 'ਜਥੇਬੰਦਕ ਸਮਰਥਾ' ਅੱਗੇ ਸਭ ਹੀਣ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਸਮਝਣ-ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਜਾਗਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਦੇ ਇਹ ਮਸਲਾ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਉਭਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚਿਤ-ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਥੇ ਕੀ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ! ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਧਿਰ ਮਸਲੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਤਾਂ ਮਸਲੇ ਦਾ ਹੱਲ ਫਿਰ ਕਿਥੋਂ ਲੱਭਣਾ ਹੈ? ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਸਲਾ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਕੇ ਪੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਆਣ ਵੜਦਾ ਹੈ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਚੰਗਾ ਖੌਰੂ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਨਫਰਤ ਦੇ ਬੀਜ ਫੁੱਝੇ ਬੀਜ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਬੀਜ ਫਿਰ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਦੇ ਰੇੜਕੇ ਲਈ ਪੌਦੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖਲੋਂਦੇ ਹਨ। ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ ਨਿਰਵਿਘਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜੀਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬ' ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜੀਂਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਦਾ ਝੁੱਲਾ ਪਾਉਣ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਡੇਰਿਆ ਦੀ ਉਹ ਸਿਆਸਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਉਤੇ ਹੱਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਸਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਉਲਝ ਚੁੱਕੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਆਗੂ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਨਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਿਚ ਰਤਾ ਕੁ ਮੱਦਦ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸ. ਮਾਨ ਨੇ ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਚੋਣ ਪਿੜ ਵਿਚ ਨਾ ਆਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਕਾਰਨ ਹੀ ਗਿਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਮਾਨ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਧਿਰ ਜਾਂ ਧਿਰਾਂ ਉਤਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਾ ਲੈਣ, ਜਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਉੱਜ ਹੀ ਹੋਊ ਪਰ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਆਗੂ ਬਾਹਰ ਨਿੱਕਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਸਲਾ ਇਸ ਦਾ ਤੋੜ ਲੱਭਣਾ ਦਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਉਕਾ ਹੀ ਲਾਂਭੇ ਹੋਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਜਾਂ ਮਾੜਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਕਸਲਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਗਿਣਾਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਵਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਦਲ ਦੇਣ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਕੁਝ ਖਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਆਈ ਖੜੋਤ ਨੂੰ ਭੰਨ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਹੈ। ਉੱਜ, ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਹੋਰ ਕੁਚੇਦੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਸੱਚ ਵੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਮਾਨ ਨਾਲ ਅਜੇ ਤੱਕ ਪਬਲਿਕ ਵੀ ਲਾਮਡੇਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਸਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਤੱਤੀਆਂ/ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਉਤਨੀ ਹੀ ਢੁੱਕਦੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਪੈੜਾਂ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰੇ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸੋਝੀ ਦਰਕਾਰ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਅੱਜ ਦੀ ਤਰੀਕ ਵਿਚ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਘਾਤ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਹੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਡੇਰੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਸਲੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਿਰ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਧੋਲ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁੱਝੀ ਤੰਦ ਦੀ ਘੁੰਝੀ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ ਜਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਟਕਰਾਅ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੌਣ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਥੋਂ ਆਏ ਹਨ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ। ਇਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਉਸ ਵੱਢੇ-ਟੁੱਕੇ ਤਬਕੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਦਾ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਇਆ ਸੀ। ਕੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਪ ਰਿਹਾ ਕਿ ਡੇਰੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਾਂ ਲੜਾਈ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਲੜਾਈ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਟਕਰਾਅ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਚੋਣਨਾ ਦੀ ਲਾਟ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਆਰੰਭ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਆਗੂ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਸਮਝ ਲੈਣ, ਉਤਨਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਮਾਇਆ ਹੋਈ ਨਾਗਣੀ!

ਪਿੱਛੇ ਆਪਣੇ ਦੌੜ ਲਵਾਈ ਰੱਖੇ, ਬੰਦਾ ਮੁੱਕਦਾ, ਮਾਇਆ ਨਾ ਹਾਰਦੀ ਏ। ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤਰਸਦੀ ਕੁਲ ਦੁਨੀਆਂ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਚਾਰਦੀ ਏ। ਭਲੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੋੜੇ ਅਟਕਾਉਣ ਜਾਣੇ, ਵਿਗੜੇ ਕੰਮ ਵੀ ਇਹੋ ਸੰਵਾਰਦੀ ਏ। ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹੇ ਬੁਖਾਰ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜਿਸ ਦੇ, ਉਸ ਦੇ ਮਨੋਂ ਚੰਗਿਆਈ ਵਿਸਾਰਦੀ ਏ। ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਰੱਜ ਕੇ ਝੱਲ ਖਿਲਾਰਦੀ ਏ। ਕਦੇ ਮਾਣ ਵਧਾਉਂਦੀ ਏ 'ਮਾਲਕਾਂ' ਦਾ, ਬਣ ਕੇ ਨਾਗਣੀ ਡੰਗ ਵੀ ਮਾਰਦੀ ਏ!

ਜਸਟਿਸ ਮਾਰਕੰਡੇ ਕਾਟਜੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ

ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਤਵਾਜ਼ਨ ਰੱਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡਾ ਮੀਡੀਆ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ 90 ਫੀਸਦੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਇਸ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਸਿਰਫ 10 ਫੀਸਦੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਉਹ 10 ਫੀਸਦੀ ਕੰਮ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਨੇਕਦਿਲੀ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ, ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ, ਪੌਪ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਅਧ-ਨੰਗੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ ਕਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਿਜਲਈ ਮੀਡੀਆ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ 2,50,000 ਕਿਸਾਨ ਕਿਉਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਗਏ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਜੋ 80 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ, ਲੇਡੀ ਗਾਗਾ ਜਾਂ ਸੰਨੀ ਲਿਉਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਨਾਲੋਂ ਵਿਦਿਆ, ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੈ।

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਮਾਰਕੰਡੇ ਕਾਟਜੂ ਦੀ ਬੜੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਰੇ 'ਚ ਬੈਠੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਦਰਦੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੋਸ਼ਲ ਕਾਰਕੁਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਸਭਾਵਾਂ ਨਾਲ

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ

ਜੁੜੇ ਲੋਕ ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜੂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਸੁਭ-ਸ਼ਗਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਅਸਲ 'ਚ ਇਉਂ ਹੈ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜੂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ। ਇਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕੰਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਕਿ ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਂਚ ਨਾ ਆਉਣ ਦੇਣੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਇਹ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਆਪਣੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਵੱਡੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਉਤਰੇ। ਅਜੋਕਾ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਇੰਨਾ ਕੁ ਬਲਵਾਨ ਤਾਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਭਲਵਾਨੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਦੂਜੇ ਕੰਮ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਥੇ ਥੋੜ੍ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਹੀ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜੂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕੀਦ ਤੇ ਤਨਕੀਦ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਬਦਲੇ 'ਚ ਖੁਦ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਬਾਇਸ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਡੀਟਰਜ਼ ਗਿਲਡ ਤੇ ਬਰਾਡਕਾਸਟ ਐਡੀਟਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਰਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਅਤੇ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਗਰਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜੂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚਲੇ ਨੁਕਸਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵੀਨ ਜਿੰਦਲ ਤੋਂ ਜੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਵੱਲੋਂ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਰ ਕੇ ਚੈਨਲ ਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਸਟਿਸ ਮਾਰਕੰਡੇ ਕਾਟਜੂ ਦੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਰਕੰਡੇ ਕਾਟਜੂ ਅਲਾਹਬਾਦ ਦੇ ਇਕ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਐਸ.ਐਸ. ਕਾਟਜੂ ਅਲਾਹਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਸਨ ਤੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਡਾ. ਕੈਲਾਸ਼ ਨਾਥ ਕਾਟਜੂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਕੀਲ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮੀਏ ਸਨ। ਉਹ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਚੀਫ ਮਨਿਸਟਰ ਵੀ ਰਹੇ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਉਤੀਸਾ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਵੀ। ਮਾਰਕੰਡੇ ਕਾਟਜੂ ਨੇ 1967 'ਚ ਅਲਾਹਬਾਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਫਿਰ ਅਮਿਟੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਉਸ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਡਾਕਟਰੇਟ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਵਕਾਲਤ ਕੀਤੀ, ਜੱਜ ਬਣਿਆ, ਮਦਰਾਸ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਵੀ ਰਿਹਾ। ਅਪਰੈਲ 2006 ਵਿਚ ਉਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ

ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਇਆ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਸਤੰਬਰ 2011 'ਚ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅਕਤੂਬਰ 2011 ਵਿਚ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕੌਂਸਲ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਥਾਪ ਦਿੱਤਾ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੈਂਚਾਂ ਦਾ ਅਹਿਮ ਮੈਂਬਰ ਰਿਹਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਮਿਸਾਲੀ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ। ਮਸਲਨ 'ਆਨਰ ਕਿਲਿੰਗ' ਅਤੇ ਦਾਜ ਬਦਲੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੈਂਚ ਦਾ ਉਹ ਆਗੂ ਸੀ। ਡਾ. ਬਿਨਾਇਕ ਸੇਨ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵੀ ਉਹ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੇ

ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਹਿੰਸਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਉਨੀ ਦੇਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਉਹ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਜੱਜ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਆਸਿਫ ਅਲੀ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ 27 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਾਹੌਰ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਬੰਦ ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਵੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਉਸ ਨੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ 80 ਸਾਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਡਾ. ਖਲੀਲ ਚਿਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ. ਚਿਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ। ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਉਹ ਸਦਰ ਜ਼ਰਦਾਰੀ ਕੋਲ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਭੇਜ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸੀਨੀਅਰ ਜੱਜ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜੂ ਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰਮੰਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਭਲੇ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਪਿਛਾਹ ਵੱਲ ਲਿਜਾ ਰਹੇ ਨਖਿਧ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰੇ। ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਰੋਲ ਬਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਡੇ ਤੱਕ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਫੋਸਬੁੱਕ ਦੇ ਬਲਾਗਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ, ਜਾਂ ਮੀਡੀਏ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਤੇ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਰਾਹੀਂ। ਹੁਣ 'ਇੰਡੀਆ ਟੂਡੇ' ਦੀ ਡਿਪਟੀ ਐਡੀਟਰ ਦਮਯੰਤੀ ਦੱਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਨੇ ਉਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਲਾਗ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਬੜੀ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜੂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਮਨੋਰੰਜਨ

ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਬਾਕਾਇਦਾ ਤਵਾਜ਼ਨ ਰੱਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸਾਡਾ ਮੀਡੀਆ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ 90 ਫੀਸਦੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਇਸ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਸਿਰਫ 10 ਫੀਸਦੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਉਹ 10 ਫੀਸਦੀ ਕੰਮ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਨੇਕਦਿਲੀ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਕਟ, ਫੈਸ਼ਨ ਸ਼ੋਅ, ਪੌਪ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਅਧ-ਨੰਗੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਹਲ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਦੇਵ ਆਨੰਦ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ ਕਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਬਿਜਲਈ ਮੀਡੀਆ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਸ ਦੇ ਇਸ਼ਕ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੀਡੀਆ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ 2,50,000 ਕਿਸਾਨ ਕਿਉਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਗਏ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਜੋ 80 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ, ਲੇਡੀ ਗਾਗਾ ਜਾਂ ਸੰਨੀ ਲਿਉਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਨਾਲੋਂ ਵਿਦਿਆ, ਸਿਹਤ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੀ ਵੱਧ ਲੋੜ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨਕ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਲੋਕ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਠੀਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖ ਸਕਣ ਪਰ ਸਾਡੇ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਜਾਤੀ, ਵਰਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚ ਉਲਝਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਚੈਨਲ ਖੋਲ੍ਹੋ, ਇਕ ਹੀ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਜਪੋ; ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਚ ਜੇ ਵੀ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਡਿੱਗ ਪਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰੋ। ਉਹ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੋ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਤਰਨਾਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਏ ਰਾਹੀਂ ਜੋਤਿਸ਼ ਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੰਵਾਰਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਦਾ ਭੋਗ ਹੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਤਾਂ 'ਚ ਉਸ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਰਪ 'ਚ 17ਵੀਂ ਤੋਂ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਦੌਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੜੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਲੇਬਰ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 80 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਹੀ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਖੋਜ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਧਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਹਿਤ, ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਅਰਥਸ਼ਾਸਤਰ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਸਾਫ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਆਲੋਚਨਾ ਰਾਹੀਂ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 11 'ਤੇ)

ਬੇਕਿਰਕ ਸਿਆਸਤ ਤੇ ਕਸਾਬ ਦਾ ਦਰਦ

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੇਰੀ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੋਸਤ ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਬੰਬਈ 'ਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਸਾਬ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਬੜਾ ਸੋਹਣਾ

ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੁਸਾਂਝ

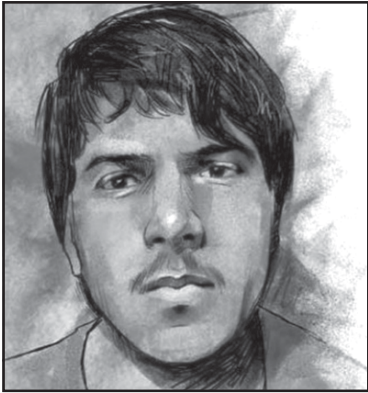
ਲਗਦੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਬਹੁਤਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਚ ਕੋਈ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਦਿਸਦੀ ਹੋਵੇ। 21 ਨਵੰਬਰ ਦੀ ਸਵੇਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਜਾਣੂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਾ ਫਿਰ ਫੋਨ ਆਇਆ ਕਿ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆਈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਫਾਂਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਰੱਖ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਨਸੇਅ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਫੋਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਨੈਟ ਉਪਰ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੇਖੀਆਂ। ਫਾਂਸੀ ਵਾਲੀ ਖ਼ਬਰ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਖ਼ਬਰ 'ਚ ਬਹੁਤੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾ ਲੈ ਸਕਿਆ। ਸਰਸਰੀ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਨੈਟ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਤ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ।

21 ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਮੈਂ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੀ ਕਲੇਰੀਅਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਥੇ ਹੀ ਲੰਘ ਗਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਬਲਾਕ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਿਆ ਤਾਂ ਪੱਛਮ 'ਚ ਸੂਰਜ ਅੱਗ ਦੇ ਗੋਲੇ ਤੋਂ ਸੰਧੂਰੀ ਰੰਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਬਾਸਕਟਬਾਲ ਦੀ ਸ਼ਕਲ 'ਚ ਵੱਟ ਚੁਕਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਲਈ ਮੈਂ ਪਹਾੜੀ 'ਤੇ ਬਣੀ ਬਿਲਡਿੰਗ ਤੋਂ ਡੁੱਬਦੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਕੁਦਰਤੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਡੁੱਬਦੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਬੜੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਅਸਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਤੱਕਦਿਆਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ 'ਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਬਾਬੇ-ਪੜਦਾਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜ੍ਹਾ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਦੇਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫੜਨਾ ਲੋਚਦਾ ਸਾਂ। ਉਸ ਵਕਤ ਬੇਖ਼ਬਰ ਸਾਂ ਕਿ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਅੱਗ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਫੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਭਸਮ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੋਚਦਿਆਂ-ਦੇਖਦਿਆਂ ਸੂਰਜ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਰਖਤਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਫਾਵੇਂ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਏ। ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਲਬ ਮਨਸੂਈ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਤੇ ਭਜਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਇਸ ਉਚੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਹਾਈਵੇ 80 'ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸਹਾਇਕ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਦੌੜਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। 'ਬੈਂਕਸ ਗਿਵਿੰਗ' ਵਾਲਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਟਰੈਫਿਕ ਸੀ। ਉਥੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਦੌੜਦੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇੰਜ ਲੱਗਣ ਲੱਗੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕੀੜੀਆਂ ਦੇ ਭੋਣ 'ਤੇ ਕੀੜੀਆਂ ਦੌੜਦੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀੜੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਧਰਤ ਉੱਤੇ ਬੰਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਕ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਕੀੜੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਬੰਦਾ ਕੀੜੀਆਂ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਸ ਧਰਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਕੀੜੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਡਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਘਿਰਿਆ ਮਨਸੂਈ ਰੋਸ਼ਨੀ 'ਚ ਬੈਠਾ ਮੁੜ ਲੈਪਟਾਪ 'ਤੇ ਨੈਟ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ ਦੀ ਵੈਬ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਏਸੀਅਨ ਸੈਕਸ਼ਨ ਕਲਿੱਕ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅੱਖੀਆਂ ਬੰਦ। ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ 'ਚ ਅੱਧ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਟੁੱਟ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਰੜਕ ਦੀ ਲਾਲੀ ਦੇਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਗ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਗਰ ਦੌੜਦਿਆਂ ਉਹ ਬਾਰੂਦ ਬਣ ਕੇ ਇਨਸਾਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਕਾਤਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦੇਖਦਿਆਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ

ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਖਰੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਪੁੱਛੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਸ, ਮੇਰੀ ਅੰਮੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦਿਓ? ਗਲ 'ਚ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਸਨ- 'ਖੁਦਾ ਕਸਮ, ਖੁਦਾ ਕਸਮ, ਖੁਦਾ! ਕਦੇ ਮੁੜ ਐਸੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।' ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਕਾਤਲ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਮਾਸੂਮ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸਾਬ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੋਈ ਸਬਕ ਮਿਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ, ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਜਹਾਲਤ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦੀਆਂ ਹੂਰਾਂ ਵਰਗੇ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕੋਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸਲੇਟ ਉੱਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਉਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕਸਾਬ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ 'ਚ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਧਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੰਵਾਰ ਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ

ਸਾਇਕਲ ਦਾ ਟਾਇਰ ਦੌੜਾਉਂਦਾ ਦਿਸਣ ਲੱਗਾ। ਟਾਇਰ ਮਗਰ ਦੌੜਦਿਆਂ ਉਸ ਦਾ ਕੱਦ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਉਹ ਇਕ-ਅੱਧ ਢਹੇ ਕੱਚੇ ਘਰ ਦੀ ਕੰਧ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਰੇਤਾਂ ਵਾਲੀ ਕੱਚੀ ਕੰਧ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹੇ 17-18 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਘਬਰਾ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਅਚਾਨਕ ਇਸ ਕੱਚੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਵਿਚਲੀ ਇਕ ਖਿੜਕੀ 'ਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਖਿੜਕੀ ਖੁੱਲ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖਿੜਕੀ 'ਚੋਂ ਸ਼ੈਤਾਨ ਚਿਹਰਾ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਵਰਗੇ ਅੱਲਤ ਮੂੰਡੇ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਹਥੇਲੀਆਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਪਾਟੀਆਂ ਬਿਆਈਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਈਆਂ ਤਰੇਤਾਂ ਨਾਲ ਕਰਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਪਿਆ ਗੋਰੇ ਦਾ ਟੋਕਰਾ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਬੋਝ ਲੱਗਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਅਧੋਰਾਣੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਚ ਸਿਰ 'ਤੇ ਗੋਰੇ ਦਾ ਟੋਕਰਾ ਚੁੱਕੀ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮਖਮਲੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਲੱਦੀ 'ਬਹਿਸ਼ਤ ਦੀ ਹੂਰ' ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਬੰਦ ਪਏ ਖੋਲ੍ਹੇ ਵਰਗੇ ਘਰ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਗੰਵਾਰ ਮੁੰਡਾ ਉਸ ਘਰ ਵੱਲ ਪੈਰ ਪੁੱਟਦਾ ਹੈ। ਸਾਹਮਣੇ ਬੀਆਬਾਨ ਬਣੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ। ਘਰ ਅੰਦਰ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਹੈ। ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਕੋਈ ਲਾਟ ਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰੀਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੁੰਡਾ ਲਾਟ ਵੱਲ ਵਧਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁੰਮਸੁੰਮ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਉਸ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵੱਲ ਤੱਕ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਕਦੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ?

ਅਚਾਨਕ ਮੇਰਾ ਸਾਥੀ ਬੋਰਿਸ ਪਿੱਛੋਂ ਆ ਕੇ ਮੇਰਾ ਮੋਢਾ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਜ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਲਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 'ਬੈਂਕਸ ਗਿਵਿੰਗ' ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਛੇਤੀ ਘਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਸੂਬਾ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਯੂਕਰੇਨ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਪਲ ਉਸ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਉਦਾਸ ਜਿਹਾ ਲੱਗ ਰਿਹਾ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ- 'ਬੈਂਕਸਗਿਵਿੰਗ' ਉਸ ਲਈ ਕੋਈ ਖਾਸ ਤਿਉਹਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਅਮਰੀਕਨ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਹੀ ਮੈਂ ਟਰਕੀ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਸਟੋਰ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਸਾਂ ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਂ ਹੋਰ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਇੱਥੇ ਹੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਕੇ ਬਿਤਾਵਾਂਗਾ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਲੈਪਟਾਪ 'ਤੇ ਕਸਾਬ ਦੀ ਫੋਟੋ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਫੈਲੇ ਅਤਿਵਾਦ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੈਨੂੰ

ਭਾਵੁਕਤਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਾ ਕੱਢ ਸਕੀਆਂ।

ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਖਰੀ ਖ਼ਾਹਿਸ਼ ਪੁੱਛੀ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੱਸ, ਮੇਰੀ ਅੰਮੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਦਿਓ? ਗਲ 'ਚ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਰੱਸਾ ਪੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸ਼ਬਦ ਸਨ- 'ਖੁਦਾ ਕਸਮ, ਖੁਦਾ ਕਸਮ, ਖੁਦਾ! ਕਦੇ ਮੁੜ ਐਸੀ ਗਲਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ।' ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਕਾਤਲ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਮਾਸੂਮ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸਾਬ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਕੋਈ ਸਬਕ ਮਿਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ, ਗਰੀਬੀ ਤੇ ਜਹਾਲਤ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਬਹਿਸ਼ਤ ਦੀਆਂ ਹੂਰਾਂ ਵਰਗੇ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਦਿਖਾ ਕੇ ਕੋਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸਲੇਟ ਉੱਤੇ ਨਫ਼ਰਤ ਉਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਸ਼ੈਤਾਨ ਨੇ ਹੇਵਾਨ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਰਸਤੇ ਉਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਰਸਤੇ ਜਿਉਂਦਾ

ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਰੱਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਹੋਇਆਂ ਪੰਜ ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਝਟਪੱਟ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣਾ ਕੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨਹੀਂ? ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ 'ਚ ਘਿਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਚੋਣਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ; ਤਾਂ ਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਹੀ ਸੰਸਦ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ? ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੋਲਾ ਭਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂ ਕਸਾਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਵੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਵੀ ਸੌਤੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਫਰੀਦਕੋਟ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਸਿਵਲ ਵਰਦੀ 'ਚ ਪਿੰਡ

ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਪਰਮ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਭਰਾ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਫੋਨ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਚਾਰ ਵਾਰ ਫੋਨ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਮੈਥੋਂ ਫੋਨ ਚੁੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੱਥੋਂ ਉਜੜਿਆ ਭੁੱਲਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਘਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਭੁੱਲਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਲੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘ ਕਦੇ ਈਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰਾਉਣੇ ਚਿਹਰੇ ਕਦੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚ, ਕਦੇ ਕਸਾਬ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੱਚੇ ਕੰਧ ਵਿਚਲੀ ਬਾਰੀ 'ਚੋਂ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਦੀ ਮਾਤਾ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਕਸਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਵਾਪਸ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਭ ਕਸ਼ਟ ਮੁੱਕ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਖਾਤਰ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਬਰੂਦ ਫੜ ਕੇ ਦੁਜਿਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਲਾਬੀ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਹਥਿਆਰ ਫੜਾ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਰੂਦ ਬਣਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਲੈਣ ਵੀ ਨਾ ਆਇਆ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਅਜੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹੀ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਸਾਬ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 116 ਬੰਦੇ ਹੋਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ

ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਰੀ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਹੀ ਨਹੀਂ ਵੜਨ ਦਿੱਤਾ। ਸਵੇਰੇ ਸੁਵਖਤੇ ਹੀ ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਦੀ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਸਾਬ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣ 'ਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਝ ਚੌਧਰੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਇੱਜ਼ਤ ਕਰ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸਾਬ ਉਸ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਘਰ ਕਸਾਬ ਦਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਘਰ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਰ ਕਸਾਬ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ? ਉਸ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ? ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਤ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ? ਹਾਂ, ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਜਨੀਤੀ ਇਕ ਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਿਹਰ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਵੀ ਵੈਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਦੇ ਰਹੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਮਾਂ ਉਸੇ ਦਿਨ

ਦੇਸ-ਪਰਦੇਸ

ਮਰ ਗਈ ਸੀ ਜਦ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤ ਮਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਸਬਜ਼ਬਾਗ ਦੇਖ ਕੇ ਬਰੂਦ ਬਣ ਕੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਤੁਰਿਆ ਸੀ।

ਅਚਾਨਕ ਬੋਰਿਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਫੋਨ ਆਉਂਦਾ। ਫੋਨ ਸੁਣ ਅਸੀਂ ਕਾਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਮੈਂ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗਾ ਤੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦੀ ਸੀਟ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਲਗਾਤਾਰ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੇ ਮੈਂ ਹਾਂ-ਹੂੰ ਦਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਗੱਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਬਣ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਹੱਥੋਂ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਲੁੱਟ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਸਟਾਲਿਨ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਮਨੁੱਖੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਘਰ ਵੱਲ ਮੁੜਦਿਆਂ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਦੀ ਸੂਈ ਮੁੜ ਕਸਾਬ 'ਤੇ ਜਾ ਟਿੱਕੀ। ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੇ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਘਰ ਵੜਿਆ ਤਾਂ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਪਰਮ ਮਿੱਤਰ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪਾ ਚੁੱਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਦਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦੇ ਭਰਾ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਫੋਨ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਚਾਰ ਵਾਰ ਫੋਨ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਮੈਥੋਂ ਫੋਨ ਚੁੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੱਥੋਂ ਉਜੜਿਆ ਭੁੱਲਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਘਰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਭੁੱਲਰ

ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਲੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘ ਕਦੇ ਈਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰਾਉਣੇ ਚਿਹਰੇ ਕਦੇ ਹਨੇਰੇ 'ਚ, ਕਦੇ ਕਸਾਬ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੱਚੇ ਕੰਧ ਵਿਚਲੀ ਬਾਰੀ 'ਚੋਂ ਦਿਸਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤ ਪ੍ਰੋ. ਭੁੱਲਰ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਵੀਰ ਜਤਿੰਦਰਪਾਲ ਦੀ ਮਾਤਾ ਉਪਕਾਰ ਕੌਰ ਕਸਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸਾ ਦਿੰਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕਸਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਕਿਸ ਹਾਲ 'ਚ ਹੈ? ਪਤਾ ਨਹੀਂ; ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਦੁਤਾਵਾਸ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸਾਬ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਕੋਰੀਅਰ ਰਾਹੀਂ ਕਸਾਬ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ। ਸ਼ੈਤਾਨ ਮੁੜ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸਾਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਸਾਬ ਜੰਮਣਗੇ।

#

ਜਸਟਿਸ ਮਾਰਕੰਡੇ ਕਾਟਜੂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ

(ਸਫਾ 10 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਉਸ ਦੀ ਦਿਲੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਐਸੀਆਂ ਉਚਾਈਆਂ ਛੂਹੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਇਸ ਦੇ ਨੁਕਸਾਂ ਵੱਲ ਤਵੱਜੋ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਹ ਇਹੋ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਉਸ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਇੱਕਸ਼ਾਫ਼ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਕਾਰਟੂਨਿਸਟ ਅਸੀਮ ਚੈਟਰਜੀ ਦਾ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਾ ਕੈਮਰਾ ਤੋੜਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਬਾਲ ਠਾਕਰੇ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਹੋਏ ਮੁੰਬਈ

ਬੰਦ ਉਪਰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜੂ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦੋ ਚਿੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 14 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਅਦਾਲਤੀ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜੂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਵੱਡੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮੀਡੀਏ 'ਚ ਧਨ ਲਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਹੱਕ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਹ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁੜ, ਸ਼ੱਕਰ ਜਾਂ ਕੋਇਲੇ ਦੇ ਵਪਾਰ ਵਾਂਗ ਵਰਤਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ

ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਆਰਥਿਕ ਲਾਭ ਨਾਲੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜਸਟਿਸ ਕਾਟਜੂ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਉਹ ਅਕਸਰ ਹੀ ਗਾਲਿਬ ਜਾਂ ਫੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫੈਜ਼ ਦੇ ਸ਼ਿਅਰਾਂ ਜਾਂ ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬੌਮਸ ਪੇਨ, ਵਾਲਟੇਅਰ, ਰੂਸੋ, ਸ਼ਰਤ ਚੰਦਰ ਵਰਗੇ ਮਹਾਨ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ 'ਚੋਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਾਰਜ 'ਚ ਜੇ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਉਸ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਨ ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹਨ ਅਤੇ ਮੀਡੀਏ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਤਾਂ 90 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ।

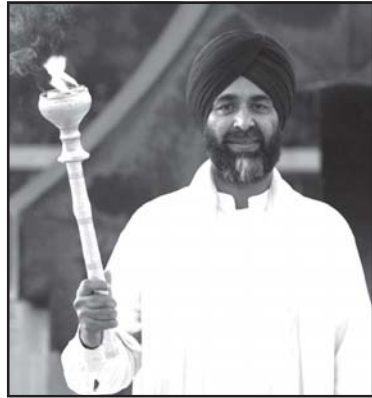
ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨ ਦੇ ਵਲਵਲੇ!

ਵਖਤਾਂ ਮਾਰੀ 'ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ' ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਝਾਕੀ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣ। ਇਹ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ-ਸੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਹਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੱਖਾਂ ਹਿਤੈਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰ ਹਾਂ ਜੋ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਤਵੱਕੋ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਹਨ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਸਲਾਮਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਹੋਏ ਉਸ ਸੂਰਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਜਾਂ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਭਚਿਤਕ ਹਤਾਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਬੈਠੇ ਹਨ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੌਰਿਆਂ ਮੌਕੇ ਜਿਹੜਾ ਠਾਠਾਂ ਮਾਰਦਾ ਲੋਕ-ਸੈਲਾਬ ਉਸ ਤੋਂ ਨਿਛਾਵਰ ਹੋਣ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਜਾਹੋ-ਜਲਾਲ ਨੂੰ ਚਿਤਵਦਿਆਂ ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੇਰਵਾ। ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਵਕਤ ਜਦੋਂ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸ਼ਾਹਾਨਾ ਦਰਬਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ, ਤਦ ਉਸ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਤੁਅੱਸਬੀ ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਕਹਿਰ' ਆਖਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਖੇਧੀਯੋਗ ਦੱਸਿਆ, ਲੇਕਿਨ ਕਾਜ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣੇ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ

ਹੁਕਮਰਾਨ ਹੋਣਾ ਵੀ ਕਰਾਮਾਤ ਹੀ ਹੈ। ਹਾਕਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਾਹੇ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਲਟਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜ਼ਰੀਰਾਂ ਬਖ਼ਸ਼ ਕੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਾਜ਼ੀ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦੇਖਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ

ਆਪਣੇ ਖੀਸੇ ਵਿਚੋਂ ਮੋਹਰ (ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕਰੰਸੀ ਦਾ ਸਿੱਕਾ) ਕੱਢਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਜਹਾਨ ਦੀ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਕਰਾਮਾਤ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਹ ਬਹੁਤਾਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਤਾਜ-ਓ-ਤਖਤ ਪਲਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੀਵੇਂ ਨੂੰ ਉਚਾ ਤੇ ਉਚੇਂ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੀ ਖਰੀਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਖੀ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਲੰਬੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਜ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ 'ਔਖਾ-ਭਾਰਾ' ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਲਾਗੇ ਖੜ੍ਹੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਮਿਆਨੋਂ ਧੂਹ

ਕੇ ਲਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ ਕਿ ਹੁਣੇ ਆ ਜਾ, ਤੈਨੂੰ 'ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ' ਵੀ ਦਿਖਾ ਦਿਆਂ! ਲੇਕਿਨ ਆਪਾਂ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੇਰਵੇ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦਾ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਉਲੇਖ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ 'ਹੁਕਮਰਾਨ' ਹੋਣ ਦੀ ਤੇ ਦੂਜੀ 'ਮਾਇਆ' ਦੀ ਕਰਾਮਾਤ!

ਹਰ ਨਿਰਪੱਖ ਬੰਦਾ ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਉਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਹਾਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਨੇ ਕਹਿਰ-ਏ-ਨਾਜ਼ਲ ਬਰਸਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਾਦਲ ਦਲ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾਗਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਸ਼ੁੱਕਾ ਦਿਨ ਲੰਘਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਮਾਇਤੀ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਦੇ ਕਾਂ ਨੂੰਗੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ। ਭਗਤ ਕਬੀਰ ਦਾ ਇਹ ਸਲੋਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਉਤੇ ਪੂਰਾ ਢੁੱਕਦਾ ਹੈ,

ਕਬੀਰ ਕਾਰਨ ਬਪੁਰਾ ਕਿਆ ਕਰੇ
ਜੋ ਰਾਮ ਨਾ ਕਰੇ ਸਹਾਇ॥
ਜਿਹ ਜਿਹ ਡਾਲੀ ਪਗ ਧਰਉ
ਸੋਈ ਮੁਰਿ ਮੁਰਿ ਜਾਇ॥

ਦੇਖੋ ਇਕ ਕਰੁਣਾਮਈ ਵਿਅੰਗ! ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੇਰੀ ਨਿੱਜੀ ਡਾਇਰੀ ਪਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਮਾਮ ਬੰਦਿਆਂ, ਸਭਾ-ਸੁਸਾਇਤੀਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਜਾਂ ਪਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਤੌਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮੈਨੂੰ ਗਾਹੇ-ਬ-ਗਾਹੇ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਵਾਲੇ ਇੰਦਰਾਜ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ 'ਪਰਸਨਲ ਨੰਬਰ' ਤਾਂ ਸ਼ੁੱਧ ਨਾਲ ਜਿਉਂਦਾ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਜਿਸ ਵੀ 'ਪੀ.ਏ.' ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ, ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਭਾਣਾ

ਵਰਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਮਿਟਾਉਣਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 2-3 ਵਾਰ ਮੈਂ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਮਾਇਆ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਅਚਿੱਤ ਬਾਜਾਂ ਵਾਂਗ ਝਪਟ ਕੇ ਪੈਣ ਵਾਲੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਪੀ.ਏ. ਦੇ ਨਾਮ ਵਾਲਾ ਖਾਨਾ ਹੀ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਕੀ ਜਾਣੀਏ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਪੀ.ਏ. ਨੇ 'ਅਗਲਿਆਂ' ਪਾਸੋਂ ਕਦੇ 'ਟੀ.ਏ. ਦਾ ਗੱਫਾ' ਲੈਣ ਲਈ ਜਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣਾ ਹੈ?

ਬਾਦਲ ਹਕੂਮਤ ਜਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਤਾਇਆ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਵੱਲੋਂ 'ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਮਗਰ ਪੈ ਜਾਣ' ਵਾਲੀ ਹਮਲਾਵਰ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬੁਖਲਾਇਆ ਜਾਂ ਘਬਰਾਇਆ ਹੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ, ਸਗੋਂ 'ਜਬੈ ਬਾਣ ਲਾਗਿਉ ਤਬੈ ਰੋਸ ਜਾਗਿਉ' ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ ਹੋਰ 'ਚੀੜਾ' ਹੋਇਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ 'ਬਾਦਲਕਿਆਂ' ਸ਼ਬਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਰਤਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਤਾਇਆ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਟਲ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਕਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਦਲ ਦਲ ਵਿਚ ਮੁੜ ਰਲੇਵੇਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਟੁੱਕ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਿਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿੱਤੀ, "ਤਾਇਆ ਜੀ ਦਾ 'ਉਹ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਭਤੀਜਾ' ਕਦੇ ਦਾ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।"

ਲੇਕਿਨ ਇਸੇ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਕਦੇ ਉਹ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਵਾਲਾ 'ਨਿਜ਼ਾਮ ਬਦਲਣ' ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਪੁੰਦਲਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਲੜਾਈ ਆਮ ਸ਼ਰੀਕਬਾਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਈਰਖਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਉਪਜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਆਏ ਬੇਬਹਾ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਵੋਟਰ ਨਾ ਬਣਨ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਕਾਰਨ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੋਤਰੇ ਕੰਵਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਹੋਣਹਾਰ ਚਤੁਰਬੁੱਧ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦੇ ਉਪਰ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਕਿਲੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਾ ਛੱਜਾ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਗਿਆਨੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ 'ਸੀਤਲ' ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਛੱਜਾ ਡਿਗਿਆ ਕਿਸਮਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਤੇ ਫੁੱਟਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੌਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ।

ਇੰਜ ਮੇਰਾ ਇਹ ਜਾਤੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਫਰਵਰੀ 2012 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਖਾਲ-ਮ-ਖਾਲੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲੇ ਅਜੋਕੇ ਡਿਕਟੇਟਰੀ ਜਾਂ ਖਾਨਦਾਨੀ 'ਲੋਕ ਰਾਜ' ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੀ ਕਬਜ਼ੀ 'ਤੇ ਕਾਇਮ-ਦਾਇਮ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਗੁਰਸਿੱਖ' ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਦਾ ਕਲੰਕ ਤਾਂ ਧੋ ਹੀ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਬਾਹਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ, 'ਸਾਡੀ ਮੜ੍ਹੀ ਵੀ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ', ਲੇਕਿਨ ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਉਸੇ ਬਾਦਲ ਹੱਥੋਂ ਮੋਤੀਚੂਰ ਦੇ ਲੱਡੂ ਵੀ ਛਕ ਗਏ ਸਨ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ 'ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ' ਵਾਲੇ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਬੀਨ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸੋਚ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਕੋਈ 'ਸੋਹ ਦਾ ਤੱਕਲਾ' ਗੱਡ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਗੋਲਕ ਨੇ ਪੁਆੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਲੇਕਿਨ ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਡਣੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਚੰਗੀਆਂ-ਭਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਿਖਦਿਆਂ ਆਪਸ ਵਿਚੀਂ ਸਿੰਗ ਫਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ? ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਬੱਚੇ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ, ਪਿਉ ਜਾਂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਮੱਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ, ਇਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਲੜੇ ਨਾ ਭਾਈ' ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਸੰਗ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਖਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ 'ਕਲਮੀ ਯੁੱਧ' ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਬੱਸ, ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ 'ਸਾਖੀ' ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਅਤੇ ਡਾ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਕਲੇਸ਼ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਯਾਦ ਆ ਗਈ,

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਖਾਨਦਾਨ ਦਾ ਗੱਭਰੂ ਭੈੜੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਵਿਗੜ ਗਿਆ। ਨਸ਼ੇ ਵਗੈਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਵੀ ਮੁਨਾ ਲਿਆ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਸਰੂਪ 'ਚ ਲੈ ਆਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਕੇ ਦੇ 3 ਚੋਟੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲੈ ਲਈ। ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਅਰਸੇ ਲਈ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿ ਬਹਿੰਦਿਆਂ-ਉਠਦਿਆਂ ਵਿਗੜੇ ਲੜਕੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਗ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਪਾ ਕੇ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਕੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੋ ਵਿਦਵਾਨ ਘਰੇ ਹੀ ਨਹਾਉਣ-ਧੋਣ 'ਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਤੀਜਾ ਨਹਾ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨ ਉਸ ਤੀਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਖੇਤਾਂ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਐਸੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਕਿ ਉਹ ਗਦ ਗਦ ਹੋ ਉਠਿਆ। ਕੁਝ ਸੋਚ ਕੇ ਮੁੰਡਾ ਉਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮੁਤਾਸਿਰ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ

ਫਲਸਫੀਆਂ ਦੀ ਬਹਿਸ!

ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਘਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤੁਹਾਡੇ ਦੂਜੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਇਲਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੁੰਡੇ ਮੂੰਹੋਂ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਦੀਆਂ ਔਖਾਂ 'ਚ ਚਮਕ ਆ ਗਈ। ਫੁੱਲ ਕੇ ਕੁੱਪਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬੋਲੇ, "ਸਾਬਾਸ ਜੁਆਨਾ! ਤੂੰ ਠੀਕ ਹੀ ਪਰਖ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੁੱਕਤ ਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਨਿਰੇ ਪਸ਼ੂ ਨੇ ਪਸ਼ੂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਬਰਾਬਰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝ ਰਹੇ ਨੇ।" ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸਕੀਮ ਸੁੱਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਦੋਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਤੇ ਸੈਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਦੂਜੇ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਆਖ ਦਿੱਤਾ। ਪੈਂਦੀ ਸੱਟੇ ਉਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਚਲਾਕ ਮੁੰਡਾ ਤੀਜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੁਕ ਛਕਾਈ, ਤਦ ਉਹ ਵੀ ਝੱਟ ਉਛਲ ਪਿਆ। ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਗਿਣਾ ਗਿਣਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਗਰ ਹੋਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਤਿੰਨੇ ਭੁਗਤ ਗਏ, ਤਦ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਾ-

ਪਾਣੀ ਛਕਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਖਾਣੇ ਦੇ ਮੇਜ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਬੈਠੇ। "ਮਹਾਂ ਪੁਰਖੋ, ਅੱਜ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿਉ", ਕਹਿ ਕੇ ਮੁੰਡਾ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਗਿਆ ਤੇ ਤਿੰਨ ਪਲੇਟਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਗ ਰੁੱਗ ਘਾਹ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਮੋਹਰੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਘਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਸਮੇਤ ਉਹ ਤਿੰਨੋਂ ਔਖਾਂ ਅੱਡ ਕੇ ਮੁੰਡੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗੇ। ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਮੁੰਡਾ ਬੋਲਿਆ, "ਜੀ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਪ ਜੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਧਰਮ ਗਿਆਤਾ, ਆਲਮ ਫਾਜ਼ਲ ਸਮਝ ਕੇ ਘਰੇ ਲਿਆਏ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ 'ਪਰਖ' ਕਰਦਿਆਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਸ਼ੂ ਦੱਸਿਆ। ਹੁਣ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦਾ ਜੋ ਖਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਧਰਿਆ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਛਕੋ।"

ਫਲਸਫੀ ਕੇ ਬਹਿਸ ਮੇਂ
ਆਖਰ ਖੁਦਾ ਮਿਲਤਾ ਨਹੀਂ।
ਡੋਰ ਕੇ ਸੁਲਝਾ ਰਹਾ ਹੈ
ਔਰ ਸਿਰਾ ਮਿਲਤਾ ਨਹੀਂ।
ਖਿਮਾ ਸਹਿਤ

-ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ
ਫੋਨ: 408-915-1268

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਬਾਰੇ

ਪ੍ਰੋ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ ਅਤੇ ਡਾ. ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਬਾਰੇ ਜੱਗ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਕਿਵੇਂ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਸਨ। ਕੇਵਲ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਬੰਦੇ ਨੇ ਹੀ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਰਕ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਥੋੜੇ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਫਿਰ ਘੁਲ-ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਨੇ, ਜੋ ਕਿ ਅਤਿ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਹੀ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਪਵਾਇਆ ਸੀ ਮੇਰੇ ਚਾਚਾ ਜੀ ਮਹਿਬੂਬ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਣ-ਜੁਲਣ ਘਟਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਫਰਕ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖਦਾਈ ਰਿਹਾ। ਜੇਕਰ ਗੜਤੀਵਾਲ ਮੇਰੇ ਚਾਚੇ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਛੋਟੀ ਫੋਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਫੋਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਖਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰਤਰਨ ਮੈਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰੇ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੁਰਤਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਹੀ ਠਹਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੇਹਦ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਅਤੇ ਮੰਨੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਤਰਨ ਦਾ ਹਰਿੰਦਰ ਨਾਲ, ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਫਰਕ ਪੁਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਨਾਂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸਤੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਧਾਰਨ ਗੱਲ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਿਸਤੇ ਨੂੰ ਸਮਝਦਿਆਂ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸਤਾ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸੀ ਤੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਨਿਭਿਆ।

-ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਖੀ ਝੁੰਦਾਂ, ਫੋਨ: 91-98725-22529

RADIO CHARDI KALA

ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ
ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

ਡਾਇਲ ਕਰੋ ਤੇ ਸੁਣੋ

832-551-5038 ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ 24/7

www.radiock.com

702-489-0222 ਖਾਲਸਾ ਰੇਡੀਓ 24/7

(ਗੁਰਬਾਣੀ)

www.khalsaradio.org

702-489-0228 ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬ 24/7

(ਭੰਗੜਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ)

www.apnapunjabradio.com

702-489-0229 ਦੇਸੀ ਬਾਈਟ ਰੇਡੀਓ 24/7

(ਬਾਲੀਵੁਡ ਮਿਊਜ਼ਿਕ)

www.desibiteradio.com

ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰਾਂ,
ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਤੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ

Wifi Radio ਖਰੀਦਣ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਫੋਨ: 510-900-3600

Radio CK, PO Box 296, Fremont, CA 94537

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਮਿਟੀ ਧੁੰਧ ਜਗਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਆ॥

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ,
ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ
ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਬਾਨੀ,
ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਦੇ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੀ

ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ Amar Carpets Inc

2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659 (ਵੈਸਟਰਨ ਐਵਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ)

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ
ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਕਿਚਨ ਕੈਬਨਿਟ-ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ
ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੰਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ!
ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ
ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ
ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in
Chicago and suburbs

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਥੈਂਕਸਗਿਵਿੰਗ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਨੇ ਭਰੀ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਥੈਂਕਸਗਿਵਿੰਗ ਮੌਕੇ ਵੀਰਵਾਰ 22 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਡਾਊਨ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਹੋਈ 79ਵੀਂ ਮੈਕਡੋਨਲਡਜ਼ ਥੈਂਕਸਗਿਵਿੰਗ ਪਰੇਡ 'ਚ ਸਥਾਨਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਪੀ ਸੀ ਐਸ) ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਇਕ ਝਲਕੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਪੀ ਸੀ ਐਸ

ਮੈਕਡੋਨਲਡਜ਼ ਥੈਂਕਸਗਿਵਿੰਗ ਪਰੇਡ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਤਿਉਹਾਰੀ ਸਮਾਗਮ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗਰੁਪ ਆਪੋ ਆਪਣਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸੜਕ ਦੇ ਦੋਨੀਂ ਪਾਸੀਂ ਖੜ੍ਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਤੀਆਂ ਵਜਾ ਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਆਖ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਕੋਈ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਲੋਕ ਸੜਕ ਦੇ

ਸਨ। ਰਵਾਇਤੀ ਬਰਾਤ ਵਾਂਗ ਢੋਲ ਦੇ ਡਰੋ ਉਤੇ ਬਰਾਤੀ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਰੇਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਸਤੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਂਤ ਸੁਭਾਤੀਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿਚ ਸਜੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਇਲੀਨਾਇ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਡੀਪੋਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹਤਿਪਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਭੰਗੜਾ ਗਰੁਪਾਂ ਨੇ ਢੋਲ ਦੇ ਡਰੋ ਉਤੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਇਆ। ਰਾਇਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ

ਦਾ ਹੀ ਅੰਗ ਹਾਂ। ਕਲਾਕਾਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਟਾਊਨ ਪਲੈਨਰ ਕੇ ਪੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨਕ ਤੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਮਿਲਣਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਭਿੰਨ ਸੱਭਿਆਚਾਰਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਦੇਸ਼ ਹੈ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਇਸ ਉਪਰਾਲੇ ਵਿਚ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਰਨ, ਪਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਰੋਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਮਹਿੰਦਰਜੀਤ ਸੈਣੀ, ਹਰਲੀਨ ਕੌਰ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਵਿਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ।

2005 ਤੋਂ ਇਸ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰੇਡ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਸਟੇਟ ਸਟਰੀਟ ਉਤੇ ਰੈਡੋਲਫ ਤੱਕ ਹੋਈ। ਇਸ ਵਾਰ

ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਪਰੇਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੂਟ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਪਰੇਡ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਾਂਗ

ਮੌਸਮ ਵੀ ਕਾਫੀ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਪਰੇਡ ਦਾ ਡਬਲਿਊ ਜੀ ਐਨ ਟੀ ਵੀ ਚੈਨਲ 9, ਡਬਲਿਊ ਜੀ ਐਨ ਅਮੈਰੀਕਾ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਟ ਉਤੇ ਵੀ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜੋ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਦੇਖਿਆ।

ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਫਲੋਟ ਵਿਚ ਬੀਮ ਪੰਜਾਬੀ ਬਰਾਤ ਦਾ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਾਤਾ ਅਤੇ ਲਾਤੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਰੰਗ ਬਰੰਗੇ ਬਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਜੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਸਨ। ਮੋਨਾ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ-ਲਾਤੀ ਤੇ ਲਾਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਜੇ ਬੈਠੇ

ਨਾਗਰਾ ਨੇ ਢੋਲ 'ਤੇ ਡਗਾ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਰਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਡੀ ਜੇ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਦਿੱਤਾ। ਫਲੋਟ ਸਿਲਵਰ ਲੀਡ ਵਾਲੇ ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਸਜਾਇਆ। ਇਸ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਮੈਰੀਕਨ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਫਿਲਪੀਨੋ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਫਲੋਟ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸੰਸਥਾ 2005 ਤੋਂ ਇਸ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਇਕ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਸੁਨੇਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕੀ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕ ਹਾਂ।

ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਗਵਰਨਿੰਗ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਗੇ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੁੱਖ ਧਾਰਾ

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਇੰਦਰਮੋਹਨ ਛਾਬੜਾ

ਕੱਟੜਪੰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਮਲਾਲਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫਤਵਾ ਜਾਰੀ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਜ਼ੇਰੇ ਇਲਾਜ ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫਜ਼ਈ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਚ ਮੌਲਵੀ ਸ਼ੇਖ ਉਮਰ ਬਾਕਰੀ ਵੱਲੋਂ ਲਾਲ ਮਸਜਦ ਵਿਚ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੌਰਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਫਤਵੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਤਾਨੀਆ ਨੇ ਮਲਾਲਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਲਾਲਾ ਯੂਸਫਜ਼ਈ ਨੂੰ

ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਤਲਿਬਾਨ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਬਰਮਿੰਘਮ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖ਼ਤਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਮਲਾਲਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੇ

ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ ਲਈ ਅਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤਾਲਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਾਕਰੀ ਨੇ ਵੀਡੀਓ ਲਿੰਕ ਰਾਹੀਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਲਾਲਾ ਗਦਾਰ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਵਹਾਰ ਇਕ ਚੰਗੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਤਾਲਿਬਾਨ ਠੀਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸੀਰੀਆਈ ਮੂਲ ਦੇ 52 ਸਾਲਾ ਬਾਕਰੀ 'ਤੇ 2005 ਤੋਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦਾਖਲੇ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੈ।

ਚੈਨ ਪਰਦੇਸੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ
www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ, ਫੋਨ: 815-557-4991
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ: 219-670-4579

Clay Oven

We Cater!

For all occasions
Up to 10,000 people
All live cooking on the spot.

Lunch Buffet

11am-3pm

\$7.95

Dinner
20% off

Call for packages today

Ph: 847-219-7432

855 East Schaumburg Rd., Schaumburg, IL 60194
Ph: 847-524-3007

DJ Dice

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਭਰਪੂਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਡੀ ਜੇ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਲਾਵਾਂਗੇ ਝੂਮਣ... ਅੱਡੀ ਲਾਵਾਂਗੇ ਬਿਰਕਣ...

734-812-7331
734-890-1767

28523 Ford Road, Garden City, MI 48135 - e-mail: DICECDJ@GMAIL.COM - www.thedjdice.com

Dhillon Truck Stop Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ
ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph:575-576-4111, 317-918-6776

ooraa

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ
ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ?

- ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਸੁਖਾਲੀ ਕਰੋ
- ਤੁਹਾਡੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ
- ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ
- Bankruptcy ਤੋਂ ਬਚੋ!
- ਸਾਰੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਇਕੋ Monthly Payment ਬਣਾਓ

- Achieve financial peace of mind
- Get the fast results
- 100% confidential
- Prevent wages garnishment and bank levies

We work in
USA & Canada

Resolve your IRS Tax Debt / Problems

100% SATISFACTION GUARANTEED

ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

(888) 888-9914

www.ooraa.org

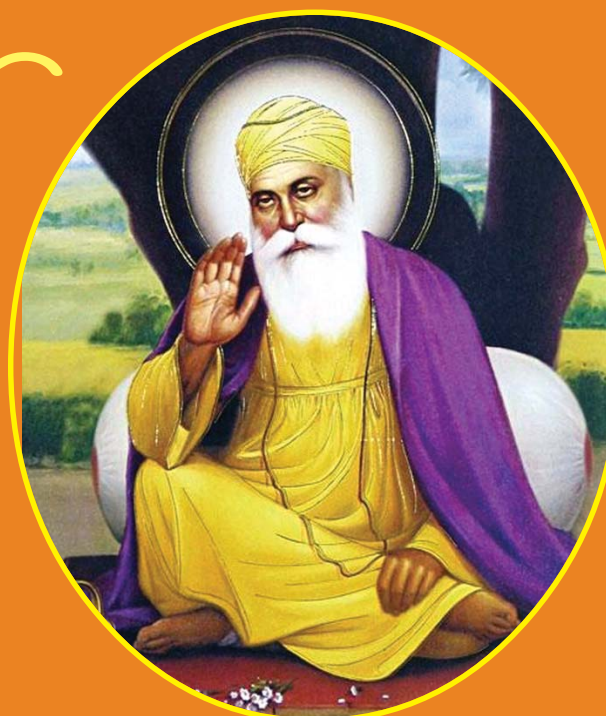
ੴ

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਗਟੇ, ਦਹਿਦਿਸ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਯਾ॥
ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਮੋਖ ਤਿਸ ਪਲਾਈ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦਾਸ ਭਯਾ॥

ੴ

ਸਿੱਧੂ ਪਰਿਵਾਰ ਮਿਲਵਾਕੀ ਵਲੋਂ
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ
ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਪਾਖਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਲਾਲੀ) ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ
ਭਤੀਜਾ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਡੱਕ ਨਾ ਸਕੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਤਾਲਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 2200 ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਦੇ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ 544ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਲਈ

2200 ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦਾ ਜਥਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ

ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਥੇ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਟਾਰੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਨਾਅਰੇਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਓਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤਾਲਿਬਾਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਥੇ ਵਿਚ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਥਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਨਾਬ ਰਜ਼ਾ ਪਰਵੇਜ਼ ਆਸਿਫ ਨੂੰ

ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ।

ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਓਕਾਫ਼ ਬੋਰਡ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਭਾਵੇਂ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪੂਰੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਸਫਾਰਤਖਾਨੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖਰਾ ਪੱਤਰ ਭੇਜ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਜਮਲ ਕਸਾਬ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਲਿਬਾਨ ਸੰਗਠਨ ਨੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੱਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖ

ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਤ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਵੀ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜੰਮਪਲ ਭਾਰਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਣਗੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਵੇਲੇ ਪਾਸਪੋਰਟ 'ਤੇ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਥਾਂ 'ਅਣਵੰਡਿਆ ਭਾਰਤ' ਲਿਖਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਅਣਵੰਡਿਆ ਭਾਰਤ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਜਨਮ ਦਾ ਸਥਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੀ ਲਿਖਦਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਅਣਵੰਡਿਆ ਭਾਰਤ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਦੋਂ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਜੰਮੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਣਵੰਡਿਆ ਭਾਰਤ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿ ਦੇ ਦੂਤਘਰ ਨੇ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਪਾਸਪੋਰਟ 'ਤੇ ਅਣਵੰਡਿਆ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਣਵੰਡੇ ਭਾਰਤੀ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਹੁਣ ਪਾਕਿ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਫ਼ਸਰ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਕੇਸ ਬਣਾ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਾਲਤ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜਥੇ ਦਾ ਕੋਟਾ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਪੁਰਬ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ 50 ਫੀਸਦੀ ਵੀਜ਼ੇ ਕੱਟੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਧਾਰਮਿਕ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜਤਾਈ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵੀਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਧਾਰਮਿਕ ਯਾਤਰਾ ਵੱਲ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਯਾਤਰੀ ਜਥੇ, ਸਾਈਂ ਮੀਆਂ ਮੀਰ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ, ਖਾਲਤਾ ਮਿਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਸੁਖਮਨੀ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ 50 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਜਥੇ ਦਾ ਕੋਟਾ ਵਧਾ ਕੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮੰਗ ਵੱਲ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਿਆਦਾ ਭਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੂਗਰ, ਕੋਲੈਸਟਰੋਲ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਕਬਜ਼, ਕਮਰ ਦਰਦ, ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਹਰਦਮ ਥਕਾਵਟ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਣ, ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਨ ਆਦਿ ਅਲਾਮਤਾਂ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ?

> ਕੀ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਜ਼ਿਮ ਜਾਣ ਜਾਂ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਹਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?
> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਦਵਾਈਆਂ ਵਰਤ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ਨ ਸੌਖਿਆਂ ਹੀ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੋਈ ਸਾਈਡ ਇਫੈਕਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹਨ।
> ਸਾਡੀ ਕੰਪਨੀ ਪਿਛਲੇ 32 ਸਾਲ ਤੋਂ 72 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਹਰਬਲ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

Safe & Easy Weight Loss
Ph:317-886-4858

916 East Main Street, Suite 106,
Greenwood, IN 46143
ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕਰੀਬ

ਦਫਤਰ ਹਾਈਵੇਅ ਆਈ-65 ਦੇ ਐਗਜ਼ਿਟ 99 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ
www.punjabweightloss.blogspot.com
www.goherbalfife.com/skaur

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ: ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰ 204 ਪੌਂਡ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 164 ਪੌਂਡ

ਟਰੱਕਰ ਵੀਰ EFS, T-check, Com-check ਰਾਹੀਂ ਪੋਸਟਮੈਂਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Bhangra, Masti with

DJ Soni

ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਓਹਾਇਓ, ਇਲੀਨਾਇ, ਕੈਨਟਕੀ

Birthday party, Anniversary, Marriage, Jaago, Graduation, or any celebration.

ਜਨਮ ਦਿਨ ਪਾਰਟੀ, ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ, ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ, ਜਾਗੋ, ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੋਨੀ ਡੀ ਜੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

Full Service DJ

We Travel All Over USA

Ph:513-600-4447

e-mail: djsoni718@gmail.com

We Provide Bhangra Group & Dholi Also.

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

- ✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼
- ✓ ਘਰੋਂ, ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋ
- ✓ ਇਕ ਮਿੰਟ ਗੱਲ, ਇਕ ਮਿੰਟ ਦੇ ਪੈਸੇ
- ✓ ਮਿੰਟ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਤਿਆਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ

\$25 **3,000 Minutes**

\$50 • \$100 Available

ਸਾਨੂੰ ਗਾਹਕ ਭੇਜੋ ਤੇ ਫਰੀ ਮਿੰਟ ਲਵੋ!

800-914-1013 • 408-726-6103

ਇਕੋ ਡੀਲ ਤੇ ਦੋ ਨੰਬਰ ਕੱਠੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ

Limited Time Offer. Restrictions & Fees Apply.

PUNJAB AUTO WERKS

Akal Transport Corp

ਫਿਰ ਬਾਬਾ ਗਿਆ ਬਗਦਿ ਨੋ ਬਾਹਿਰ ਜਾਇ ਕੀਆ ਅਸਥਾਨਾ॥ ਇਕ ਬਾਬਾ ਆਕਾਲ ਰੂਪ ਦੂਜਾ ਰਬਾਬੀ ਮਰਦਾਨਾ॥ -ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ
ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ

ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ

ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਸੱਤੀ) ਭੱਠਲ

ਸੁਖਰਾਜ ਸਿੰਘ ਤੱਖੜ

For Excellent Auto Body Work, Taxi Cab
Leasing, 24 Hours Towing, Complete Auto
Repair of Domestic & Foreign Cars

ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਟੈਕਸੀ ਕੈਬ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

ਅਮਰੀਕਨ ਅਤੇ ਇੰਪੋਰਟਡ ਕਾਰਾਂ
ਦੀ ਰਿਪੇਅਰ ਦੇ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼
ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਪੰਜਾਬ ਆਟੋ ਵਰਕਸ

ਅਕਾਲ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ

Ph: 312-243-3344, 312-243-2255

Fax: 312-243-2277

1930 Hubbard St, Chicago IL 60622

ਬਾਰ ਵਾਲੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ 'ਬਾਰ' ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਭੇਜਣ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਬੇਹਰਮਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਮਾਤਾ ਸ਼ਬਦ ਹਟਾ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਸਕੱਤਰੇਤ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਗੜ੍ਹ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਗਿਆਨੀ ਮੱਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉੱਥੇ ਘਰ ਵਿਚ ਬਾਰ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਰੂਪ ਨੇਤਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ

ਵਿਚ ਸੌਂਪ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ ਦੀ ਥਾਂ ਸੈਂਚੀਆਂ ਤੇ ਗੁਟਕੇ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਭੇਜਣ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀ ਬੇਹਰਮਤੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਪੈਕੇਟ ਦਾ ਭਾਰ 20 ਤੋਂ 25 ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਪੇਟ ਕੇ ਲੱਕੜ, ਗੱਤੇ ਜਾਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਪੈਕੇਟ ਦੇ ਬਾਹਰ 'ਹੈਂਡਲ ਵਿਚ ਰਸਪੈਕਟ' (ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਸਹਿਤ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾਵੇ) ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ 'ਮਾਤਾ' ਸ਼ਬਦ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਮਾਤਾਵਾਂ, ਗੁਰੂ ਮਹਿਲਾ ਤੇ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵੱਲੋਂ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੂਹ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪੋ-

ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਥਾਂ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖਣ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਅਮਲ ਕਰਾਉਣ।

ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ, ਕਥਾ ਵਾਚਕਾਂ, ਰਾਗੀਆਂ, ਢਾਡੀਆਂ, ਕਵੀਸ਼ਰਾਂ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ 'ਪੰਥਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਰਾਗੀ' ਦਾ ਪੁਰਸਕਾਰ ਭਾਈ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂਕਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਥਾਵਾਚਕ ਭਾਈ ਪਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 'ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ' ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਗੱਤਕੇ ਦੇ ਕੌਮੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਲੁਧਿਆਣਾ ਬੈਂਕ ਡਕੈਤੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 92 ਸਾਲਾ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਦਭਾਗਾ ਆਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ

ਮਿਲਵਾਕੀ: ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫੀਆ ਏਜੰਸੀ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਗੋਲੀ ਬਾਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਹਮਲਾ ਕਿਸੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਏਜੰਸੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਹਮਲਾ ਨਸਲੀ ਨਫਰਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਮਿਲਵਾਕੀ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਏਜੰਟ ਟੀ. ਕਾਰਲਸਨ ਮੁਤਾਬਕ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਾ ਵੇਡ ਮਾਈਕਲ ਪੇਂਜ ਨੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਨਸਲੀ ਭੇਦਭਾਵ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਧੜਾ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੀ। ਇਸ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਦੋ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਰਾਗ ਲੱਭੇ, ਤਿੰਨ ਸੌ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਲਏ ਤੇ ਦੋ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਬੂਤ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ।

ਇਸ ਕੰਮ ਵਿਚ 30 ਏਜੰਸੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 27 ਸਥਾਨਕ, ਇਕ ਸੂਬਾਈ ਤੇ ਦੋ ਸੰਘੀ ਸਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 5 ਅਗਸਤ ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਪੇਂਜ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ 'ਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ

ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਿਚ ਛੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਪੇਂਜ ਨੇ ਓਕ ਕਰੀਕ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ

ਚਲਾਈਆਂ ਤੇ ਇਕ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੂਜੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਹ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ।

ਹਿਟਲਰ ਦਾ ਹਮਾਇਤੀ ਸੀ ਹਮਲਾਵਰ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਈਕਲ ਵੇਡ ਪੇਂਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਅਡੌਲਫ ਹਿਟਲਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟੈਟੂ ਖੁਦਵਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 40 ਸਾਲਾ ਪੇਂਜ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਅਲਕੋਹਲ ਦੀ ਕੁਝ ਮਾਤਰਾ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਬਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਸੀ।

ਮੈਡੀਕਲ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਥਾਈਲ ਅਲਕੋਹਲ ਦੇ ਇਹ ਅੰਸ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਂਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਚਿੱਟੀ ਚਮੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਰਬਉੱਚਤਾ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਈ ਟੈਟੂ ਖੁਦਵਾਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਅੰਕ '88' ਖੁਦਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਖੁਦਵਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਨਾਜ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸੱਜੀ ਲੱਤ 'ਤੇ ਅੰਕ '820' ਦੇ ਨਾਲ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਖੁਦਵਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ 'ਤੇ 'ਪ੍ਰਾਈਡ' ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ
ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ ਲਈ
ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ

ਕਰਨ ਗਿੱਲ

Ph: (734) 612-9984

Either Buying or Selling a
Home in Michigan
"Always Go with the Winner"

COLDWELL
BANKER

44644 Ann Arbor Road Plymouth, MI 48170

Email: KarnGill@Hotmail.com

Website: www.KarnGill.com

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ **ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ** ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਵਧੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 8 ਦਸੰਬਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-41

ਤੰਦ ਫੁਲਕਾਰੀ ਪਾਂਵਦੀ ਅੱਖੀਆਂ ਤੱਕਣ ਬਾਹਰ,
ਮੇਰਾ ਉਹੀ ਆ ਗਿਆ, ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਤਿਆਰ।
ਕੱਠੀਆਂ ਬੈਠ ਸਹੇਲੀਆਂ ਕੀਤਾ ਬੜਾ ਸਿੰਗਾਰ,
ਛੱਡਣਾ ਪੈਂਦਾ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਪੇਕਿਆਂ ਦਾ ਘਰ-ਬਾਰ।
ਕੁੰਡੇ ਦੇ ਵਿਚ ਰਗੜ ਲੈ ਭਾਬੇ ਚਟਣੀ ਤੂੰ,
ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਿਜਣੀ ਸੁਣੇਗੀ ਹੁਣ ਚਰਖੇ ਦੀ ਘੁੰ ਘੁੰ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-39

ਅਨਪੜ੍ਹ ਕੋਈ ਰਹਿਣ ਨੀ ਦੇਣਾ,
ਸਰਬ ਸਿੱਖਿਆ ਅਭਿਆਨ ਚਲਾਇਆ।
ਪੜ੍ਹਨਾ-ਲਿਖਣਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਸਭ ਦਾ,
ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਾਇਆ।
ਨਾ ਮਾਸਟਰ, ਨਾ ਛੱਤ ਹੈ ਸਿਰ 'ਤੇ,
ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਂਗੂੰ ਲਿਆ ਬਿਠਾਇਆ।
ਝੁਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਫੋਕੇ ਲਾਰੇ,
ਬੱਸ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕਤਾਹ ਬਣਾਇਆ।
-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ
ਹੁਣ ਰੱਬ ਹੀ ਰਖਵਾਲਾ।
ਕਿਤੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਛੱਤ ਤੇ
ਕਿਤੇ ਲੱਗਿਆ ਤਾਲਾ।
ਨਾ ਮਾਸਟਰ, ਨਾ ਸਵਾਈ ਵਾਲਾ,

ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਭੇਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨੇਤਾ,
ਕਰਦੇ ਘਾਲਾ ਮਾਲਾ।
ਸਰਕਾਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਖਾ ਜਾਂਦੇ,
ਰਲੇ ਹੋਏ ਜੀਜਾ ਤੇ ਸਾਲਾ।
-ਗੋਰਾ ਪ੍ਰਜਾਪਤ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ।
ਫੋਨ: 646-721-1964

ਤੁਰ ਕੇ ਸੀ ਜਾਂਦੇ ਅਸੀਂ,
ਪੜ੍ਹਨੇ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ।
ਕਮਰੇ ਸੀ ਹੁੰਦੇ ਸਾਡੇ
ਛੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ।
ਟਾਵਾਂ ਟਾਵਾਂ ਮਾਸਟਰ
ਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਕਲਾਸਾਂ।
ਧੁੱਪੇ ਸਭ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਸੀ
ਵਿਹਲੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ।
-ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਿਆਟਲ।

ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂਦੇ
ਪਾ ਮੋਢੇ ਉਤੇ ਬਸਤਾ।
ਤੁਰ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪਾਲੇ ਦੇ ਵਿਚ,
ਉੱਤੇ ਕੱਚਾ, ਗਿੱਲਾ ਰਸਤਾ।
ਸਰਕਾਰਾਂ ਸੁੱਤੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਨਾ ਹੁੰਦਾ,
ਸੁੱਤਾ ਸਾਰਾ ਸਰਕਾਰੀ ਦਸਤਾ।
ਨਾ ਬੈਠਣ ਲਈ ਤੱਪਤ, ਨਾ ਛੱਤ,
ਸਕੂਲ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਸਤਾ।
-ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ
ਸਟਾਕਟਨ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰਿ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਗਿ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ॥
ਚਰਨ ਧੋਇ ਰਹਰਾਸਿ ਕਰਿ ਚਰਣਾਮ੍ਰਿਤੁ ਸਿਖਾ ਪੀਲਾਇਆ॥

**ਸੰਧੂ ਪਰਿਵਾਰ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ
ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਨੂੰ
ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
ਦੇ 543ਵੇਂ ਆਗਮਨ ਪੁਰਬ ਦੀ**

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ

ਜਸਵਿੰਦਰ (ਜੱਸੀ) ਸੰਧੂ, ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ

**ਵਲੋਂ: ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਬਾਬ) ਸੰਧੂ, ਫੋਨ: 847-639-4109
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਸੰਧੂ, ਫੋਨ: 847-254-1782**

‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਲੜੀ

ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇ ਸਾਥੀ

ਮੈਂ ਦਸ ਚੁਕਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ 12 ਸਾਲ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਮਾਨਸਿਕ ਕੈਦ ਵਾਂਗ ਨਿਕਲੇ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਅਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਸਭ ਨੂੰ ਚਾਹਨਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਇਸ ਨੌਕਰੀ ‘ਤੇ ਇਕ ਤਸੱਲੀ ਜਿਹੀ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਰ ਵਾਰ ਉਠਦੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਹ ਨੌਕਰੀ ਇਕ ਪੌੜੀ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ,

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ
ਫੋਨ: 847-359-0746

ਮੰਜਿਲ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਐਮ ਫਿਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਚੰਗਾ ਅਕਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹਸਦ ਜਾਗ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਸੀ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸੇ ਘੱਟ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਣ (ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਮੈਟ੍ਰਿਕ ਪਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ) ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਅਖੌਤੀ ਨਿਮਨ ਜਾਤ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ-ਏ-ਕਮਤਰੀ ਕਰਕੇ ਅਕਸਰ ਸਾਡੇ ‘ਤੇ ਰੋਅਬ ਜਿਹਾ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਰੋਅਬ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਜਿਆਦਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ। ਮੇਰੇ ‘ਚ ਵੀ ਭਾਵੁਕਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਝੱਟ ਭੜਕ ਵੀ ਪੈਂਦਾ। ਬਰਜਿੰਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣ ਲਈ ਵੀ ਆਖਿਆ ਪਰ...

ਇਹ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤਕ ਮੈਂ ਗੋਰਖੀ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਸ਼ਦਦ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਹੋਇਆ, ਉਦੋਂ ਤਕ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਇਕ ਲੇਖਕ ਵਜੋਂ ਚੋਖਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ। ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ‘ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਇਸੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੋਸਟਲ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਵੀ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੀਆਂ ਰੇਤ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪਰੋਂ ਨੇ ਵੀ ਖਵਾਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਨਾਵਲਿਟ ‘ਕੰਮੀਆਂ’ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਪਰਿਚੇ ਸ਼ਾਇਦ 1972-73 ਵਿਚ ਸਾਹਿਤਕ ਰਸਾਲੇ ‘ਵ੍ਰਿਸ਼ਟੀ’ ਰਾਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਪਰਚਾ ਬਰਜਿੰਦਰ ਭਾਅ ਜੀ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕ ਕੱਢਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਹੀ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਹ ਵਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਾਅਦ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਸਲੀ

ਸਿਆਣਿਆਂ ਸੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਤੋਂ ਬੰਦਾ ਅਕਸਰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਕੀ ਵਾਪਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਉਂ ਅਤੀਤ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਅਤੀਤ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਾੜਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਚਾਨਣ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕਿਰਨਾਂ ਇਸ ਹੀ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਰਤਮਾਨ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਨਿਗ੍ਹਾ ਬੀਤੇ ਵੱਲ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਨ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਰੀਟਣ ਤੁਰ ਪਈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਯੱਭਲੀਆਂ ਹੀ ਜਾਪਣ ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦਾ ਕਈ ਕੁਝ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅਤੀਤ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਸਿਹਤ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋ ਸਕਾਂ।

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿੰਨੀ ਵਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ, ਸੂਰੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੈਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੁਲੱਰ ਹੀ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰਾਂ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਾਂ। ਸਾਲ-ਡੇਢ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ, ਰਣਜੀਤ ਰਾਹੀ ਅਤੇ ਮੂਹਰਜੀਤ ਵੀ ਆ ਰਲੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਸਨ।

ਮੂਹਰਜੀਤ

— ਸੰਪਰਕ —
ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਨਨੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਮੂਹਰਜੀਤ

ਤਰਲੋਚਨ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ ਐਮ ਏ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਥੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਟਾਲਸਟਾਏ, ਦਾਸਤੋਵਸਕੀ ਅਤੇ ਗੋਰਕੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਤਕ ਸਾਰਾ ਰੂਸੀ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਇਰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਬੇਦਿਲ ਦਾ ਬੇਟਾ ਸੀ। ਸ. ਬੇਦਿਲ ਖੁਦ ਵਧੀਆ ਸ਼ਾਇਰ ਸੀ ਅਤੇ ਬੜਾ ਹੀ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਛੇਤੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਪੂ ਜੀ 95 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ‘ਚ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਪਿਓ-ਪੁਤਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਵੀ ਬੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਂ ਤਰਲੋਚਨ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਰਲੋਚਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਯਾਰ ਤੂੰ ਬੜਾ ਨਿਕੰਮਾ ਬੰਦਾ ਏ।” ਤਰਲੋਚਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ, “ਬਾਪੂ ਜੀ, ਮੈਂ ਤੇ ਆਪ ਮੰਨਦਾਂ, ਮੈਂ ਨਿਕੰਮਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬੇਵਕੂਫ ਦਾ ਪੁਤਰ ਹਾਂ, ਉਲ ਦਾ ਪੱਠਾ ਹਾਂ। ਬਸ, ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।” ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਪਿਓ-ਪੁਤਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਕਿੰਨਾ ਨਿਰਛਲ, ਕਰੀਬੀ ਅਤੇ ਦੋਸਤਾਨਾ ਸਬੰਧ ਸੀ।

ਬਰਨਾਲੇ ਨਜਦੀਕ ਪਿੰਡ ਦਾਨਗੜ੍ਹ ਜੰਮਿਆ ਤਰਲੋਚਨ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਦੇ ਧੁੰਨਤਰ ਮਾਰਕਸੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਰਹੂਮ ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਦਾ ਚੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। 70ਵਿਆਂ ਦਾ ਦਹਾਕਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨ ਚੜ੍ਹਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਸੰਜੋਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦਾ ਡੰਕਾ ਵੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿੰ. ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਆਲੋਚਨਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਤੇ ਬਹਿਸਾਂ ਰੋਜ਼ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਤਰਲੋਚਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ ਦੀ ਰੂਹੇ ਰਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਟਾਲਸਟਾਏ, ਚੈਪਵ, ਮੈਕਸਿਮ ਗੋਰਕੀ, ਸ਼ੋਲੋਖੋਵ ਅਤੇ ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਬੜੀ ਰੀਝ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਨ। ‘ਮੇਰਾ ਦਾਗਿਸਤਾਨ’ ਵਾਲਾ ਰਸੂਲ ਹਮਜ਼ਾਤੋਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ. ਏ. ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮਕਬੂਲ ਸੀ। ਆਮ ਕਰਕੇ ਤਰਲੋਚਨ ਬੜਾ ਹੱਸਮੁਖ ਰਹਿੰਦਾ ਪਰ ਕਦੀ ਕਦੀ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਵੀ ਹੁੰਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਤੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦਿਲ ਖੋਲਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਗਮ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਜਿਸ ਰਾਹ ਉਹ ਤੁਰੇ ਸਨ, ਉਸ ਦੀ ਮੰਜਿਲ ‘ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਸਕੇ। ਤਰਲੋਚਨ ਮਾਨਸਿਕ ਰੋਗੀ ਹੋਣ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਰਸੇ ‘ਚ ਮਿਲੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਤਰਲੋਚਨ ਦੀਆਂ ਇਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸੂਝ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਚੇਤੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਵਾਸ਼ਨਾ’ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਸੀ। “ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਵਾਸ਼ਨਾ” ਮੇਰੀ ਵੀ ਪਸੰਦੀਦਾ ਕਹਾਣੀ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਕਥਾਨਕ ਪੋਨੋਹਾਰੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੋਂ ਦੇ ਪਹਾੜਾਂ, ਕੂਲ੍ਹਾਂ, ਬਨਸਪਤੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬਨਫਸ਼ੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋ ਦਾ ਵਰਣਨ ਅਜਿਹੇ ਮਾਰਮਿਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਖੁਦ ਉਸ ਟੂਣੇਹਾਰ ਮਹਿਕ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਰੇਸ਼ਮਾ ‘ਤੇ ਜਵਾਨੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਸਭ ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ ਤੱਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਮੋੜ ਕੁਦਰਤੀ ਵੇਗ ਵਿਚ ਵਹਿ ਜਾਣਾ ਲੱਚਦੀ ਹੈ। ਰੇਸ਼ਮਾ ਦਾ ਬਾਪ ਸਤਾਰ ਮੁਹੰਮਦ ਕੱਟੜ ਧਾਰਮਿਕ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਇਹ ਵਿਹਾਰ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਕਬੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੁੜੀ ਇਕ ਪਰਦੇਸੀ ਰਾਹੀਂ ਦੇ ਪਿਛੇ ਪਿਛੇ ਕਿਸੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਟ ਧਰਦਾ ਹੈ। ਰੇਸ਼ਮਾ ਨੂੰ ਮਾਂ ਪੁਛਦੀ ਹੈ, “ਪਰ ਪੁੱਤਰਾ, ਤੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਕਿਉਂ ਚਲੀ ਅਹੀਏਸ।” ਤੇ ਰੇਸ਼ਮਾ ਉਤਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, “ਕਹੋ ਕਰਾਂ ਹਰ, ਮਿਥੀ ਨਿੱਕੀ ਨਿੱਕੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਅਛਣੀ ਅਹੀ।”

ਤਰਲੋਚਨ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਫਰਾਇਡ ਦੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਅੰਦਰ ਲੁਪਤ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਪਾਰਖੂ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨ ਗਿਆ ਸਾਂ।

ਹੋਰ ਬਹੁਤੇ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਾਂਗ ਤਰਲੋਚਨ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਵੀ ਹੋਏ ਪਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ

ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਸੰਗ ਰਾਸ ਨਾ ਆਇਆ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾੜੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦਾ ਤਲਾਕ ਹੋਇਆ। ਤਲਾਕ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮਨੋਦਸ਼ਾ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਿਘਰਦੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਸਿਆਣਾ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਤਰਲੋਚਨ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਹੁੰਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਅਖੀਰ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੁੱਟ ਗਈ। 5 ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਬੜੇ ਹੀ ਭੈਣੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇਸ ਜਹਾਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਜ਼ਹੀਨ ਸਾਥੀ ਦਾ ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੁਖਦਾਇਕ ਅੰਤ ਸੀ।

ਮੂਹਰਜੀਤ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰਾਜਪੁਰਾ ਨੇੜਲੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਤਰਲੋਚਨ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਤੋਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੂਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪਿੱਛੋਂ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਮੂਹਰਜੀਤ ਰੱਖ ਲਿਆ। ਸਾਲ 1970-72 ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਅਜੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦਾ ਕਾਲ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਪਰ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਚਲਦੀ ਸਿਆਸਤ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਬਚਾ ਕੇ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕਿਆ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਧੱਕੇ-ਧੌੜੇ ਖਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਦਾਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿੰਗ ਵਲ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਆਸ ਉਸ ਨੇ ਲਾਹ ਛੱਡੀ ਸੀ। ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸੇਖੋਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਸੰਪਾਦਕ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੂਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਿਆ।

ਮੂਹਰਜੀਤ ਬਾਰੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਮੇਂ ਉਸ ਅੰਦਰ ਸਾਹਿਤਕ ਮਸ ਪੱਖੋਂ ਬੜਾ ਦਮ ਖਮ ਸੀ ਪਰ ਜਿਸ ਮੌਤ ਤੇ ਉਹ ਸਾਡਾ ਸਾਥੀ ਬਣਿਆ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਦਮ ਖਮ ਮਰ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਅਤੇ ਤੰਬਾਕੂਨੋਸ਼ੀ ਦਾ ਉਹ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਟਾਫ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੇੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਉਸ ਦਾ ਵੀ

ਖਰੇ ਖਰੇ ਬੋਲ

ਤਰਲੋਚਨ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ

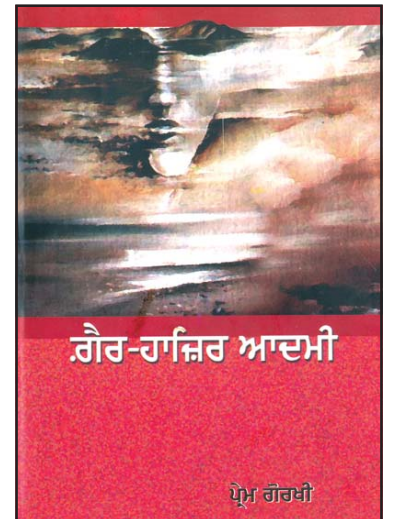
ਅੰਦਰੋਂ ਖਾਲੀ ਢੋਲ ਨੇ, ਬਾਹਰੋਂ ਭਰੇ ਭਰੇ। ਖੁਰਦਿਆਂ ਖੁਰਦਿਆਂ ਖੁਰ ਗਏ, ਬੰਦੇ ਖਰੇ ਖਰੇ। ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਮਰ ਗਿਏ, ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਈ ਨਿੱਘ, ਨਿੱਘ ਵਾਲੇ ਜੋ ਸਨ, ਹੋ ਗਏ ਠਰੇ ਠਰੇ। ਕੁੱਲੀ, ਗੁੱਲੀ, ਜੁੱਲੀ ਦੀ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ ਗੱਲ? ਇਸ ਬਸਤੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ, ਰੱਬ ਜੋ ਕਰੇ ਕਰੇ। ਫੁੱਲ ਵਾਂਗੂ ਸੀ ਟਹਿਕਦਾ, ਜੋ ਯਾਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ, ਦਾਰੂ ਪੀ ਪੀ ਸਭ ਰਿਹੈ, ਰਹਿ ਕੇ ਘਰੇ ਘਰੇ। ਕੋਈ ਚੰਦਰੀ ਵਾ ਹੈ, ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਵਗੀ, ਸਹਿਮੇ ਸਹਿਮੇ ਬਾਲ ਨੇ, ਬੰਦੇ ਡਰੇ ਡਰੇ। ਦੂਰੋਂ ਨਾਲ ਇਸਾਰਿਆਂ ਸੱਦੀ ਜਾਵੇ ਨਿੱਤ, ਐਪਰ ਜਦ ਹਾਂ ਆਵਦੇ, ਰਹਿਨੈ ਪਰੇ ਪਰੇ। ਰੁਸ ਗਏ, ਸੁੱਤੇ ਸਾਕ-ਅੰਗ, ਨਾਲੇ ਮਿੱਤਰ ਯਾਰ, ਤਰਲੋਚਨ ਤੂੰ ਬੋਲ ਜਦ, ਆਖੇ ਖਰੇ ਖਰੇ।

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਕੁੜੀ ਮੋਰਿੰਡੇ ਨੇੜੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦੇ ਇਕ ਕਾਮਰੇਡ ਦੀ ਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਰੋਹਨਾ ਸਨ ਕਿ ਕੁੜੀ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਮੂਹਰਜੀਤ ਵਿਚ ਕੀ ਵੇਖਿਆ ਜੋ ਕੁੜੀ ਉਸ ਦੇ ਲੜ ਲਾੜੀ। ਉਂਜ, ਮੂਹਰਜੀਤ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਕੱਟੀ ਅਤੇ ਕਦੇ ਮਰ੍ਹੂ-ਮਰ੍ਹੂ ਨਾ ਕੀਤਾ।

ਮਸੀਂ ਸਾਡੇ ਪੰਜ ਫੁਟ ਦੇ ਮੂਹਰਜੀਤ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਚਾਲ-ਢਾਲ ਵੇਖ ਕੇ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ ਵੀ ਗਿਆ, ਭਲਕੇ ਵੀ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਾਲ ਹੰਢਾਉਂਦੀ ਗਈ। ਇਕ ਵਾਰ ਮੂਹਰਜੀਤ ਦੇ ਘਰ ਬੀਮੇ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਬੀਮਾ ਏਜੰਟ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ। ਮੇਰਾ ਸਾਂਝਾ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਾਹਲ ਬੀਮਾ ਏਜੰਟ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾ ਦਿਤੀ। ਤੇਜਿੰਦਰ ਨੇ ਮੂਹਰਜੀਤ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਮੂਹਰਜੀਤ ਦੀ ਪਤਨੀ ਘਰ ਦਾ ਹੋਰ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਰੋਕ ਲੈਂਦੀ ਪਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਕਿ ਬੀਮੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਬਾਕਾਇਦਾ ਟਾਈਮ ਸਿਰ ਜਾਵੇ।

ਮੂਹਰਜੀਤ ਦਾ ਤਰਲੋਚਨ ਅਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਰਾਬ

ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਆਦਮੀ

ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ

ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੂਹਰਜੀਤ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਦਫਤਰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਸਿਗਰਟ ਦੀ ਡੱਬੀ ਕੱਢ ਕੇ ਮੇਜ ਉਤੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ। ਤਰਲੋਚਨ ਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੋਢੀ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਗਰਟ ਪੀਣ ਦੀ ਲਾਜ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਮੂਹਰਜੀਤ ਦੀ ਡੱਬੀ ਚੁਕਣੀ ਤੇ ਸਿਗਰਟ ਕੱਢ ਕੇ ਪੀ ਲੈਣੀ। ਸ਼ਾਇਦ 1982 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ‘ਤੇ 30 ਜਾਂ 31 ਦਸੰਬਰ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ। ਮੂਹਰਜੀਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਅੱਗੇ ਸਾਲ ਭਰ ‘ਚ ਪੀਤੀਆਂ ਸਿਗਰਟਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬਿਲ ਬਣਾ ਕੇ ਧਰ ਦਿਤਾ। ਕੱਚੇ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸੋਢੀ ਤੇ ਤਰਲੋਚਨ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਲਿਆ ਹੁਣ ਤੇ ਪਿਆ, ਹਿਸਾਬ ਨਵਾਂ ਸਾਲ ਚੜ੍ਹਨ ‘ਤੇ ਚੁਕਤਾ ਕਰਾਂਗੇ।”

ਸੂਰੂ ਵਿਚ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰ ਸਾਈਕਲਾਂ ‘ਤੇ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਸੰਪਾਦਕ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਹੀ ਰਾਜਦੂਤ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ ਰਹੇ ਰੁਲੀਆ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਸਟਾਫ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਦੋਖਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਗਰੁਪ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਪਾਦਕ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ‘ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਫਤਰ ਦੀ ਇਕ ਅੰਬੈਸਡਰ ਕਾਰ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਉਤੇ ਦਿੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਤਨਖਾਹ ਸਕੇਲ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਸਭ ਦੀ ਮਾਲੀ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਭ ਨੇ ਹੀ ਸਕੂਟਰ-ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਲੈ ਲਏ। ਮੂਹਰਜੀਤ ਨੇ ਵੀ ਸਕੂਟਰ ਲੈ ਲਿਆ। ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਇਹ ਡਰ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜ ਸਕੂਟਰ ਤੋਂ ਡਿਗ ਕੇ ਸੌਟ ਲਵਾਈ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ! ਮੂਹਰਜੀਤ ਨੇ ਉਂਜ ਸਕੂਟਰ ਤੋਂ ਡਿਗ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸੌਟਾਂ ਲਵਾਈਆਂ ਪਰ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਸੌਟ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਚਿਆ ਰਿਹਾ।

ਮੂਹਰਜੀਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਤਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 21 'ਤੇ)

ਗਜ਼ਲ

ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਬੇਦਿਲ

ਨਕਸ਼ਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਉਂ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ।
ਛੱਲ ਜਿਵੇਂ ਹੈ ਮਾਰਦਾ ਪਾਣੀ ਚਿਨਾਬ ਦਾ।

ਓ ਯਾਰ! ਹੁਣ ਤਾਰੀਕੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਰਹਿਣ ਦੇ,
ਕਰ ਜ਼ਿਕਰ ਮਾਹਿਤਾਬ ਦਾ ਜਾਂ ਆਫਤਾਬ ਦਾ।

ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਭਰਮ ਦੇ ਜੋ ਜਾਲ ਸਿਰਜਦੀ,
ਹਰ ਬਾਬ ਸਾਡੇ ਦੋਸਤੋ! ਐਸੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ।

ਜਾਗੋ ਓ ਮੇਰੇ ਦੋਸਤੋ! ਕਿਰਤੀ ਤੇ ਕਾਮਿਓ!
ਉਠੋ ਕਿ ਜੂਲਾ ਲਾਹੀਏ ਸਾਹ ਦੇ ਅਤਾਬ ਦਾ।

ਉਠੋ! ਉਹ ਸੇਜਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀਏ,
ਟੁਟਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਿੱਤ ਨਵਾਂ ਲੱਖ ਫੁੱਲ ਗੁਲਾਬ ਦਾ।

ਧਰ ਕੇ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਸੀਸ ਉਹ ਮਕਤਲ ‘ਚ ਨੱਚਿਆ,
ਜਿਸ ਦੇ ਗਲੇ ‘ਚੋਂ ਲੰਘ ਗਇਆ ਪਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ।

ਨੈਣ-ਨਕਸ਼

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

“ਏ ਭੂਆ ਦਿਖੀ ਨੂੰ ਕਦੇ, ਕਿਥੋਂ ਆਈ ਤੀ?”

“ਦਗਾੜਾ ਪੈਣਾ, ਮੈਂ ਕਿਤੇ ‘ਮਰੀਕਾ’ ਨੂੰ ਗਈ ਤੀ, ਐਥੇ ਈ ਰਹਿਨੀ ਆਂ, ਤੂੰ ਹੀ ਬੋਹ ਪੈਣਿਆਂ ਦਰੀਂ ਆਉਨਾ ਕਦੇ ਕਦੇ।

“ਭੂਆ ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੀ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ ਉਥੇ ਬੱਸ ਕੱਲ ਈ ਮੁੜਿਆਂ?”

“ਦਿੱਲੀ ਆਪਣੇ ਮੋਹਨ ਸਿੰਹ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਗਿਆ ਤੀ।”

“ਅਖੇ ਮੈਂ ਹੈਗਾ ਨਾ ਕਿਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ। ਚੱਲ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਬਾਦ ‘ਚ ਦੱਸਦਾਂ ਪਈ ਦਿੱਲੀ ਕੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤੀ, ਤੂੰ ਦੱਸ ਕਿਧਰੋਂ ਆਈ ਐਂ? ਵਿਆਹ ਤੀ ਕਿਧਰੇ, ਦਾਲ ਰੋਟੀ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੀ ਆਂ?”

“ਵੇ ਕਾਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਰਾਸੀਆਂ ਦੇ ਸੱਦਾ ਆਇਆ ਤੀ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਦਾ।”

“ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਆ ਤੀ?”

“ਬਿਮਾਰੀ ਪੈਣਿਆਂ ਤੂੰ ਤਾਂ ਗਿਆ ਤੀਗਾ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੁੜ੍ਹੇ ਦੀ ਧਾਂਦਲੀ ਪਾਈ ਐ।”

“ਧਾਂਦਲੀ ਉਹ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਐ ਭੂਆ?”

“ਵੱਡਾ ਚਲਾਕ ਬਣਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਪਤੈ ਪਈ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਐ ਧਾਂਦਲੀ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੁੜ੍ਹਾ ਮਰ ਗਿਆ ਤੀ ਪਿਛਲੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ, ਅੱਜ ਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ।

“ਭੂਆ ਕਮਲੀਆਂ ਘੋਟਦੀ ਐਂ। ਸਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਤੀ, ਧਾਂਦਲੀ ਧਾਂਦਲੀ ਕਹੀ ਜਾਨੀ ਐ।”

“ਬੱਸ ਬੱਸ ਹਾਈ...ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀਆਂ ਸੋਲਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਆਂ।”

“ਭਲਾ ਭੂਆ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰਜਾਈ ਨੂੰ ਜੁੜੀ ਫਜ਼ਲ ਦੇ ਪਿਉ ਕਮਾਲਦੀਨ ਨੂੰ, ਹੁਣ ਸਰਧਾਂਜਲੀਆਂ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਏ।”

“ਅਕਲ ਦਿਆ ਐਨ੍ਹਿਆ ਫਜ਼ਲ ਦੇ ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਦੁਬਈ ਗਏ ਓ ਆ। ਉਹ ਆਂਹਦੇ ਤੀ ਬਈ ਬੁੜ੍ਹਾ ਬੜਾ ਕਰਕੇ ਕੱਢਣੈ।”

“ਫੇ ਪਈਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ?”

“ਬਬੇਰੀਆਂ! ਪਰ ਫਜ਼ਲ ਨੇ ਬੁੜ੍ਹਾ ਬੁੜ੍ਹਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਤੀ, ਉਹਦਾ ਤਾਂ ਮਰਿਓ ਦਾ ਵੀ ਨੱਕ ਵੱਢਤਾ...!”

“ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਭੂਆ?”

“ਚਲੇ ਸਰਪੰਚ ਨੇ ਵੀ ਲੋਡ ਸਪੀਕਰ ‘ਤੇ ਚਾਰ ਅੱਖਰ ਚੰਗੇ ਕਹਿ ‘ਤੇ, ਲੰਬਤਦਾਰ ਵੀ ਕਮਾਲ ਬਾਰੇ ਚੰਗਾ ਬੋਲ ਗਿਆ ਪਰ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਨੇ ਤਾਂ ਜਲੂਸ ਕੱਢਤਾ ‘ਖੀਰ ‘ਚ।”

ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਦੇ ਹਾਕਮ ਪੈਂਦੀ ਲੁੱਟ...

ਜੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਤੇ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸਮਤ ਤੁਹਾਡੇ ਗਲ ਵਿਚ ਹਾਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਾਹਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਗਰੀਬ ਦੀ ਧੀ ਜਦੋਂ ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਵੱਸ ਅਬਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖੀਆਂ ਉਧੇੜਦਾ ਹੈ। ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਨਜ਼ੇ ਨੇ ਮਤ ਈ ਐਨੀ ਮਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੇਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਚਲੇ ਹਰਨਾਕਸ਼ ਦਾ ਯੁੱਗ ਤਾਂ ਨਾ ਆਉ ਪਰ ਸੱਦਾਮ, ਗਦਾਫੀ ਵਾਂਗ ਭੁਗਤਣਾ ਬੜਾ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਚਲੇ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਵਸਤਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਸਸਤੀਆਂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਦੇ ਭਾਅ ਲਗਭਗ ਡਿਗਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਸਿਆਣੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬੇਈਮਾਨ, ਕੁਰੱਪਟ, ਲੁਟੇਰੇ, ਸਿਰ ਮੁੰਨਣ ਵਾਲੇ ਹੱਕ ਖਾਣ ਵਾਲੇ, ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀ ਇਕੋ ਥਾਂ ‘ਕੱਠੇ ਕਿਥੋਂ ਮਿਲਣਗੇ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਕੀਤਿਆਂ ਕਹਿ ਦੇਵੇਗਾ, “ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ‘ਚ।” ਆਦਰਸ਼ ਬਦਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤ ਤੇ ਸੰਦਰਭ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਸੂਈ ਧਾਗੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਧਾਗਾ ਸੂਈ ਨੂੰ ਖਿੱਚੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਕਈ ਵਾਰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੰਮ ਧੀਆਂ ਜੌੜੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਰਦਾਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਵੇਂ ਵਹਿਮ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਚੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਕੁੱਤੇ-ਬਿੱਲੇ ਨਹੀਂ ਟੱਪਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮਧਰੇ ਹੱਥੀਂ ਖਜ਼ੂਰਾਂ ਤੋੜ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਲੰਮੇ ਮੰਗ ਮੰਗ ਕੇ ਖਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਚਿੜੀਆਂ ਕਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਅੱਖ ਮਟੱਕਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਂ ‘ਤੇ ਲੁੰਬੜੀ ਨੂੰ ਛੇੜਨ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਤਨੀਆਂ ਜਾਣ ਗਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਪਤੀ, ਪਤਨੀਵਰਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਲੱਜ ਨੂੰ ਕਰਵਾ ਚੌਥ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਵੀ ਮਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਨਾਰੀਅਲ ਭੰਨੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਹਾਲਾਂ ਕਿ ਚੰਨ ਨੂੰ ਛਾਨਣੀ ‘ਚੋਂ ਵੇਖ ਕੇ ਜਿਸ ਚੰਦ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਾਵੇਗੀ, ਉਹ ਦਫ਼ਤਰ ‘ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਂਦੀ ਕੁਆਰੀ ਕੁੜੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ‘ਚ ਬੰਦ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਹੀ ਉਚੇ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਨੀਹਾਂ ਓਪਰੀਆਂ ਹੀ ਹਨ। ਵੇਖ ਲਓ ਖਚਰਿਆਂ ਨੇ ਖਚਰੀ ਹਾਸੀ ਹੱਸਣ ਤੋਂ ਕਦੇ ਬਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।

“ਉਹ ਕਿੱਦਾਂ?”

“ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਬੋਲਿਆ, ‘ਏਨਾ ਚੰਗਾ ਤਿਗਾ ਸਾਡਾ ਪਿਓ ਪਈ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨੂੰ ਲਗਦੀ ਗੱਲ ਕਿਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂ ਤੇ ਕਿਥੇ ਛੱਡਾਂ...ਬੜੇ ਭਲੇ ਕਾਰਜ ਕੀਤੇ ਆ ਸਾਡੇ ਬੂਤੇ ਨੇ। ਜਿੰਦਣ ਸਾਡੀ ਮਾਂ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਤੀ ਇਹ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਝੀਰਾਂ ਦੇ ਫੱਤੂ ਨਾਲ ਭੱਜ ਗਈ। ਪੂਰੇ ਡੂਢ ਮਹੀਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਲੱਭੀ ਜਾ ਕੇ...ਪਰ ਵੇਖ ਲਓ ਸਾਡੇ ਬੂਤੇ ਨੇ ਸੀ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਫੇਰ ਰੱਖ ਲੀ, ਭਲਾ ਏਦੂੰ ਚੰਗਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਕੋਈ?’ ਮੱਦੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਰ ਮਰ ਜਾਵਾਂ ਪਈ ਇਹ ਫਜ਼ਲ ਦੀਨ ਕਰਦਾ ਕੀ ਐ? ਦੋ ਫੁਲਕੇ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਰ ਤੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਲੀ ਕੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਤੀ?”

“ਭੂਆ ਮੈਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦਾ ਬਿੱਕਰ। ਆਂਹਦਾ ਚੱਲ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ‘ਤੇ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲਿਆਵਾਂ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਚਲੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇਖ ਆਉਨੇ ਆਂ, ਕਾਮਰੇਡ ਦੀ ਚੰਗੀ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣੀ ਆ ਉਥੇ?”

“ਮੱਦੀ ਚੱਲ ਪੁੱਛ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾਰ ਗੋਲੀ, ਇਹ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ ‘ਤੇ ਭਲਾ ਜਾਦੂਗਰ ਰਹਿੰਦੇ ਆਂ? ਬੜੀ ਮਸ਼ੂਰੀ ਆ ਇਹਦੀ?”

“ਭੂਆ ਐਵੇਂ ਕੰਧਾਂ ਈ ਆ ਚਾਰ। ਹੋਰ ਉਥੇ ਕਿਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਜਾਦੂਗਰ ਸਮਰਾਟ।”

“ਨਾ ਫਿਰ ਕੀ ਕਰਕੇ ਆਇਆ...!”

“ਸੁਆਹ ਕਰਨੀ ਭੂਆ! ਹਾਲੇ ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਕੁ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰੇ ਤੀ...ਪੈ ਗਈ ਪੁਲਿਸ ਵਾਛਤ ਆਗੂ। ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਤੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦਾ ਘਰਾਓ ਕਰਨਾ, ਖਲੂਰ ‘ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਥਾਂਏ।”

“ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕੁਛ?”

“ਕਾਮਰੇਡ ਸਿਆਣਾ ਨਿਕਲਿਆ, ਭੂਆ ਮੈਨੂੰ ਆਂਹਦਾ ਮੱਦੀ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬਹੁਤ ਖਾਧੀ ਐ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕੁੱਟ। ਆ ਜਾ ਖਬਾਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆ ਜਾ। ਨਾਲੇ ਭੂਆ ਇਹ ਨਾਂ ਦੇ ਈ ਕਾਮਰੇਡ ਆ ਉਹ ਹੁਣ।”

“ਵੇ ਰੋਲਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਪੈਂਦਾ ਪਈ ਅੰਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਆਲੇ ਲੁਟੇਰੇ, ਬੇਈਮਾਨ ਸਾਰੇ ਯਮਨਾ ‘ਚ ਡੋਬ ਕੇ ਮਾਰਨੇ ਆ....ਕਰੂ ਕੁਝ?”

“ਭੂਆ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਐਂ ਲਗਦਾ ਪਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਈ ਘੁੰਗੂ ਵਜਾ ਦੇਣੈ। ਹੁਣ ਬੱਸ ਕੱਲਾ ਰਾਮ ਦੇਵ ਈ ਪਾਉਂਦੇ ਦੁਹਾਈ...।”

“ਅੱਛਾ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਭਗਵੇਂ ਜਿਹੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਆਲਾ ਦੇਖਦਾ ਵੀ ਤੇਰੇ ਫੁੱਫੜ ਆਂਗੂ ਟੇਡਾ ਜਿਹਾ ਡੇਢੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਈ ਐ।”

“ਭੂਆ ਬੜੀ ਸ਼ੈਲੀ ਆ ਅਰਬਾਪਤੀ, ਕਰੋੜਾਂ

‘ਚ ਸਰਕਾਰ ਉਹਦੇ ਔਲ ਟੈਕਸ ਕੱਢੀ ਫਿਰਦੀ ਐ।”

“ਅੱਛਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੋਚਿਆ ਪਈ ਉਹ ਟੂਟੀ ਜੰਗ ਈ ਐ, ਜਿਹੜਾ ਲੀੜਾ ਲੱਤਾਂ ਵੀ ਬੜਾ ਘੱਟ ਪਾਉਂਦੇ...। ਚੱਲ ਐ ਦੱਸ ਮੁਲਕ ਦਾ ਕੁਛ ਸੁਧਰੂ ਕਿ ਨਹੀਂ?”

“ਭੂਆ ਜਿਹੜੇ ਫੁੱਲ ਆਲੇ ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਂਦੇ ਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੂਤ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਵੀ ਨਵਾਂ ਫੁੱਲ ਈ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦੇ ਆ। ਬਦਨਾਮ ਇਹ ਵੀ ਬਬੇਰੇ ਹੋ ਗਏ ਆ ਹੁਣ। ਚੱਲ ਭੂਆ ਹੁਣ ਤੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਪਈ ਦਾਣਿਆਂ ਵਾਲੀ ਭੱਠੀ ਹੁਣ ਲਾਉਨੀਆਂ ਕਿ ਨਹੀਂ?”

“ਟੁੱਟ ਪੈਣਿਆਂ ਕਿਥੇ ਛੇੜ ‘ਤੀ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਦੁਖਦੀ ਰਗ! ਸੜੀ ਪਈ ਆ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ?”

“ਕੀਹੜੇ?”

“ਦੇਖ ਮੱਦੀ, ਆਪਣਾ ਗੁਆਂਢੀ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਪੇ-ਪੁੱਤ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖੀ ਐ ਤੇ ਮੇਰਾ ਵੱਸ ਚੱਲੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਾਂ ਪੁੱਤ ਗੁੱਤੇ ਤੇ ਬੇਦੇ ਤੋਂ ਫੜ੍ਹ ਲਵਾਂ।”

“ਭੂਆ ਇਹ ਪੇ ਪੁੱਤ ਤੇ ਮਾਂ ਪੁੱਤ ਆਲੀ ਕੀ ਕਹਾਣੀ ਆ? ਸਮਝ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਕੁਛ। ਕਿਤੇ ਸਰਪੰਚ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨੂੰ ਲਪੇਟੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਹਦਾ ਪੁੱਤ ਹੁਣ ਬਾਣੇਦਾਰ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਉਧਰ ਨੰਦੇ ਪੁੱਤ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਭੁੱਕੀ ਵੇਚ ਵੇਚ ਗੱਭਰੂ ਗਾਲ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਐ।”

“ਫੇਟ ਤੇਰੇ, ਵੱਡਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ। ਗੋਰੇ ‘ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਮੂਰਖਾ ਜਹਾਨ ਦਿਆ, ਮੈਂ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਆਂ?”

“ਅੱਛਾ ਬਾਦਲ ਕਹਿ ਬੱਦਲ ਕਹੀ ਜਾਨੀ ਐ।”

“ਮੱਦੀ ਇਹ ਆਂਹਦੇ ਤਾਂ ਸੀ ਸੌਣ ਵਾਗੂੰ ਵਰ੍ਹਾਂਗੇ ਪਰ ਹੁਣ ਭਾਦੋਂ ਵੀ ਸੁੱਕੀ ਲੰਘਣ ਲੱਗ ਪਈ।”

“ਹੋਰ ਪਾ ਵੇਟਾਂ।”

“ਪਾਈ ਤਾਂ ਹੱਥ ਪੰਜੇ ਨੂੰ ਤਿਗੀ। ਬਹਿ ਗਿਆ ਬੇੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਉਹ ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਠਰਕ ਭੋਰਨੇ ਤੋਂ ਨੂੰ ਹਟਦਾ।”

“ਪਰ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਕਾਹੜੇ ਦੁਖੀ ਐ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ?”

“ਚਾਰ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੱਡੀ ਧੀ ਵਿਆਹੀ ਸੀ, ਸ਼ਗਨ ਦਾ ਗਿਆਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ, ਵੇਟਾਂ ਵੇਲੇ ਆਂਹਦੇ ਸੀ, ਹੁਣ ਕੱਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਦਿਆਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਹੁਣ ਵਿਚਾਰੇ ਨੇ ਦੂਜੀ ਧੀ ਵਿਆਹ ‘ਤੀ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਕੋਟ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ‘ਚ ਘੁੰਮਦੇ ਨੂੰ ਪਈ ਚਲੇ ਸ਼ਗਨ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨਾਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਕਰਜਾ ਲਹਿ ਜੂ। ਆਪ ਤਾਂ ਪੇ ਪੁੱਤ ਹਜ਼ਾਜ਼ਾਂ ‘ਚ ਝੁਟਦੇ ਆ, ਨੂੰਹ ਵੀ ਨਾਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਐ। ਕੱਲ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਵੱਡੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਪਿੱਟੇ ਪਈ ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਇਹ ਸ਼ਗਨਾਂ ਦੇ ਅੰਬਰਸਰ ਵੱਲ ਦਾ ਇਕ ਲੀਡਰ ਖੁਆ ਗਿਆ ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਇਹ ਨੀ ਮਿਲਣੇ ਹੁਣ। ਮੱਦੀ ਉਹ ਤਾਂ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰੇ ਪਈ ਜੇ ਮੈਨੂੰ ਪੈਸੇ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਘਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਕੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਵੇਟ ਨਾ ਪੈਣ ਦਉਂ ਤੁਹਾਨੂੰ।”

“ਭੂਆ ਚੱਲ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਲਗਦੀ ਆ ਪਈ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਪਿਉ ਪੁੱਤ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਐ...ਪਰ ਤੂੰ ਕਿਹੜੇ ਮਾਂ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਲੱਗਦੀ ਆਂ!”

“ਐਨਾ ਭੋਲਾ ਜਿੰਦਾਂ ਕਿਤੇ ਕੁਝ ਪਤਾ ਈ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਲ ਕੁ ਹੋ ਗਿਆ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਦਾਣੇ ਭੁੰਨਣ ਵਾਲੀ ਭੱਠੀ ਗੈਸ ਸਲੰਡਰ ‘ਤੇ ਲਾ ਲਈ ਸੀ। ਮਹੀਨਾ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਤੀ ਇਕ ਸਲੰਡਰ ਨਾਲ, ਦੋ ਤਿੰਨ ਸੌ ਨਗਦ ਤੇ ਦੋ ਮਣ ਦਾਣੇ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਆਹ ਸਾਲ ‘ਚ ਛੇ ਸਲੰਡਰ ਮਿਲਣਗੇ ਤੇ ਭਾਅ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾ ‘ਤੀ ਅੱਗ।”

“ਅੱਛਾ ਭੂਆ ਤੂੰ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਆਂ ਸੋਨੀਆਂ

ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਦੀ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਸਿੱਖ ਗਈ ਪੂਰੀ। ਮਾਂ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਂਹਨੀ ਆਂ, ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜੂ ਕਹਿੰਦਾ ਪਈ ਸਲੰਡਰਾਂ ‘ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਲਾਓ। ਭੂਆ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿਹੂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀਤਾ।”

“ਛੋਕਰਿਆ, ਕਮਲੀ ਨਾ ਸਮਝ ਮੈਨੂੰ। ਜਿਹੜੇ ਮੋਹਣ ਸਿਹੂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੂੰ ਕਰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾ ਸਾਧ ਐ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਨੱਚਦੇ, ਢੋਲਕੀਆਂ ਛੈਣੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਂ ਪੁੱਤ ਵਜਾਉਂਦੇ ਨੇ।”

“ਭੂਆ ਇਹ ਐਨੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਿੱਖਦੀ ਕਿਥੋਂ ਆਂ। ਕਿਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਤਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਈ?”

“ਦੇਖ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ਮੱਦੀ ਦਿਆ ਲੱਗਦਿਆ! ਜਿੰਦਣ ਰੋਲੇ ਪਏ ਆ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵੀ ਮਚ ਗਈ ਨਫ਼ਰਤ ਤੇ ਮਜ਼੍ਹਬ ਦੀ ਅੱਗ। ਹਾ ਜਿਹੜੀ ਖਜ਼ੂਰਾਂ ਕੋਲ ਵੱਡੀ ਹਵੇਲੀ ਆ, ਇਹ ਸੀ ਮੁਹੰਮਦ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਹੋਰਾਂ ਦੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਿਗੇ। ਡਰਦੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਗਏ। ਜੁਆਨ ਧੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੇ ਸੋਮ ਨਾਥ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਗਏ ਕਿ ਲੈ ਅੱਜ ਤੋਂ ਇਹ ਤੇਰੀ ਧੀ ਆ! ਤੂੰ ਹੀ ਇਹਦੇ ਹੱਥ ਪੀਲੇ ਕਰ ਦਈਂ। ਰਾਹ ‘ਚ ਅਸੀਂ ਇਹਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਾਂਗੇ, ਇਸੇ ਲਈ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਛੱਡ ਚੱਲੇ ਆਂ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਕਿਤੇ ਦੰਗੇ ਕਰਦੇ ਭੁੱਖਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈ ਗਈ ਭਿਣਕ! ਆ ਗਏ ਤਲਵਾਰਾਂ ਟਕੂਏ ਲੈ ਕੇ ਵੱਢਣ-ਟੁੱਕਣ। ਮੱਦੀ ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਚਿੱਟੀਆਂ ਨੀਲੀਆਂ ਆਲੂਆਂ ਨੇ ਪਾੜਿਆ ਪਿਐ, ਉਦਣ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ‘ਕੱਠਾ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਲੰਘੋਗੇ, ਫੇਰ ਪਾਉਗੇ ਹੱਥ ਇਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ...ਕਿਆ ਜੁਰਅਤ ਸੀ ਕਿਸੇ ‘ਚ ਸਭ ਭਿਰਨ ਭਿਰਨ ਨੱਠ ਪਏ।”

“ਭੂਆ ਗੱਲ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚਲਦੀ ਤੀ? ਤੂੰ ਜਲੰਧਰੋਂ ਸਿੱਧੀ ਬੀਕਾਨੇਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਈ ਨੂੰ ਜੁੜਦੀ ਨਾਲ?”

“ਜੁੜਦੀ ਕਿੱਦਾਂ ਨੂੰ! ਲੈ ਸੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਫਜ਼ਲ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਸੱਥ ‘ਚ ਕੱਲਾ ਮਾਹਟਰ ਬੈਠਾ ਸੀ ਸੰਤੂ। ਮਸੋਸਿਆ ਜਿਹਾ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਆਂਹਦਾ ਭੂਆ ਕੁੜੀ ਆਪਣੀ ਵੀਰਾਂ ਸੋਲ੍ਹਵੇਂ ਸਾਲ ‘ਚ ਹੋ ਗਈ। ਚਿੱਤ ਦੁਖੀ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਵੇ ਸੰਤੂਆ, ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਫੁੱਲ ਭਰ ਐ ਕਾਹਦਾ ਫਿਕਰ ਕਰਦੇ। ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ‘ਖਬਾਰ

ਧਰ’ਤੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹਨੀ ਆਉਂਦੀ ਆ...ਦੋ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀ ਦੀਆਂ ਜੈ ਮਾਲਾ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਵਿਖਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਭੂਆ ਵੇਖ ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਦੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਕੀ ਹੋ ਕੇ ਹਟਿਆ। ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਦੀ ਸਕੂਲ ਪੜ੍ਹਦੀ ਧੀ ਮਾਂ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਭੰਨ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਚੁੱਕ ਕੇ...ਪੌਣੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਲੱਭੀ ਐ ਮੱਦੀ...ਤੇ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਲਜਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਰੁੱਗ ਭਰਕੇ ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਪਈ ਇਸ ਮਲੂਕਤੀ ਜਿੰਦ ਦਾ ਪੈਰ ਭਾਰੀ ਐ...ਹਾਏ ਹਾਏ ਬੋਡਾ ਬਹਿ ਜੇ ਬੋਡਾ ਨਿਆਣੀ ਦੇ ਨਿਆਣਾ...!”

“ਭੂਆ ਇਹ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੂੰ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ! ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸਭ ਪਤੈ, ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਆ। ਜਿਹੜੇ ਵੇਟਾਂ ਮੰਗਣ ਆਉਂਦੇ ਆ। ਡੇਢ ਦਰਜਨ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਆ ਇਸ ਕੁੜੀ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਛੋਕਰੇ ‘ਤੇ।”

“ਵੇ ਮੱਦੀ ਪਰਚੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਆ। ਪਾਈਆ ਪੱਕੀ ਭੁੱਕੀ ਫੜ੍ਹੀ ਤੀ ਤੇਰੇ ਫੁੱਫੜ ਕੋਲੇ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੈਦ ਕੱਟੀ। ਹੱਡ ਵੱਖਰੇ ਭਨਾਏ। ਹੈਂ ਆਹ ਇਹ ਏਨੇ ਪਰਚਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਹਰ ਕਿਵੇਂ ਫਿਰਦੇ ਰਹੇ?”

“ਭੂਆ ਫੁੱਫੜ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੋਣਾ?”

“ਅੱਗ ਲੱਗਣ ਏਦਾਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ। ਫਾਹੇ ਲਾਉਣਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਰੋਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਦ ਪਹਿਲਾ ਵਾਕਿਆ ਸੁਣਿਆਂ ਇਹ ਮੱਦੀ।”

“ਭੂਆ ਹੁਣ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕੀਹਦੇ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਏਦਾਂ ਹੋਣੀ ਆਂ।”

“ਰੱਬਾ ਏਦੂੰ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਚੁੱਕ ਲਵੀਂ।”

“ਭੂਆ ਤੈਨੂੰ ਫਿਰ ਮਾਂ ਪੁੱਤ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਵੀ ਸੰਤੂ ਮਾਹਟਰ ਨੇ ਈ ਦੱਸੀ ਹੋਣੀ ਆ?”

“ਸੱਚ ਮੱਦੀ ਮਾਹਟਰ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਣਾਈਆਂ ਪਈ ਜਹੋਂ ਤੇਰੁਵੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੋਲ੍ਹਵੀਆਂ ਸਨ।”

“ਭੂਆ ਤੂੰ ਤਾਂ ਅੱਜ ਚਿੱਤ ਈ ਉਦਾਸ ਕਰ ‘ਤਾ।”

“ਵੇ ਮੱਦੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਐਂ ਲਗਦੇ ਪਈ ਰੱਬ ਅੱਜ ਕੱਲ ਸਿੰਘਾਸਣ ‘ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਹਿੰਦਾ। ਲੋਕੀਂ ਖੜਾਵਾਂ ਦੀ ਈ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਜਾਂਦੇ ਆ।”

ਤੇ ਭੂਆ-ਭਤੀਜਾ ਲਟਕਦੇ ਚਿਹਰੇ ਲੈ ਕੇ ਅੱਡੇ ਅੱਡੇ ਹੋ ਗਏ।

ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਾਲੇ ਸਾਥੀ

(ਸਫਾ 20 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਤੇ ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ ਲਿਖੇ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ‘ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ’ ਦੇ ਪਰੂਫ ਰੀਡਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪਿੰਜਰੇ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਸੋਮੇ ਸੁੱਕ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਚੋਣਵੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ‘ਮਿੰਨੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮਹਾਨ ਯਾਤਰਾ’ ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਰਵੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਨੇ 1990 ‘ਚ ਛਾਪੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚਲੇ ਕੁਝ ਰੇਖਾ ਚਿਤਰ ਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਕਾਫੀ ਚੰਗੇ ਹਨ।

ਇਸ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚਲੀ ਕਹਾਣੀ ‘ਉਦਾਸ ਪਲਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ’ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੂਹਰਜੀਤ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਲਈ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਾਵਿਕ ਜਲੌਂ ਐ, ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਚੈਪੋਵ, ਮੋਹਣ ਰਾਕੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਓ. ਹੈਨਰੀ ਦੀ ‘ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਤੋਹਫੇ’ ਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਹੈ।

ਵਿਨਸੈਂਟ ਵਾਨ ਗਾਗ ਦੇ ਜੀਵਨ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਇਰਵਿੰਗ ਸਟੋਨ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਲਸਟ ਫਾਰ ਲਾਈਫ’ ਮੈਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ

ਮੂਹਰਜੀਤ ਨੇ ਇਹ ਨਾਵਲ ਸਾਥੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਵਾਨ ਗਾਗ ਦੇ ਪੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦੀ ਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਨਾਇਕ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਨਾਵਲ ਸੀ। ਕਹਾਣੀ ‘ਉਦਾਸ ਪਲਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ’ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਨਿਰਮਲ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਚਿਤਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੂਹਰਜੀਤ ਦੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਬਾਰੇ ਬੱਲ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਸੀ ਕਿ ‘ਉਦਾਤ’ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਅਰਥ ਕੀ ਹਨ ਅਤੇ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੀ ਹੈ-ਸਹਿਜੇ ਹੀ ‘ਉਦਾਸ ਪਲਾਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ’ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੂਹਰਜੀਤ 4 ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਪਿਛੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਿਆ। ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਉਸ ਦੇ ਉਦੋਂ ਵੀ ਅਜੇ ਕਾਲੇ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਸਨ ਅਸਲੀ।

ਪਰੂਫ ਰੀਡਿੰਗ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਬਾਕੀ ਸਾਥੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਫੇਰ।

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਪੁੱਠੇ ਵਹਿਣ

ਦੇਖ ਮੇਰਿਆ ਮਾਲਕਾ ਕਿੱਦਾਂ ਪੈ ਗਈ ਲੁੱਟ।

ਤੂੰ ਵੀ ਲੱਗਦਾ ਸੌਂ ਗਿਆ ਭਰ ਕੇ ਕੋੜਾ ਘੁੱਟ।

ਕੁੜੀਆਂ ਚੁੱਕਦੇ ਘਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਸੀਅ।

ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਦੱਸ ਦੇ ਫੇਰ ਕੋਈ ਕਿੱਦਾਂ ਰੱਖ ਲਊ ਧੀ।

ਕਾਂਵਾਰੋਲੀ ਪੈ ਰਹੀ ਚਿੜੀਆਂ ਹੋਕੇ ਲੈਣ।

ਜੰਮ ਕੇ ਧੀ ਨੂੰ ਆਂਦਰਾਂ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਵਣ ਵੈਣ।

ਕੁੱਤੀ ਲੀਡਰ ਚੋਰਾਂ ਦੀ, ਕਿਵੇਂ ਮਚਾਵੇ ਸ਼ੋਰ।

ਮੀਂਹ ਪਾਪ ਦਾ ਵਰੂ ਰਿਹਾ ਘਟਾ ਛਾਈ ਘਨਘੋਰ।

ਅੱਖੀਂ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰ ਲੈ ਉਂਗਲੀ ਕੰਨੀ ਫੇਰ।

ਵਾਸਤਾ ਤੈਨੂੰ ਡਾਢਿਆ ਹੁਣ ਹੋਰ ਕਰੀਂ ਦਾ ਦੇਰ।

ਭੇਜ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸਾਡੀ ਫਰਿਆਦ।

ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਹਰਨਾਖਸ਼ਾਂ ਤੇਰਾ ਬਾਗ ਆਬਾਦ।

ਅੰਬਰ ਅੱਬਰੂ ਕੇਰਦਾ, ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਗਸ਼ ਪੈਣ।

ਤੇਰੇ ਰੋਕਿਆਂ ਰੁਕਣਗੇ ‘ਭੋਰੇ’ ਪੁੱਠੇ ਵਹਿਣ।

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਪਹਿਲੀ ਆਲਮੀ ਜੰਗ ਦਾ ਮਾਤਾ ਅਸਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ 'ਤੇ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਅਤੇ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ, ਮੁਦਰਾ ਦਾ ਪਾਸਾਰ, ਵਧੇ ਹੋਏ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਜਨਤਾ 'ਤੇ ਬੇਹੱਦ ਅਸਰ ਪਾਇਆ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਜੂਝ ਰਹੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਧੜਿਆਂ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਗਿਲੇ-ਸਿਕਵੇ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਏਕਾ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਬੇਚੈਨੀ ਬਹੁਤ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲ ਗਈ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਮਿੱਲ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੰਨ 1919 ਵਿਚ ਰੌਲਟ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਰੌਲਟ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜੱਜ ਸਿਡਨੀ ਰੌਲਟ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਪਿਆ। ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਜਰਮਨ ਅਤੇ ਬਾਲਸ਼ਵਿਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਡਿਫੈਂਸ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ 1915 ਦੇ ਪਰਸਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਐਕਟ ਨੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈਸ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਾ ਦੇਣਾ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਦਰੋਹ ਦੇ ਸ਼ੱਕ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਰੰਟਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨਾ ਆਦਿ।

ਇਸ ਐਕਟ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੜਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ 15000 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਅਗਲੇ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮਈ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ, ਜਦੋਂ ਗਰਮ ਮੌਸਮ ਕਾਰਨ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸੈਨਾ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਵਰਗੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਤੇ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਭੈੜੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਕਤਲੇਆਮ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪੰਜਾਬ ਸਾਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸਾਜਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਸੋਚੀ ਸਮਝੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਮਜ਼ ਹੂਸਮੇਨ ਡੂ ਬੂਲੇ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧ ਰਹੇ ਤਣਾਅ-ਪੂਰਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਰੇ ਗ਼ਦਰ ਦੇ ਡਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। (ਸੋਮੇ ਸੈਲ ਜੌਹਨ ਡਬਲਿਊ (2000) ਹੈਲੇ: ਏ ਸਟੱਡੀ ਇਨ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਪੀਰੀਅਲਿਜ਼ਮ, 1872-1969, ਕੈਂਬਰਿਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਅਤੇ ਬਰਾਉਨ, ਐਮਲੀ (1973), ਬੁਕ ਰਿਵਿਊਜ਼; ਸਾਉਥ ਏਸ਼ੀਆ, ਦ ਜਰਨਲ ਆਫ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਕਾਂਡ 32, ਨੰਬਰ 3 (ਮਈ 1973) ਪੰਨਾ 522-23)

10 ਅਪ੍ਰੈਲ 1919 ਦੇ ਦਿਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅੱਗੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਿਖਾਵਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ-ਲਹਿਰ ਦੇ ਦੋ ਮਸ਼ਹੂਰ ਨੇਤਾ ਸਤਿਆਪਾਲ ਅਤੇ ਸੈਫੁਦੀਨ ਕਿਚਲੂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਵਾਸਤੇ ਸੀ। ਫੌਜੀ ਕੁਮਕ ਨੇ ਭੀੜ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਈ ਵਿਖਾਵਾਕਾਰੀ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਕਾਰਨ ਕਈ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਗਈਆਂ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਈ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਟਾਊਨ ਹਾਲ ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਿੰਸਾ ਬਹੁਤ ਭੜਕ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਯੂਰਪੀਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਮਾਰੇ ਗਏ। ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਫੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕਈ ਵਾਰ ਭੀੜ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਗਈ

ਅਤੇ ਕੋਈ 20 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਗਲੇ ਦੋ ਦਿਨ ਤੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਚੁੱਪ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਟੈਲੀਗਰਾਫ ਪੋਸਟਾਂ ਤਬਾਹ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਜਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਤਿੰਨ ਯੂਰਪੀਨ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। 13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੱਕ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰਸ਼ਲ-ਲਾਅ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਨਾਗਰਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਆਦਿ 'ਤੇ ਰੋਕਾਂ ਲਾ ਕੇ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

13 ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਸ਼ਾਖੀ ਦੇ ਦਿਹਾਤੇ 'ਤੇ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ। ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮ ਦੇ 4:30 ਵਜੇ ਮਿੱਥਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਬ੍ਰਿਗੇਡੀਅਰ-ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ 65 ਗੋਰਖੇ ਅਤੇ 25 ਬਲੈਚ ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਬਾਗ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 50 ਕੋਲ ਰਾਈਫਲਾਂ ਸਨ। ਡਾਇਰ ਦੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗੱਡੀਆਂ ਲਿਆਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨਗਨਾਂ ਲੱਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਵਾਹਨ ਬਾਹਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤੰਗ ਲਾਘੇ ਵਿਚੋਂ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬਾਗ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਝ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਲਾਘੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਲੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੁੱਖ ਲਾਘਾ ਦੁਸਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖੁਲ੍ਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ 'ਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗੱਡੀਆਂ ਸਨ। ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਨੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਖਿੱਡ ਜਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੇ ਬਗੈਰ ਮੁੱਖ ਲਾਘਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਾਰੇ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਸਫਾਈ ਇਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਖਿੱਡਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹੁਕਮ-ਅਦੂਲੀ ਲਈ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ਨਿਗੇਲ ਕੋਲੈਟ (2007); ਦ ਬੁਚਤ ਆਫ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਜਨਰਲ ਰੇਗਨਿਲਡ ਡਾਇਰ, ਪੰਨਾ 255-58)

ਡਾਇਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਘਣੀ ਭੀੜ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਨ) 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਤਕਰੀਬਨ ਦਸ ਮਿੰਟ ਤੱਕ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਚਾਲੂ ਰਹੀ। ਗੋਲੀਬੰਦੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਉਦੋਂ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 1650 ਰਾਉਂਡ ਖਰਚ ਹੋ ਗਏ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਰੂਦ-ਸਿੱਕਾ ਤਕਰੀਬਨ ਮੁੱਕ ਗਿਆ ਸੀ। (ਸੋਮਾ: ਉਹੀ ਪੰਨਾ 266, 337) ਇਸ ਗੋਲੀ-ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਦੁਬਿਧਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਦੀ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਜਾਂਚ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 379 ਹੈ, ਜਾਂਚ ਲਈ ਅਪਨਾਏ ਗਏ ਢੰਗ ਦੀ ਵੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। (ਸੋਮਾ: ਹੰਟਰ ਰਿਪੋਰਟ, ਪੰਨਾ 116-17) ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇੱਕ ਉਚ ਸਿਵਲ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਗਿਣਤੀ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਖੂਨੀ ਸਾਕੇ ਦਾ ਬਦਲਾ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾ ਕੇ ਮਾਰਚ 1940 ਵਿਚ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਆ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਤਹਿਸੀਲ ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਾਹਪੁਰ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ 26 ਦਸੰਬਰ 1899 ਈ. ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਸ. ਟਹਿਲ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਚੁਹਤ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰਾਗੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ (ਉਧਮ ਸਿੰਘ) ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭਰਾ ਮੁਕਤਾ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਪੁਤਲੀ ਘਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਖਾਲਸਾ ਯਤੀਮਖਾਨਾ ਵਿਚ 24 ਅਕਤੂਬਰ 1907 ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਥੇ ਹੀ ਸਿੱਖ ਰਹਿਤ ਵਿਚ ਪਰਪੱਕ ਹੋਏ, ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਨਾਂ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਮੁਕਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਈ ਕਿੱਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ। ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਦੀ 1917 'ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ 1919 ਵਿਚ

ਯਤੀਮਖਾਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ 'ਚ ਕੁੱਦ ਪਿਆ।

ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦਾ ਖੂਨੀ ਸਾਕਾ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇਸ਼-ਦੇਸ਼ ਘੁੰਮਦੇ-ਘੁਮਾਉਂਦੇ ਲੰਡਨ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। 13 ਮਾਰਚ 1940 ਨੂੰ ਜਲ੍ਹਿਆਂ ਵਾਲੇ ਬਾਗ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ 21 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਕੇਕਸਟਨ ਹਾਲ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰਲ ਏਸ਼ੀਅਨ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਈਕਲ ਓਡਵਾਇਰ ਨੇ ਵੀ ਬੋਲਣਾ ਸੀ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਓਡਵਾਇਰ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਵੱਲ ਜਾਣ ਲੱਗਾ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਓਡਵਾਇਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਜੈਟਲੈਂਡ ਜੋ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਲਈ ਸਕੱਤਰ ਸੀ, ਉਤੇ ਵੀ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਪਰ ਉਹ ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ, ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰ ਅਫਸਰ ਵੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਪਹਿਲੀ ਅਪ੍ਰੈਲ 1940 ਨੂੰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਸੈਂਟਰਲ ਕਰਿਮੀਨਲ ਕੋਰਟ, ਓਲਡ ਬੈਲੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜਸਟਿਸ ਐਟਕਿਨਸਨ ਨੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, ਰਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ। ਇਹ ਨਾਂ ਨਸਲ, ਜਾਤ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਫਿਰਕੇ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘ ਜਾਣ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਓਡਵਾਇਰ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ, “ਮੈਂ ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਗੁੱਸਾ ਸੀ। ਉਹ ਇਸੇ ਦੇ ਲਾਇਕ ਸੀ।”

ਭਗਤ ਸਿੰਘ: ਸ. ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੁਰਖਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਾਦਾ ਅਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੜਦਾਦਾ ਸ. ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸਨ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜਾਂ ਵੱਲੋਂ ਐਂਗਲੋ-ਸਿੱਖ ਲੜਾਈਆਂ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਸੱਚੇ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਵਾਂਗ ਲੜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਦਾਰ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵੀ 1857 ਦੇ ਗ਼ਦਰ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਦ ਕਿ ਸਰਦਾਰ ਮਜੀਠੀਆ ਵਰਗੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਗੀਰਾਂ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਦਾਰੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਚਾਚਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ

ਸਿੱਖ ਸਨ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ ਅਮਲ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੁਰਸਿੱਖ ਅਤੇ ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੰਸਕਾਰ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਸਤਾ ਅਪਨਾਇਆ। ਲਾਹੌਰ ਸਾਜਿਸ਼ ਕੇਸ ਵਿਚ ਚਾਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ, ਜੋ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼-ਰਾਜ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਦੋਂਜਹਿਦ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀ.ਕੇ. ਦੱਤ ਦੇ ‘ਅਸੈਂਬਲੀ ਬੰਬ ਕੇਸ’ ਬਿਆਨਾਂ, ਜੋ 6 ਜੂਨ 1929 ਨੂੰ ਆਸਫ ਅਲੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੜ੍ਹੇ, ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਝ ਹਿੱਸੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ,

ਅਮਲੀ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ: ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ, ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਕਾਂਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਪੰਥ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਅਮਲੀ ਰੋਸ ਵਿਖਾਵਾ ਸੰਸਥਾ (ਇੰਸਟੀਟਿਊਸ਼ਨ) ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ, ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਨਾਅਹਿਲੀਅਤ ਦਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਸਰਾਰਤ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਦੂਰ-ਰਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸਿਰਫ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹੀਣਤਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਦਮਨਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਜਨਤਾ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕੌਮੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਰੱਦੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਬੰਬ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ: ਸਵਰਗੀ ਸ੍ਰੀ ਐਸ. ਆਰ. ਦਾਸ, ਜੋ ਇੱਕ ਵੇਲੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ, ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਸ਼ਹੂਰ ਖਤ ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਸਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਕੁੱਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੀ, ‘ਬੰਬ ਇੰਗਲੈਂਡ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਤੋਂ ਜਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ’, ਅਸੀਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੈਂਬਰ ਦੇ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਬੰਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਆਪਣਾ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਉਣ ਲਈ ਸੁੱਟਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਹਿਰਦੇਵੇਧਕ ਪੀੜ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਿਆ। ਸਾਡਾ ਇੱਕੋ

ਇੱਕ ਮਕਸਦ ‘ਬੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣਾ’ ਅਤੇ ‘ਬੋਧਿਆਨਿਆਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣਾ’ ਸੀ। ਦੂਸਰੇ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਿੰਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸੱਚਮੁੱਚ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਉਠਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ‘ਖਤਰੇ ਦਾ ਸਿਗਨਲ’ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਖਤਰੇ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅੱਗੇ ਦੌੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ‘ਨਾਨ-ਵਾਇਲੈਂਸ ਯੂਟੋਪੀਆ’ ਦੌਰ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਨਿਰਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਪ੍ਰਛਾਂਵੇਂ ਦੇ ਯਕੀਨੀ ਮੰਨਦੀ ਹੈ।

ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ: ਅਸੀਂ ਉਪਰਲੇ ਪਹਿਰੇ ਵਿਚ ‘ਯੂਟੋਪੀਅਨ ਨਾਨ-ਵਾਇਲੈਂਸ’ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤਾਕਤ ਦੀ ਆਕਰਮਣਕਾਰੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ‘ਹਿੰਸਾ’ (ਵਾਇਲੈਂਸ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂ-ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੱਕੀ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂ-ਸੰਗਤ ਹੈ। ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਨਕਾਰਨਾ ‘ਯੂਟੋਪੀਅਨ’ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਮਿਯੂ ਮੂਵਮੈਂਟ’ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਜਿਸ ਦੀ ਅਸੀਂ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਆਦਰਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ, ਕਮਾਲ ਪਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਾ ਖਾਨ. ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਅਤੇ ਗੈਰੀਬਾਲਡੀ, ਲਾਫਾਇਤ ਅਤੇ ਲੈਨਿਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। (ਸੋਮਾ-ਵਿਕੀਪੀਡੀਆ, ਦ ਫਰੀ ਇਨਸਾਈਕਲੋਪੀਡੀਆ)।

ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਫਰਨਾਮੇ ਵਿਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਰੇ ਹੀਲੇ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਤਾਂ ਤਲਵਾਰ ਉਠਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, “ਚੂੰ ਕਾਰ ਅਜ਼ ਹਮਾ ਹੀਲਤੇ ਦਰ ਗੁਜ਼ਸ਼ਤ। ਹਲਾਲ ਅਸਤ ਬੁਰਦਾਂ ਬਾ ਸਮਸ਼ੀਰ ਦਸਤ।” ਇਸੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦਿਆਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, “ਇਨਕਲਾਬੀ, ਆਪਣੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ-ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਪੱਕੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਜੋ ਇਨਸਾਫ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ, ਭਰਮਾਉ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਕਾਇਰਤਾ ਵਿਚੋਂ ਅਤੇ ਸੰਗੀਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਇਨਕਲਾਬੀ ਬੰਬਾਂ ਅਤੇ ਪਿਸਤੌਲਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਆਖਰੀ ਹੀਲੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।”

ਉਦਮ ਕਰਤ ਹੋਵੈ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲ...

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੫
ਉਦਮੁ ਕਰਤ ਹੋਵੈ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ
ਨਾਚੈ ਆਪੁ ਨਿਵਾਰੈ॥
ਪੰਚ ਜਨਾ ਲੇ ਵਸਗਤਿ ਰਾਖੈ
ਮਨ ਮਹਿ ਏਕੰਕਾਰੈ॥੧॥
ਤੇਰਾ ਜਨੁ ਨਿਰਤਿ
ਕਰੇ ਗੁਨ ਗਾਵੈ॥

ਰਬਾਬੁ ਪਖਾਵਜ ਤਾਲ ਘੁੰਘਰੂ
ਅਨਹਦ ਸਬਦੁ ਵਜਾਵੈ॥੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਪ੍ਰਬਮੇ ਮਨੁ ਪਰਬੋਧੈ
ਅਪਨਾ ਪਾਛੈ ਅਵਰ ਰੀਝਾਵੈ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਪੁ ਹਿਰਦੈ ਜਾਪੈ
ਮੁਖ ਤੇ ਸਗਲ ਸੁਨਾਵੈ॥੨॥
ਕਰ ਸੰਗਿ ਸਾਧੂ ਚਰਨ ਪਖਾਵੈ
ਸੰਤ ਧੂਰਿ ਤਨਿ ਲਾਵੈ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪਿ ਧਰੇ
ਗੁਰ ਆਗੈ ਸਤਿ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਵੈ॥੩॥
ਜੋ ਜੋ ਸੁਨੈ ਪੇਖੈ ਲਾਇ ਸਰਧਾ
ਤਾ ਕਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖੁ ਭਾਗੈ॥
ਐਸੀ ਨਿਰਤਿ ਨਰਕ
ਨਿਵਾਰੈ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਗੈ॥੪॥
ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ! ਤੇਰਾ ਭਗਤ ਜੋ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਨੋ ਤੇਰੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਨੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਬਾਬ, ਪਖਾਵਜ, ਤਬਲਾ, ਛੈਣੇ ਤੇ

ਘੁੰਗਰੂ- ਸਾਰੇ ਸਾਜਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਨਹਦ ਸਬਦ ਵਿਚੋਂ, ਭਾਵ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤ ਸਲਾਹ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਭਗਤ ਦਾ ਮਨ ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ ਨਿਰਮਲ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਪੋ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਚ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਨੂੰ ਵਸ ਵਿਚ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਬਮੇ ਮਨੁ ਪਰਬੋਧੈ
ਅਪਨਾ ਪਾਛੈ ਅਵਰ ਰੀਝਾਵੈ॥
ਰਾਮ ਨਾਮ ਜਪੁ ਹਿਰਦੈ ਜਾਪੈ
ਮੁਖ ਤੇ ਸਗਲ ਸੁਨਾਵੈ॥੨॥
ਉਸ ਮਿਹਰਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਭਗਤ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੋਹ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਦੁਜਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਭੂ ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਰੀਝ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਰਾਮ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੁਖ ਤੇ ਸਗਲ ਸੁਨਾਵੇ, ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਹੇ ਭਾਈ! ਇਹ ਹੀ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੈ। ਆਪ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪੋ ਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਜਪਾਵੇ।
ਕਰ ਸੰਗਿ ਸਾਧੂ ਚਰਨ ਪਖਾਵੈ
ਸੰਤ ਧੂਰਿ ਤਨਿ ਲਾਵੈ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਅਰਪਿ ਧਰੇ
ਗੁਰ ਆਗੈ ਸਤਿ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਵੈ॥੩॥
ਗੁਰਦੇਵ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸੇਵਕ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨ ਧੋਂਦਾ ਹੈ, ਉਪਰੰਤ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਦੀ ਚਰਨ ਧੂਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਅਤੇ ਤਨ-ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਅਰਪਣ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੱਚ ਜੋ ਸਦਾ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ ਹੈ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਭਾਈ! ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਉਤਮ ਹੈ।

ਜੋ ਜੋ ਸੁਨੈ ਪੇਖੈ ਲਾਇ ਸਰਧਾ
ਤਾ ਕਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖੁ ਭਾਗੈ॥
ਐਸੀ ਨਿਰਤਿ ਨਰਕ
ਨਿਵਾਰੈ ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਗੈ॥੪॥
ਹੁਣ ਗੁਰਦੇਵ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਭਾਈ! ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਐਸਾ ਨਾਚ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਜੀਵ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਧਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਜੀਵ ਦਾ ਜਨਮ ਅਤੇ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰਭੂ ਭਗਤੀ ਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਜੋ ਨਿ੍ਤ ਹੈ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਪੈਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਵ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿਚੋਂ ਜਾਗ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

**-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536**

ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਾਥਿ

ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਰਾਹ ਦਸੇਰਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 1469 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨਗਰ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਿਰਤ ਕਰਨ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਅਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਲਖਾਇਕ ਤੱਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ, ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਗਮਨ ਅਜਿਹੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਦ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਅਧੋਗਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਅਧੋਗਤੀ ਦਾ ਵਰਣਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਪਾਵਨ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਅਧਿਆਤਮਿਕਤਾ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਇਆ, ਸੇਵਾ, ਸੰਤੋਖ, ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਬੜਾ ਸਰਲ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ, ਕਾਜੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਸੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਗਰਦਾਨਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਧਰਮ ਤੋਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਸੱਖਣੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਖਾਤਰ ਧਾਰਮਿਕ ਭੇਖ ਅਪਣਾਇਆ

ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਕਾਦੀ ਕੂੜ ਬੋਲਿ ਮਲੁ ਖਾਇ॥
ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਨਾਵੈ ਜੀਆ ਘਾਇ॥
ਜੋਗੀ ਜੁਗਤਿ ਨ ਜਾਣੈ ਅੰਧੁ॥
ਤੀਨੇ ਓਜਾਤੇ ਕਾ ਬੰਧੁ॥ (ਪੰਨਾ 662)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਬੜੀ ਮਾੜੀ ਸੀ। ਇਸਤਰੀ ਨੂੰ ਪੈਰ ਦੀ ਜੁੱਤੀ, ਦਾਸੀ ਅਤੇ ਪਰਦੇ ਆਦਿ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਵਸਤੂ ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਵੀ ਅਧੀਨਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਜਮਾਂਦਰੂ ਅੰਗ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹਾਲ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪੰਥ ਵਿਚ ਮਰਦ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਵਡਿਆਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਆਵਾਜ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਹਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਹੈ:

ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ
ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ
ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ॥
ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ
ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ॥
ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ
ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ॥ (ਪੰਨਾ 473)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਅਤੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵੰਡ-ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪ ਵੀ ਅਮਲੀ

ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਨੀਚਾ ਅੰਦਰਿ ਨੀਚ ਜਾਤਿ
ਨੀਚੀ ਹੁ ਅਤਿ ਨੀਚੁ॥
ਨਾਨਕੁ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਸਾਥਿ
ਵਡਿਆ ਸਿਉ ਕਿਆ ਰੀਸ॥ (ਪੰਨਾ 15)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਵਹਿਮਾਂ-ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰ ਕੇ ਮੂਲ-ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਵੀ ਦੱਸਿਆ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਚਿਆਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਤੋਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਥ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਉਸੇ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਮ ਮਾਰਗ ਉਪਰ ਚੱਲ ਕੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਜਿਨੀ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ
ਗਏ ਮਸਕਤਿ ਘਾਲਿ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ
ਕੇਤੀ ਛੁਟੀ ਨਾਲਿ॥ (ਪੰਨਾ 8)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਵਿੱਤਰ ਕਮਾਈ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਭੁਨ ਬੋਲ ਕੇ ਅਤੇ ਠੱਗੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਚੂਸਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ

ਹੈ। ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ, ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੀ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਵੰਡ ਛਕਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਵਿਲੱਖਣ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ:

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ॥
ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ॥ (ਪੰਨਾ 1245)

'ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ' ਦਾ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਦੂਜੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੱਤਾਂ ਦੇ ਦਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਅਰਥ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੇ ਮੱਤਾਂ ਵਿਚ ਦਾਨ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਤ ਜਾਂ ਅਗਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਫਲ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਾਨ ਦੇ ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਮਕਸਦ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲਾਭ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚੋਂ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵੰਡ ਛਕਣ ਜਾਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਹਨਤ ਅਥਵਾ 'ਘਾਲਿ' ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਜਾਗਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਭਟਕ ਰਹੀ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਸਹੀ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਰਥ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰਿਆ। ਇਸ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਬਣਵਾਈਆਂ, ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤ-ਪੰਗਤ ਤੇ ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ ਆਦਿ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਦੁੱਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਜੋ ਸਦੀਵੀ ਸੋਧ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਅੱਧੇ-ਪੌਣੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੰਬੂ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਤੰਬੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਬੋਹੜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਰੁੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਚੂਹੜਕਾਣੇ ਤੋਂ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਰੁਕੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਉਹ ਮੁਕੱਦਸ ਨਗਰ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ, ਨਿਰੰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਚੰਦ ਬੇਦੀ ਦੇ ਘਰ, ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਦੇਵੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਵਿਸਾਖ ਸੁਦੀ 3 (20 ਵਿਸਾਖ), ਸੰਮਤ 1526 (ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਜਨਮ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ 15 ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ) ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਇਸ ਕਸਬੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਰਾਏਪੁਰ ਤੇ ਫਿਰ ਰਾਇ ਭੋਇ ਦੀ ਤਲਵੰਡੀ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗਮਨ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਇਸੇ ਰਾਇ ਭੋਇ ਦੀ ਮੰਡੀ ਦਾ ਚੌਧਰੀ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਭੱਟੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਭੈਣ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਜੀ 'ਚੋਂ ਰੱਬੀ ਜੋਤਿ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਦੇ ਗੁਮਾਸ਼ਤੇ ਸਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੇਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਤੱਕ ਇਹ ਮੁਕੱਦਸ ਸਥਾਨ ਆਮ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸਥਾਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਏ ਤਾਂ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਚੇਲੇ ਅਲਮਸਤ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ ਇਸ ਸਥਾਨ

ਦੀ ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ ਉਦਾਸੀ ਸਾਧੂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਸਮੇਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ ਦਾ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਇਮਾਰਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਇਆ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਇਕ ਗਲੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ 1475 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੰਡਿਤ ਗੋਪਾਲ ਦਾਸ ਪਾਸ ਹਿੰਦੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ 1478 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਪੰਡਿਤ ਬ੍ਰਿਜ ਲਾਲ ਪਾਸ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ 1482 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਮੌਲਵੀ ਕੁਤਬਉੱਦੀਨ ਪਾਸ ਫ਼ਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਤੀਖਣ ਬੁੱਧੀ, ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਰੌਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਸੰਸਾਰਕ ਉਸਤਾਦਾਂ ਨੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾਇਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਵਿੱਦਿਆ 'ਤੇ ਕਟਾਖ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਅਸਲ ਸਰੂਪ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਸਤਾਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ੰਕੇ ਨਵਿਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਸਾ ਰਾਗ ਵਿਚ ਪੱਟੀ ਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ:

ਸਮੈ ਸੋਇ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਜਿਨ ਸਾਜੀ
ਸਭਨਾ ਸਾਹਿਬੁ ਏਕੁ ਭਇਆ॥
ਸੇਵਤ ਰਹੈ ਚਿਤੁ ਜਿਨ ਕਾ ਲਾਗਾ
ਆਇਆ ਤਿਨ ਕਾ ਸਫਲੁ ਭਇਆ॥
ਜਿਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਲਵੀ ਕੁਤਬਉੱਦੀਨ ਪਾਸੋਂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹਨ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮੌਲਵੀ ਪੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੱਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਲ ਲੀਲਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਲ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ

ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਦੇ ਰਟਨ ਸਮੇਂ ਜਦ ਵੀ ਤਲਵੰਡੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਆਪ ਤਲਵੰਡੀ ਆਏ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ। ਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਨਾਨਕਸਰ ਨਾਂ ਦਾ ਸਰੋਵਰ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਰੋਵਰ ਅੱਜ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਾਲ ਲੀਲਾ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਅੱਧੇ-ਪੌਣੇ

ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਵਿੱਥ 'ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੰਬੂ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਤੰਬੂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਬੋਹੜ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਰੁੱਖ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਚੂਹੜਕਾਣੇ ਤੋਂ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਰੁਕੇ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੰਬੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਹੀ ਉਹ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਸਮੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਚਰਨ-ਛੂਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਪਧਾਰੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਠਹਿਰੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਥੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ

ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੁਬਾਰਕ ਚਰਨ ਪਾਏ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੰਜਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਨਮ ਅਸਥਾਨ ਮੇਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਇਕ ਗਲੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਿਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਹੈ। ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਦਿਨ-ਬਦਿਨ ਵਧਦਾ ਗਿਆ।

ਸ੍ਰੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ

ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਕਾਹਦਾ ਆਇਆ ਐਸੀ ਝੁੱਲੀ ਹਨੇਰੀ, ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਨੂੰ, ਲਾਈ ਵਾਹ ਬਬੇਰੀ। ਡਾਢੇ ਅੱਗੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਚੱਲਿਆ ਵਰਤ ਗਿਆ ਫਿਰ ਭਾਣਾ, ਮਾਤੀ ਕਿਸਮਤ ਸਾਡੀ ਤੇ ਸਾਥੋਂ ਖੁੱਸ ਗਿਆ ਨਨਕਾਣਾ।

ਦੁਰ ਨੇੜੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੋਈ ਨਾ, ਪਰ ਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਗੱਲ ਰਹਿ ਗਈ, ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਝੰਡੇ ਗੱਡ ਲਏ, ਫਿਰ ਮੁਸੀਬਤ ਪੈ ਗਈ। ਵਸ ਰਹੀ ਨਾ ਗੱਲ ਸਾਡੇ, ਹੁਣ ਪੈ ਗਿਆ ਵਕਤ ਲੰਘਾਣਾ, ਮਾਤੀ ਕਿਸਮਤ ਸਾਡੀ ਤੇ ਸਾਥੋਂ ਖੁੱਸ ਗਿਆ ਨਨਕਾਣਾ।

ਨਾ ਸੋਚਣ ਨਾ ਸਮਝਣ ਇਥੇ, ਕੁਝ ਨਾ ਕਰਨ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਕਈ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ, ਵੇਖੇ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ਾਰਾਂ। ਰਾਹਦਾਰੀ ਨਾ ਵੀਜਾ ਦੱਸ ਫਿਰ, ਵੇਖਣ ਕੀਹਨੇ ਜਾਣਾ। ਮਾਤੀ ਕਿਸਮਤ ਸਾਡੀ ਤੇ ਸਾਥੋਂ ਖੁੱਸ ਗਿਆ ਨਨਕਾਣਾ।

ਆ ਬਾਬਾ ਹੁਣ ਪਾ ਫੇਰਾ, ਤੈਨੂੰ ਦੁਖੜੇ ਖੋਲ੍ਹ ਸੁਣਾਈਏ, ਚੁੱਕੀਆਂ ਜਾਣ ਜੇ ਹੱਦਾਂ, ਸਾਰੇ ਜਾ ਕੇ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਈਏ। ਉਸੇ ਦਿਨ ਹੀ 'ਦੇਵ' ਨੇ ਦਿੱਲੀਉਂ, ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਟਿਕਟ ਕਟਾਣਾ, ਮਾਤੀ ਕਿਸਮਤ ਸਾਡੀ ਤੇ ਸਾਥੋਂ ਖੁੱਸ ਗਿਆ ਨਨਕਾਣਾ।

-ਦੇਵ ਘੋਲੀਆ ਖੁਰਦ (ਮੋਗਾ)

ਫੋਨ: 559-232-7764

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੋਚ ਅਤੇ ਅਮਲ ਨੂੰ ਸਲਾਮ

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ 21ਵੇਂ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਸਮੂਹ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਬਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੁੱਭ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਧਾਈ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨਗੀਆਂ-ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਭਾਸ਼ਣ, ਕੁਇਜ਼ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਪੇਟਿੰਗ, ਕਵੀ

ਡਾ. ਰਘਬੀਰ ਕੌਰ*

ਦਰਬਾਰ, ਵਿਚਾਰ ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ, ਨਾਟਕ ਅਤੇ ਕੋਰਿਓਗ੍ਰਾਫੀਆਂ ਆਦਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੁਝਾਰੂ ਧਾਰਾਵਾਂ, ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਰਚੇ ਗਏ ਯਾਦਗਾਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਗਾਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਜੋਕੀਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਹਿਦ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਮੇਲੇ, ਜੋ ਇਸ ਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ 'ਚ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ, ਨੇ ਹਾਕਮ ਲੁਟੇਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰੋਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਸਲੀਲ, ਖਪਤਵਾਦੀ, ਅਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਥਾਪਤੀ ਪੱਖੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿਹਤਮੰਦ, ਅਗਾਂਹਵਧੂ, ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਅਤੇ ਤਬਦੀਲੀ ਮੁੱਖੀ ਨਰੋਏ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਮੰਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਜਲੰਧਰ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਕਟ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਾਸਤੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦਰਸਾਏ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੇ ਉਸ ਸੁਨੇਹੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਰ ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਸਮਰਾਜੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਾਡੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਮਿਲੀ-ਭੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤੀ ਮੰਡੀ, ਇਸ ਦੇ ਅਨਮੋਲ ਕੁਦਰਤੀ ਖਜ਼ਾਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਖੇਤਰ ਉਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਡੀ ਚੋਟੀ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਅਪਨਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਾਮਰਾਜ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ, ਨਵ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ, ਭੁੱਖਮਰੀ, ਬੇਕਾਰੀ, ਮਹਿੰਗਾਈ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਹਨਤਾਂ ਨੇ ਘੇਰ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਨਾਲ ਹਾਕਮ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨੇਤਾ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਔਰਤਾਂ, ਪਛੜੇ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਜ਼ਬਰ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਅਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਡਗਮਗਾ ਗਈ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ 'ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ', ਲੋਕ ਲਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਜ਼ਬਰ ਢਾਹੁਣ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਸਰੂਫ਼ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸਾਡੇ ਹਾਕਮ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ, ਸੁਆਰਥ ਅਤੇ ਮੌਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਤੇ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਵੀ ਦੇ-ਪਾਸਤ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਕ ਹਮਲਾ ਹੈ, ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਵਲੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਜੁਝਾਰੂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚੋਂ ਮਿਟਾਉਣ ਖਾਤਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਣਗੋਲਿਆਂ ਕਰੀ ਰਖਿਆ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਇਹ ਪਰਚਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇੱਕੀਵੇਂ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਕੀਦਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਫੇਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਲੋਂ ਮਿਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਥਿੜਕੀਏ ਨਾ ਅਤੇ ਮਾਨਵੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰੀਏ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਸਿਰਫਿਰੇ ਤੇ ਬੋਸਮਝ ਵਰਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰਜਿਆ ਇਤਿਹਾਸ ਹਨੇਰ ਗਲੀ ਵਿਚ ਫਸੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰਾਹ ਦਾਸੇਰਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਦ ਇਹੀ ਹਾਕਮ ਟੋਲਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਧਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪਖੰਡ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਕਰਤੂਤਾਂ ਉਪਰ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਜੁਗਾਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਉਪਰ ਦੂਸਰਾ ਹੱਲਾ ਹੈ, ਪਿਛਾਖਤੀ ਅਤੇ ਸਾਮਰਾਜ ਹਿਤੈਸ਼ੀ ਫਿਰਕੂ ਅਤੇ ਜਾਤੀ-ਪਾਤੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ। ਧਾਰਮਿਕ ਕੱਟੜਤਾ ਅਤੇ ਜਾਤੀ-ਪਾਤੀ ਵਲਗਣਾਂ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹਾਂ ਹੱਟ ਕੇ ਬਰਾਬਰੀ, ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਮੂਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਗਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜਾਤ ਤੇ ਫਿਰਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਗਾ ਕੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਖੁੰਡਿਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਜਾਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੋਝੀਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰਥੀ ਵਲਗਣਾਂ ਵਿਚ ਸੁੰਗੇੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਲੜੀ ਗਈ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ-ਸੁਭੇ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਪਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਣਾ ਸਾਡਾ ਮਕਸਦ ਹੈ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜੀ ਭਰਾਤਰੀ-ਭਾਵ ਉਪਰ ਆਧਾਰਤ, ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਤੇ ਕੇਵਲ 'ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ' ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਆਪਕ ਤੇ ਵਸੀਹ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕੱਦ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕਰਕੇ, ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਭੁਗਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ' ਹੋਣਾ ਵੀ ਸੁਖਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਗੁਰੂਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਵਸੀਹ ਸੋਚ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ 'ਕੁੱਜੇ' ਵਿਚ ਸੁੰਗੇੜਨ 'ਤੇ ਤੁੱਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਮੋਹ-ਤੋਹ ਨਹੀਂ ਜਾਗਿਆ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨੇ ਤੇ ਮੇਲੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਚਨਚੇਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੁਣਤਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦਾ ਹੋਜ ਜਾਗ ਪਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਲੜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜੁਝਾਰੂ ਵਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਆਗੂ ਜਾਂ ਵਰਕਰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਵੀ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਥਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ-ਪਰਸਾਰ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮਿਲਣ-ਵਿਚਰਨ ਤੇ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਅਸਥਾਨ ਸਨ। ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਂਝੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਥਾਨ ਵੀ ਸਨ ਜਿਥੇ ਸਭ ਧਰਮਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤੀ-ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਂਝੇ ਮਸਲਿਆਂ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਰਾਇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜ ਸ਼ੈਲੀ ਉਲੀਕਦੇ ਸਨ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਮਿਥਿਹਾਸ ਸਦਾ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੋਣਾ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਨਿੱਜੀ ਮਸਲਾ ਸਮਝ ਕੇ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਣ ਅਤੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਲੜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਆੜ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਰਤਿਆ।

ਸਾਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨ ਅੱਜ ਪੁਰਾਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮਨਚਾਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ? ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਨੂੰ ਇਹ ਲੋਕ ਨਿਰੋਲ 'ਹਿੰਦੂਆਂ' ਦਾ ਮੁਲਕ ਮੰਨਵਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁੱਲੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਿੱਖ ਰਵਾਇਤਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਉਸ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਬਾਰੇ ਕੀ ਰਵੱਈਆ ਸੀ? ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਵਿਦਵਾਨ' ਨੇ ਰੌਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਲਈ ਲੜਨ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਆਲੋਚਕ ਵੀ ਹਨ, ਉਸ 'ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ' ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸੋਝੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ। ਹਰੇਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਅਤੇ ਤਕਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਜਾਤ, ਮਜ਼੍ਹਬ, ਫਿਰਕੇ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਪਿਆਰ ਵਾਲਾ ਸਾਂਝਾ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉਸਾਰ ਕੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸੀ। ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹਰਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਇਸੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਇਹਦਾ ਮੁਲੰਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਨਾ ਹਮ ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ'। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਆਖ ਕੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂ ਵਲਗਣਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੀ। ਇੱਕ ਫਿਰਕੇ ਜਾਂ ਇੱਕ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਉਹ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਲਈ ਕੀ ਇਹ ਮੁਲਕ ਪਰਾਇਆ ਜਾਂ ਬਿਗਾਨਾ ਸੀ ਜਾਂ ਕੇਵਲ ਇੱਕੋ ਫਿਰਕੇ ਦਾ ਹੀ ਸੀ? ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮੁਲਕ ਮੰਨਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਤਾਂ ਬਾਬਰਵਾਣੀ ਉਚਾਰਦਿਆਂ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਨੂੰ ਹੀ ਮੁੱਖ ਰਖਿਆ ਸੀ। 'ਖੁਰਾਸਾਨ ਖਸਮਾਨਾ ਕੀਆਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਡਰਾਇਆ' ਆਖਣ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਬਰ ਦੇ ਹੱਲੇ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਪੈਦੀ ਮਾਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਉਲਾਹਮਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ? ਉਸ ਰੱਬ ਨੇ ਸਕਤਿਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਬਾਣੀ ਰਚੀ ਤਾਂ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਰਚੀ ਜਿਹੜੀ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਉਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਮਝੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਯਤਨ ਵੀ ਵਸੀਹ ਹੋਣ ਦਾ ਸੀ, ਸੁੰਗੜਨ ਦਾ ਨਹੀਂ।

ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਾਤ, ਮਜ਼੍ਹਬ ਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਤਾਂ-ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰਾ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ' ਤੇ 'ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਅਤ' ਵੀ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਇਕੱਲੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖਿੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਜਾਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਏ ਸਨ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਤੇ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੀ ਤੇ ਸਮਝਾਈ ਇਸੇ ਸੱਚੀ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਉਦੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਸਿੱਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਨ।

ਗਦਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਵਿਹਾਰ ਤੇ ਕਿਰਦਾਰ ਉਤੇ ਸਹਿਜ ਝਾਤੀ ਪਾਇਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ, ਦੇਸ਼-ਭਗਤ ਨਜ਼ਰੀਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੇਲੇ ਹੀ ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਭਾਈ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਮੌੜੀ ਨੂੰ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਦਿੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗਦਰ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕੇ ਅਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝੀ ਲੜਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। 'ਗਦਰ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜਾਂ' ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਵਿਤਾ ਅਜਿਹੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੁਲਾ ਗਲੇਂ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਹੋਕਾ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ' ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਹੋ ਕੇ ਲਿਖੀ ਇੱਕ ਕਵਿਤਾ 'ਪੰਥ ਅੱਗੇ ਪੁਕਾਰ' ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਦੱਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖ, ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ: ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ, ਇੱਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੇ ਇਕ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਸਲੋਂ ਇਕ ਮਿਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤਾਂ, ਫਿਰਕਿਆਂ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹਿੰਦ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਮਰ ਮਿਟਣਾ ਹੀ ਅਸਲੀ 'ਖਾਲਸਾ ਧਰਮ' ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਪਰਉਪਰਕਾਰ ਕਾਰਨ ਗੁਰਾਂ ਸਾਜਿਆ ਸੀ। ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੇ ਸੀ ਜੰਗ ਕੁਮਾਲ ਸਿੰਘੇ। ਏਸ ਹਿੰਦ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਖਾਤਰ। ਵਾਰ ਦਿੱਤੇ ਸੀ ਜਿਗਰ ਦੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘੇ। ਭਾਰਤ ਮਾਤ ਦਾ ਜੁਲਮ ਮਟਾਣ ਖਾਤਰ। ਚੁਣੇ ਗਏ ਸੀ ਵਿਚ ਦਵਾਲ ਸਿੰਘੇ। ਅੱਜ ਮੁਲਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਖੇਡਣਾ ਸੀ। ਕਰਦੇ ਪਿਯਾਰ ਜੇ ਗਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿੰਘੇ। ਭਾਰਤ ਮਾਤ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨਾ ਮੂਲ ਬਿਕਦੇ। ਲੈਂਦੇ ਗਦਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੰਭਾਲ ਸਿੰਘੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਗੋਰਿਆਂ ਤਿਲਕ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰੇ ਹੁਣ ਗਰਕ ਪਤਾਲ ਸਿੰਘੇ। ਬੈਠਾ ਵਿਚ ਜਪਾਨ ਦੇ ਬ੍ਰਕਤਉਲਾ। ਤਕਵਾ ਰਖਿਆ ਜੁਲ ਜਲਾਲ ਸਿੰਘੇ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਵਰਮਾ ਜਾ ਵਿਚ ਫਰਾਂਸ ਬੈਠਾ। ਮੈਡਮ ਕਾਮਾ ਦਾ ਕਰੇ ਖਿਯਾਲ ਸਿੰਘੇ। ਭਾਰਤ ਮਾਤ ਦਾ ਭਾਰ ਉਤਾਰ ਦਿਓ। ਭਾਰਤ ਮਾਤ ਦੇ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘੇ। ਇਹ 'ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ' ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਤਾਂ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ

ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੈ ਕਿ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਸਨ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੇ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਉਚੀ ਵਿੱਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਲਾਭ ਵੀ 'ਹਿੰਦੂ' ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਲਿਆ। ਗਦਰੀ ਬਾਬੇ ਨੇ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਪਾਉਣਾ ਮੁਨਾਸਬ ਨਾ ਸਮਝਿਆ ਪਰ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਵਿਦਵਾਨ ਨੂੰ 'ਹਿੰਦੂ' ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ 'ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ' ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿੰਨਾ ਸੁੰਗੋਤ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਝੂਠੇ ਮਜ਼੍ਹਬ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੜਾ ਲੜਾ ਕੇ ਮਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗਦਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ,

ਝੂਠੇ ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਤੋਂ ਮਰਨ ਦਿਨ ਰਾਤ ਲੜ ਲੜ,

ਸੱਚੇ ਦੀਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਹ ਕੋਈ ਨਾ। 'ਸੱਚੇ ਦੀਨ' ਦੀ ਸੁਹ ਤਾਂ ਸੀ ਗਦਰੀ ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮੇਵਾ ਸਿੰਘ ਲੋਧੋਕੇ ਵਰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਫ਼ਾਂਸੀ ਦੀ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚੋਂ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਮਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਏਕੇ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦ੍ਰਿੜਾਇਆ ਸੀ, "ਇਸ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸਰਾਪ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਪੂਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਯਤਨ ਕਰੋ। ਫਿਰ ਇਹ ਕੰਮ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜੇ ਇਸ ਵਿਚ ਇਲਾਕਾਬੰਦੀ ਤੇ ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਅਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਰਹੇ। ਨਾ ਮਾਝੇ ਮਾਲਵੇ ਤੇ ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਠਣ, ਨਾ ਹੀ ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਿਮ ਤੇ ਸਿੱਖ ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉਠਣ।"

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਅਮਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇਕਰ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਮਨਫੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਧਿਆਂ ਨਾਲ ਘੇਰ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਧਰੋਹ ਵੀ।

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਵੇਕਲੇ ਰੋਸ਼ਨ ਦਿਮਾਗ ਲੋਕ ਨਾਇਕਾਂ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ, ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉਪਰ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਨ ਦਾ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਕੁਰਾਹੇ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਸਾਲ 2013 ਵਿਚ ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਨਮ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁਤਾਂ 'ਤੇ ਆਣ ਢੁੱਕੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ, ਜਲੰਧਰ ਇਸ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਨਿਵੇਕਲੇ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ ਤਾਂਕਿ ਆਪਣੇ ਸੀਮਤ ਯਤਨਾਂ ਤੇ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਮੂਹ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ, ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਜੇਏ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਹ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਸਮਾਜਿਕ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦਾ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਸਿਰੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਬਣਦਾ ਹਿੱਸਾ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨਾਂ ਵਿਚ ਆਪ ਸਭ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਆਓ, ਰਲ ਕੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰੀਏ ਕਿ ਗਦਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬਰਾਬਰੀ, ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਤੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਬਾਲੀ ਇਸ ਸੂਰੀ ਲਾਟ ਨੂੰ ਮਘਦੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਵਾਂਗੇ। ਆਓ ਸਾਰੇ ਅਗਲਾ ਵਰ੍ਹਾ 2013, ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਹੁ-ਪੱਖੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕਿ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪੰਨਾ ਬਣ ਸਕਣ।

***ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ**

ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਹਾਲ ਜਲੰਧਰ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਤਾਲ ਬਣੇ ਜੇ ਤਾਲੀਆਂ...

ਜਗਨਾ ਤੇ ਭਜਨਾ-ਦੋਵੇਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਪੋਟੇ ਜਨਮੇ ਵੀ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਜਵਾਨੀ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਾਸੇ-ਠੱਠੇ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਚੇਤੇ ਕਰ ਕੇ ਅੱਜ ਵੀ ਓਨਾ ਹੀ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਜਾਣੇ-ਅਣਜਾਣੇ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡਬੀਤੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਬੋਲੀ ਦੇ ਕੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਲੈ ਲਈ। ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਕਿ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਟੱਕ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾ ਲਿਆ, ਇਹ ਸਿਰੇ ਕਿਵੇਂ ਲਾਉਣਗੇ? ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ। ਕਣਕ ਬੀਜੀ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਰਿਆਵਲ ਹੋ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਨਾਲ ਵਗਦੇ ਸੂਏ ਵਿਚ ਪਾਈਪ ਸੁੱਟ ਲਿਆ। ਪਾਈਪ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਬੇਲਦਾਰ ਨੇ ਫੜ ਲਿਆ। ਜਗਨਾ ਤੇ ਭਜਨਾ ਨੱਕੇ ਮੋੜਦੇ ਹੋਏ ਸੂਏ 'ਤੇ ਆ ਚੜ੍ਹੇ।

“ਕੀ ਹਾਲ ਆ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ?” ਭਜਨੇ ਨੇ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਬੇਲਦਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਹਾਲ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬੇਹਾਲ ਕੀਤਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਚੋਦਾਂ ਕਿਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜਲ-ਬਲ ਕੀਤੀ ਪਈ ਹੈ। ਚੋਰੀ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣ ਗਿਆ।” ਬੇਲਦਾਰ ਨੇ ਡੂੰਘੀ ਜਿਹੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਖੋਤ ਵੱਲ ਘੁੰਮਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬਰਸੀਨ ਦੀ ਪੰਡ ਲੈ ਜਾਹ! ਵਾਈ ਮੌਕੇ ਤੂਤੀ ਲੈ ਜਾਵੀਂ। ਵੱਡਾ ਆਇਆ ਚੋਰੀ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ।” ਜਗਨਾ ਲਾਲਚ ਅਤੇ ਡਰਾਵਾਂ ਇਕੱਠਾ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਬੋਲਿਆ।

ਭਜਨਾ ਸਿਆਣਪ ਵਰਤਦਿਆਂ ਗੱਲ ਦੀ ਤਹਿ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਗਨੇ ਦੀ ਅਤੁੱਝ ਬੋਲੀ ਨੇ ਚੋਰੀ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਾ ਛੱਡੀ। ਬੇਲਦਾਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਇਸ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਕਰੰਟ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਵਰਤ ਲਿਆ, ਤੇਰੀ ਮਕਾਣ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆ ਗਈ।”

ਬੇਲਦਾਰ ਜਗਨੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਗੁੱਸਾ ਮੰਨ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਾਲੇ ਚੋਰੀ, ਨਾਲੇ ਸੀਨਾਜ਼ੇਰੀ। ਜੇ ਕੇਸ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਦਾ ਨਹੀਂ।”

ਭਜਨਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਸਰਕਾਰ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਦੇਵਾਗਾਂ...ਸਾਲ ਭਰ ਮੂਲੀਆਂ, ਗੰਨੇ, ਸਾਗ ਤੇ ਤਰਾਂ ਮੁਫਤ ਲੈ ਜਾਇਆ ਕਰਿਉ। ਕੇਸ ਵਾਲੇ ਚੱਕਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਪਵੇ। ਰੋਜ਼ ਤੁਸੀਂ ਇਥੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣਾ ਹੈ।”

ਬੇਲਦਾਰ ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਫਸਰ ਸੱਦ ਕੇ ਜਗਨੇ ਤੇ ਭਜਨੇ ਉਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਿਉ ਦੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨੇ ਕਣਕ ਸੂਏ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਲੀ। ਵਾਈ ਮੁੱਕੀ ਤਾਂ ਜ਼ੀਰੇ ਤਰੀਕਾਂ ਪੈਣ ਲੱਗ ਗਈਆਂ। ਦੋਵੇਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਤਰੀਕ ਭੁਗਤ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੇ। ਜਗਨਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਭਜਨਿਆ ਖਰਬੂਜੇ ਖਾ ਲਈਏ, ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ।”

“ਉਧਰ ਚੱਲ ਪਹਿਲਾਂ, ਫਿਰ ਦੇਖਦੇ ਆਂ।” ਭਜਨਾ, ਜਗਨੇ ਨੂੰ ਤਰਾਂ ਵਾਲੀ ਰੇਹੜੀ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ।

“ਦੇਖ ਜਗਨਿਆ, ਖਰਬੂਜੇ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਿਲਕਾਂ ਲਹਿ ਗਈਆਂ, ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਬੀਅ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ, ਆਪਣੇ ਪੱਲੇ ਕੀ ਰਹੂਗਾ? ਆਹ

ਦੇਖ ਤਰਾਂ ਖਾਨੇ ਆਂ, ਨਾ ਤਾਂ ਛਿਲਕਾ ਲਾਹੁਣਾ ਪੈਣਾ ਤੇ ਨਾ ਬੀਅ ਸੁੱਟਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਜਿੰਨੀਆਂ ਲਵਾਂਗੇ, ਉਨੀਆਂ ਹੀ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਪੈਣਗੀਆਂ।” ਭਜਨਾ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਦਾ ਝੰਡਾ ਗੱਡਦਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਭਜਨਿਆ ਕਹਾਵਤਾਂ ਸੱਚੀਆਂ, ਆਪਣੇ ਮੁਰਖਾਂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਬਣੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਜੱਟ ਗੰਨਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਭੇਲੀ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਿੱਠੀ ਬੋਲੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਲਿਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦਿਨ ਜੁਬਾਨ ਵੱਸ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਗੱਲ ਨਿਬੇੜ ਲੈਣੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਭਾਤਾ ਪੱਟ ਕੇ ਜ਼ੀਰੇ ਨਾ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ...ਤਾਂ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ-ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਲੇ ਫਿਰ ਬੋਲੇ।” ਜਗਨਾ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨ ਗਿਆ।

“ਜਗਨਿਆ ਮਨ ਨਾ ਹੋਲਾ ਕਰ, ਚੱਲ ਤਰੀਕਾਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਜ਼ੀਰਾ ਸਹਿਰ ਘੁੰਮ ਲਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਜਗਰਾਉਂ ਨਹੀਂ ਟੱਪੇ। ਨਾਲੇ ਤਰਾਂ ਤੇ ਖਰਬੂਜਿਆਂ ਦੇ ਫਰਕ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ।” ਭਜਨਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਚੋਰੀ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਰੋ ਉਠਿਆ ਸੀ। ਜਗਨੇ ਤੇ ਭਜਨੇ ਦੀ ਇਸ ਚੋਰੀ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਜੇ ਪਾਈਪ ਲਾਉਂਦੇ ਫੜੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜ਼ੀਰੇ ਤਰੀਕਾਂ ਭੁਗਤਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਡੀਜ਼ਲ ਫੂਕਿਆ ਚੰਗਾ ਹੈ।

ਜਗਨੇ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਨੂੰ ਨਿਆਣਾ-ਨਿੱਕਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਧਰ, ਸੱਜਰ ਸੂਈ ਗਾਂ ਬਣਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਉਣ ਦਿੰਦੀ। ਸੱਟ-ਫੇਟ ਦੇ ਡਰੋਂ ਜਗਨੇ ਨੇ ਗਾਂ ਵੇਚਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਭਜਨੇ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਗਰਾਉਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਤੁਰ ਪਏ। ਸਾਇਕਲ ਮਗਰ ਟੋਕਰੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਵੱਡੀ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਲਈ, ਤੇ ਗਾਂ ਮਗਰ ਤੋਰ ਲਈ। ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਗੁਣਾਂ-ਤਕਸੀਮਾਂ ਕਰਦੇ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵੜਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਭਜਨਾ ਬੋਲਿਆ, “ਜਗਨਿਆ! ਪਿੰਡ ਕਿਸੇ ਦਲਾਲ ਨਾਲ ਗੀਢ ਤੁੱਪ ਕਰ ਕੇ ਗਾਂ ਵੇਚ ਦਿੰਦਾ। ਆਹ ਵਾਧੂ ਦਾ ਨੈਣਾ ਦੇਵੀ ਦਾ ਚਾਲਾ ਪੁਆਈ ਜਾਨੈਂ।”

“ਭਜਨਿਆ! ਮੰਡੀ ਆ ਕੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਗੁਣ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਇਥੇ ਯੂ.ਪੀ. ਤੋਂ ਵਪਾਰੀ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਪੈਸੇ ਚੰਗੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਆ। ਨਾਲੇ ਆਪਣੀ ਗੋਤੀ ਹੋ ਜਾਊ, ਨਾਲੇ ਰਕਮ ਵੱਟੀ ਜਾਊ।” ਜਗਨਾ ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਸਿਆਣਪ ਵਰਤਦਾ ਬੋਲਿਆ।

ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਗਾਂ ਤੇ ਵੱਡੀ ਸਫੈਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਾਲ ਵਾਲੇ ਖੋਖੇ 'ਤੇ ਚਾਹ ਪੀਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਜਗਨੇ ਦੀ ਗਾਂ ਸਾਂਭੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦੀ ਸੀ। ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਹਟੇ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਵਪਾਰੀ ਦਲਾਲ ਤੇ ਠੱਗ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਗਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਬਾਪੀ ਮਾਰਦਾ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਬੋਲਿਆ, “ਸਰਦਾਰਾ ਕੀ ਮੁੱਲ ਕੱਢਿਆ ਵੱਡੀ ਦਾ?”

“ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ, ਆਨਾ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ।” ਜਗਨਾ ਗਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਪਲੋਸਦਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਸਰਦਾਰਾ! ਰੁਪਏ ਗਿਣ ਲੈ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਤੇ ਲੁਆ ਬਣਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਕ ਨਗ ਘਟਦੈ।” ਦੂਜਾ ਵਪਾਰੀ ਬੋਲਿਆ।

“ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਘਰ ਦੀ ਪਾਲੀ ਹੋਈ ਗਾਂ ਹੈ। ਤੀਵੀਂ ਦੇ ਦੁੱਧੋਂ ਵੇਚਦਾ ਹਾਂ, ਰੁਪਏ

ਪੂਰੇ ਗਿਣਨੇ ਆ।” ਜਗਨੇ ਨੇ ਦੁਪੱਟੇ ਦਾ ਲੜ ਕੰਨਾਂ ਕੋਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਹੱਥ ਕਰ ਅੱਗੇ।” ਤੇ ਇਕ ਦਲਾਲ ਨੇ ਜਗਨੇ ਦੇ ਕੁੜਤੇ ਥੱਲੇ ਜਗਨੇ ਦੇ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਦੋ ਉਂਗਲਾਂ ਘੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਬੋਲਿਆ, “ਸਰਦਾਰਾ ਹੁਣ ਪੱਕੀ ਹੋ ਗਈ, ਹੁਣ ਨਾ ਬੋਲੀ।” ਪਰ ਜਗਨੇ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਸਮਝ ਰਤਾ ਵੀ ਨਾ ਪਈ।

ਜਗਨੇ ਦੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਜਨਾ ਬੋਲਿਆ, “ਭਾਈ ਤੁਸੀਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸੌਦਾ ਕਰੋ। ਆਹ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਕੀ ਗੁੜ ਭੰਨੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ?” ਸੱਚੀ ਵਿਚਾਰੇ ਵਪਾਰ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸਨ, ਵਪਾਰੀਆਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਦੋਵੇਂ ਕੋਰੇ ਸਨ।

ਵਪਾਰੀ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਲਾ ਕੇ ਮੁੜ ਗਏ, ਜਗਨੇ ਨੇ ਗਾਂ ਨਾ ਵੇਚੀ। ਦੋਵੇਂ ਸਲਾਹਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਰੋਲਾ ਪੈ ਗਿਆ-ਫੜ ਲਓ, ਜਾਵੇ ਨਾ ਸਾਲਾ...ਚੋਰ ਹੈ। ਵੱਢ ਸੁੱਟੋ, ਦੋਵੇਂ ਰੋਲੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਭੱਜ ਤੁਰੇ। ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਇਕ ਜੇਬ ਕਤਰਾ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਨਾ ਸਫੈਦੇ ਨਾਲ ਗਾਂ ਤੇ ਨਾ ਵੱਡੀ।

ਜਗਨਾ ਬੋਲਿਆ, “ਭਜਨਿਆ ਲੁੱਟੇ ਗਏ, ਆਪਣੀ ਗਾਂ ਕੋਈ ਲੈ ਗਿਆ।”

“ਤੈਨੂੰ ਸਫੈਦੇ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦਾ ਹੋਊ।” ਭਜਨਾ ਸਫੈਦਾ ਲੱਭਦਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਆਹ ਦੇਖ ਟੈਪੂ ਵੀ ਇਥੇ ਖੜਾ ਹੈ ਤੇ ਚਾਹ ਵਾਲਾ ਖੋਖਾ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਹੈ। ਗਾਂ ਇਸੇ ਸਫੈਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ।” ਜਗਨੇ ਦਾ ਦੁਪੱਟਾ ਗਲ ਵਿਚ ਲਟਕ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਟੈਪੂ ਵਾਲੇ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਜਣੇ ਗਾਂ ਦਾ ਸੌਦਾ ਕਰ ਕੇ ਗਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਰੋਲੇ ਵੱਲ ਤੁਰ ਗਏ ਤੇ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸੌਦਾ ਤੈਅ ਕਰ ਗਏ। ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਖਾਨਿਓਂ ਨਿਕਲ ਗਈਆਂ। ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਵਪਾਰੀ ਤੇ ਦਲਾਲਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਦੇ ਫਿਰਨ। ਤੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸਾਇਕਲ ਵੀ ਉਥੇ ਛੱਡ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਾਇਕਲ ਵੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਅਖੀਰ ਭਜਨੇ ਨੇ ਟਰੱਕ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਗਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਗਾਂ ਪਛਾਣ ਲਈ। ਜਗਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਚੋਕੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਾ ਗਾਮਾ ਪੁਲਸੀਆ ਖੜਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਪੁਲਸੀਏ ਲਏ ਨਾਲ, ਤੇ ਟਰੱਕ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਜੱਦੋਜਹਿਦ ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਾਂ ਤਾਂ ਨਾ ਮੋੜੀ, ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਜਗਨੇ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਮੰਨ ਗਏ। ਪੁਲਸੀਆ ਕਹਿੰਦਾ, “ਪੈਸੇ ਫੜੇ ਤੇ ਬੱਸ ਚੜ੍ਹ ਜਾਓ। ਇਹ ਵਪਾਰੀ, ਦਲਾਲ, ਠੱਗ ਰਲੇ ਹੁੰਦੇ ਆ।”

ਭਜਨਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਸਾਇਕਲ ਦਾ ਕੀ ਬਣੈ? ਉਹ ਵੀ ਕੋਈ ਲੈ ਗਿਆ।” ਪੁਲਸੀਆ ਕਹਿੰਦਾ, “ਚੱਲ ਚੋਕੀ, ਉਥੇ ਕੋਈ ਦੇਖ ਲਓ।”

ਦੋਵੇਂ ਬੱਸ 'ਤੇ ਸਾਇਕਲ ਰੱਖ ਪਿੰਡ ਆ ਵੜੇ। ਘੁੱਟ-ਘੁੱਟ ਪੀਂਦੇ ਹੋਏ ਗੱਲੀ ਪੈ ਗਏ। ਭਜਨਾ ਬੋਲਿਆ, “ਜਗਨਿਆ ਅੱਜ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਚੀਜ਼ ਸੁੰਝੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੈਦੇ ਰੋਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਉਣੀ ਮਹਿੰਗੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਿਆਣਪ ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦਾ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੇ, ਆਪਣਾ ਘਰ ਸੁੰਝਾ ਛੱਡ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚੌਧਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕਰੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਆਲੀ ਹੋਊ।”

ਦੋਵੇਂ ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਜੇ ਗਾਂ ਲੱਭਦੀ ਹੀ

ਨਾ, ਫਿਰ ਕੀ ਕਰਦੇ?

ਗਾਮੇ ਪੁਲਸੀਏ ਨੇ ਪਿੰਡ ਆ ਕੇ ਜਗਨੇ ਤੇ ਭਜਨੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਬੀਤੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਹੁਣ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਸ਼ੂ-ਢਾਂਡਾ ਮੰਡੀ ਵੇਚਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਗਨੇ ਤੇ ਭਜਨੇ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਇਓ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੱਤਕ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਵਾਹੀ-ਬਿਜਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਸੀ। ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਗੱਭਰੂ ਪੁੱਤ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵੰਤਰ ਪਈ ਸੀ। ਉਹ ਵਿਚਾਰੇ ਆਪ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨੇੜੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਜੋਤੀਆਂ ਲਿਜਾ ਕੇ ਵਾਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਜਗਨਾ ਵੀ ਤੜਕਿਓਂ ਉਠ ਕੇ ਬਲਦ ਜੋੜ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ। ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਭਿੰਜੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੋਤੀਆਂ ਜੋੜ ਕੇ ਹਲ ਵਾਹੁਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਜਗਨੇ ਨੇ ਹਲ ਵਿਚ ਹਲ ਪਾ ਲਿਆ, ਯਾਨਿ ਆਪਣਾ ਸਿਆਤ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ। ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਸਿਆਤ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਹਲ ਘੁੰਮਾਈ ਗਿਆ ਕਿ ਬਲਦਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਲੱਗੇ। ਜਦੋਂ ਚਾਨਣ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਜਾਗਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ, ਜੋਤੀਆਂ ਚਾਰ ਚੱਲਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਵਾਹੀ ਅਗਾਂਹ ਤੁਰੀ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਸਿਆਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਗਨੇ ਵਾਲੇ ਸਿਆਤ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦਿਸੀ। ਜਾਗਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਜਗਨੇ ਨੇ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਸਿਆਤ ਵਿਚ ਹੀ ਹਲ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਜਗਨਾ ‘ਮੈਂ... ਮੈਂ...’ ਕਰੀ ਜਾਵੇ। ਜਾਗਰ ਕਹਿੰਦਾ, “ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਈਏ ਤਾਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਮੈਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀਦੀ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਹੀ ਲਿਆ ਤਾਂ ਪੈੜ 'ਤੇ ਪੈੜ ਨਹੀਂ ਨੱਪੀਦੀ, ਸਗੋਂ ਇਕ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਹੀ ਰੱਖੀਦਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਦੋਂ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! ਚਲਾਕੀ ਥਾਂ ਦੇਖ ਕੇ, ਸਮਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਕਰੀਦੀ ਹੈ।” ਜਗਨਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਵਾਹ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਜਾਗਰ ਸਿਆਣਾ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਗੱਲ ਪਿੰਡ ਨਹੀਂ ਦੱਸੀ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਕ ਵਾਰ ਮੱਝ ਖਰੀਦਣ ਜੱਸੇਵਾਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਮਾਈ ਕੋਲ ਮੱਝ ਦੀ ਦੱਸ ਪਈ। ਜਗਨੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾਈ, “ਬੇਬੇ ਮੱਝ ਦਾ ਕੀ ਲੈਣਾ? ਬੱਸ ਇਕੋ ਮੁੱਲ ਕਰੀ।” ਭਜਨਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਸੌ-ਸੌ ਦੇ ਸੱਠ ਨੋਟ ਲੈਣੇ ਨੇ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਕੰਨ ਵਰਗੇ।” ਮਾਈ ਨੇ ਮੱਝ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਖੇਲ 'ਤੇ ਛੱਡਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬੇਬੇ ਨੋਟ ਦੇਵਾਂਗੇ ਬਿੱਲੀ ਦੇ ਕੰਨ ਵਰਗੇ ਪਰ ਪੂਰੇ ਚਾਲੀ।” ਜਗਨਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਕੰਮ ਦੀ ਰੁੱਤ ਹੈ, ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਊ, ਐਨੇ ਦੀ ਤਾਂ ਬੱਕਰੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।” ਮਾਈ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਮੱਝ ਦੀ ਪੂਛ ਫੜ ਕੇ ਮੱਝ ਦੇ ਹੀ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬੇਬੇ ਤੈਨੂੰ ਕਿਤੇ ਦੇਖਿਆ ਲਗਦਾ ਹੈ।” ਭਜਨੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਖਿਆ ਹੋਊ। ਸੰਗਰਾਂਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਜਾਨੀ ਆਂ।” ਮਾਈ ਨੇ ਖੁਰਲੀ ਵਿਚ ਪਈ ਤੂਤੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਮਾਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬੇਬੇ ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਤੇਰੀ ‘ਗਾਲਿਬ ਕੋਕਰੀ’ ਵੀ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਹੈ।” ਜਗਨਾ ਮਾਈ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੂੰਹ
ਆਈ
ਬਾਤ

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ

ਫੋਨ: 916-273-2856

www.boparaisudhar.com

“ਉਥੇ ਮੇਰੀ ਸੀਤੋ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਹੈ।” ਮਾਈ ਨੇ ਹੱਥ ਸਾਫ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬੇਬੇ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ!” ਜਗਨਾ ਇਕ ਦਮ ਬੋਲਿਆ।

“ਗਿੱਲਾਂ ਦੇ।” ਮਾਈ ਨੇ ਮੰਜਾ ਡਾਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਬੇਬੇ ਗਿੱਲਾਂ ਦੇ ਹੀ ਮੇਰੀ ਭੂਆ ਵਿਆਹੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਤਾਂ ਬਣ ਗਈ ਸਕੀਰੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੱਝ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਹੀ ਦੇਣੀ ਪਊਗੀ।” ਜਗਨਾ ਸੌਦਾ ਪੱਕਾ ਕਰਦਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਵੇ ਜਗਨਿਆ, ਭਜਨਿਆ! ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਨਾ ਕੱਢੋ, ਰੁਪਏ ਪੂਰੇ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਲੈਣੇ ਨੇ...ਵੱਡਾ ਆਇਆ ਭੂਆ ਵਾਲਾ।” ਮਾਈ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬੁੱਝ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ।

“ਬੇਬੇ ਮੰਡੀ ਮੱਝ ਤੇਰੀ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵਿਕਣੀ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਕੀਰੀ ਕਰ ਕੇ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਕਹਿ ਬੈਠੇ ਆਂ।” ਭਜਨਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਵੇ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਭਾਂਡਾ ਮੂਧਾ ਵੱਜਿਐ ਕਿ ਮੈਂ ਮੰਡੀ ਤੁਰੀ ਜਾਵਾਂ। ਉਥੇ ਜਾਣ ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਵਪਾਰੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਆ, ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਆ-ਪੰਜਾਹਾਂ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਪੰਜਾਂ ਵਿਚ ਦੇ ਦੇ।” ਮਾਈ ਨੇ ਮੰਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

“ਭਜਨਿਆ! ਲੱਗਦਾ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗਾਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਐ।” ਜਗਨਾ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਜਗਨਿਆ! ਦੇਖ ਲਾ ਬੇਬੇ ਕਿੰਨੀ ਸਿਆਣੀ ਆ, ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਪਾਂ ਸਿਆਣੇ, ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਬੇਬੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਐਹੋ ਜਿਹੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਸਾਇਕਲ 'ਤੇ ਨਾ ਬਿਠਾਈਏ। ਕਹਿ ਦੇਈਏ ਬੇਬੇ ਸੁਧਾਰ ਤੱਕ ਲੈ ਤਾਂ ਜਾਂਦੇ ਪਰ ਟਾਇਰ ਵਿਚ ਹਵਾ ਘੱਟ ਹੈ। ਲੋੜ ਵੇਲੇ ਨਿਮਰਤਾ, ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਧੌਣ ਆਕੜ ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।” ਭਜਨਾ ਗੱਲ ਸਿਆਣੀ ਕਰਦਾ ਬੋਲਿਆ।

ਜਿਵੇਂ ਮਰਜ਼ੀ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਜੋਤੀ ਨੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਘੋਲ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਤੋਰ ਦਿੱਤੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾੜਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਜਿੱਥੇ ਅੱਜ ਭਾਈਆਂ ਵਾਲੇ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਲਾਲਚ ਦਾ ਨਾਗ ਡੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਜਗਨੇ ਤੇ ਭਜਨੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਿੱਕਲੀ ਜ਼ੋਰਾਂ 'ਤੇ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਿਥੇ ਹਾਸੇ ਠੱਠੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜਦੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਵੱਡੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਦੇ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਵੀ ਜਗਨੇ ਤੇ ਭਜਨੇ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚੋਂ ਹਾਸੇ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰ ਕੇ ਨਿਕਲਦੇ ਹਨ। ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਵੀ ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਡਬੀਤੀਆਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਦੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪਾਤਰ ਹੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸਮਾਂ

ਸਮਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਹੈ ਵੱਧ ਬਲਵਾਨ ਲੋਕੋ, ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਢੁੱਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਅੰਬਰ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ ਹੈ ਸਮੇਂ ਥੱਲੇ, ਡਰਦਾ ਸੂਰਜ ਵੀ ਚੜ੍ਹਨਾ ਤੋਂ ਉਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਹਿਮਾਲਾ ਪਰਬਤ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਮੂਹਰੇ ਕੰਧ ਹੋਵੇ, ਚੱਕਰ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਰੁਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਇਹ ਠਹਿਰੇ ਨਾ ਠਹਿਰਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਣੇ, ਪੰਧ ਏਸ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁੱਕਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਸਮਾਂ ਹੈ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ, ਪਿਛਾਂਹ ਮੁੜ ਕੇ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਤੱਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਇੱਕੋ ਚਾਲ ਇਹ ਮੁੱਢੋਂ ਹੈ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ, ਕਦੇ ਵਧਦਾ ਤੇ ਕਦੇ ਘਟਦਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਹੜਾ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕਰੇ ਸਤਿਕਾਰ ਲੋਕੋ, ਪਾਸਾ ਉਸ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਵੀ ਵੱਟਦਾ ਨਹੀਂ। ਰਾਜਾ ਰੰਕ ਤੋਂ ਉਹਨੂੰ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ,

ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਹ ਕੱਖ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਪੂਜਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਭਗਵਾਨ ਨਾਲੋਂ, ਜੋ ਕਰਦੇ ਨੇ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟਦੇ ਨੇ। ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖ ਲੋ ਵਰਕੇ ਕਿਤਾਬ ਵਾਲੇ, ਜਾਂ ਪੰਨੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵੀ ਇਹੀਓ ਦੱਸਦੇ ਨੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਵਿਚ ਨਾ ਸੂਰਜ ਛਿਪਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਉਲੱਥਦੇ ਨੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਬਲਵਾਨ ਲੋਕੋ, ਬਚਨ ਕਰੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੱਚ ਦੇ ਨੇ।

ਜਿਹੜੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕਰਨ ਸਤਿਕਾਰ ਲੋਕੋ, ਅਨੰਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵੀ ਉਹੀ ਮਾਣਦੇ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਦੇ, ਖਾਕ ਦਰਾਂ-ਦਰਾਂ ਦੀ ਉਹੀਓ ਛਾਣਦੇ ਨੇ। ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਬਹਿਸ਼ਤਾਂ ਦਾ ਹੈ ਝੂਟਾ, ਜਿਹੜੇ ਸਮੇਂ ਅੱਗੇ ਛਾਤੀਆਂ ਤਾਣਦੇ ਨੇ। ਸੁੱਘੜ ਸੂਰਮੇ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਬੰਦੇ, ਰਮਜ਼ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪਛਾਣਦੇ ਨੇ।

ਦਿਨ ਅੱਜ ਦੇ ਕਰੇ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਪੱਕਾ, ਕਰਨਾ ਆਦਰ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਦਾ ਭੁੱਲਦੇ ਨਹੀਂ। ਸੱਚ ਬੋਲਾਂਗੇ ਕਰਾਂਗੇ ਕੰਮ ਚੰਗੇ, ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੇ ਤੱਕੜੇ ਤੁੱਲਦੇ ਨਹੀਂ। ਇਕੋ ਸਿਮਰਾਂਗੇ ਨਾਮ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਹਰ ਬਿਨਾਂ ਪੱਤੇ ਵੀ ਝੁੱਲਦੇ ਨਹੀਂ। ਪੈਰ ਪੁੱਟਾਂਗੇ ਉਹਦੀ ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ, ਐਵੇਂ ਮਿੱਟੀ ਧੂੜ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਧੁੱਲਦੇ ਨਹੀਂ। ਕਹੋ ‘ਬਾਠ’ ਫਿਰ ਕਰੋ ਤੁਸੀਂ ਮੌਜ ਮੇਲਾ, ਰਾਜੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵੀ ਆਪ ਦੇ ਤੁੱਲਦੇ ਨਹੀਂ।

—ਡਾ. ਨਾਜ਼ਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ ਨਿਮਾਣਾ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ।

ਸੱਚ ਦਾ ਵੇਲਾ

ਮੈਂ ਹੀ ਕਾਰਣ ਮੈਂ ਹੀ ਕਰਤਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਤਪਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਅਣਸੁਲਝੇ ਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਲਭਦਾ

ਸੋਚ ਮੇਰੀ ਲੱਟ ਲੱਟ ਬਲ ਪਈ ਕਿੰਜ ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਸੇਕ ਨੂੰ ਜਰਦਾ।

ਢਲਦੇ ਸੂਰਜ ਮਨ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਅੱਜ ਤੱਕ ਪਲ ਜਿਹੜੇ ਤੂੰ ਜੀਵੇ ਕਿੰਨੇ ਝੂਠੇ ਕਿੰਨੇ ਸੱਚੇ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤੂੰ ਸੁਣ ਮਨ ਮੇਰੇ ਜੱਗ ਜੀਉਣਾ ਤਾਂ ਬਸ ਇਕ ਪਰਦਾ।

ਤਾਰੇ ਫੜ ਲੋ ਚੰਨ ਉਗਾ ਲੋ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਗਲਵਕਤੀ ਲੈ ਲੋ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜ਼ੀ ਖਾਬ ਪਏ ਬੀਜੇ ਖਾਬ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਗਾਂ ਦੀ ਖੇਤੀ ਮਨ ਦੀ ਅਗਨੀ ਮਨ ਹੀ ਸੜਦਾ।

ਭੀੜ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਪਾਏ ਭੁਲੇਖੇ ਕਿਹੜਾ ਅੱਖਰ ਸੱਚ ਪਿਆ ਦੇਖੇ ਸੱਚ ਦਾ ਅੱਖਰ ਸੱਚ ਬਿਆਨੇ

ਕਾਵਿ—ਜਗਤ

ਸੁਖਦੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸੁਖਦੀ ਹੋਈ ਗਾਥਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ।

ਝੱਖੜ ਝੁੱਲੇ ਰੇਤ ਉਡਾਵੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਸਭ ਚਿੰਨ ਮਿਟਾਵੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਸੁਧ ਬੁਧ ਕੋਈ ਨਾ ਗਗਨਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਤਾਰਾ ਟੁੱਟਿਆ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਕੰਨੀ ਫੜਦਾ।

ਕਿਹੜਾ ਪੂਰਾ ਕੌਣ ਅਧੂਰਾ ਇਹ ਹੈ ਸਾਰੀ ਮਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਮੈਲੀ ਅੱਖ ਦੀ ਚਾਦਰ ਲੈ ਕੇ ਆਪੇ ਨਾਲ ਆਪਾ ਪਿਆ ਲੜਦਾ।

—ਦਿਲਜੋਧ ਸਿੰਘ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਪ੍ਰਥਾ ਅਤੇ ਨਸਲਵਾਦ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਝਰੋਖੇ 'ਚੋਂ

ਅਠਾਰਵੀਂ ਤੇ ਉਨੀਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਦਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮੀ ਰਾਜ ਵਿਚੋਂ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗੁਲਾਮ ਭੱਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ। ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੋਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਭੱਜ ਕੇ

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੈਤੋ
ਫੋਨ: 91-97794-26698

ਉਤਰ ਵੱਲ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਗੁਲਾਮ ਨਹੀਂ ਰਹੇ ਪਰ ਇਹ ਇਕ ਭੁਲੇਖਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ। ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਨ ਗੁਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚਕਾਰ ਲਮਕਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਭਾਵੇਂ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਤਹਿਤ ਗੁਲਾਮੀ 1863 ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਗੋਰੇ ਲੋਕ ਕਾਲੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਸਨ। ਗੋਰੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਸਮਝਦੇ।

ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਸਲਵਾਦ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਗੋਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਦੀ ਸੀ। 'ਕਾਲੇ' ਅਤੇ 'ਗੋਰੇ' ਦੀ ਮੂਲ ਸੋਚ ਜਾਂ ਖਿਆਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚੇ ਯੂਰਪੀ ਤੇ ਅਫਰੀਕਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਉਪਜੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਐਂਡਰਿਊ ਜੈਕਸਨ (ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ 7ਵਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ) ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਨਸਲਵਾਦ ਦੀ ਸੋਚ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਿਰਫ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲੇ। ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਿਲੇ।

18ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਲੋਕ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਸਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੱਖ-ਪਾਤ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਇਥੇ ਫੈਲਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚ ਗਏ

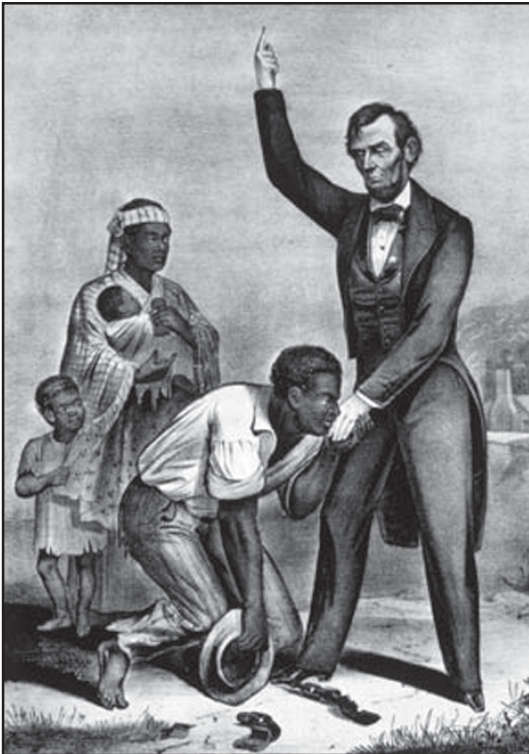
ਜਿਥੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀ ਨਸਲ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਗੋਰਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਆਪਸੀ ਖਹਿਬਾਜ਼ੀ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗੋਰਿਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਘਟੀਆ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਗਰੀਬ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਨਸਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੂਲ ਵਾਸੀ (ਰੈਡ ਇੰਡੀਅਨਜ਼) ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਸੋਚ ਦਾ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੋਰੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸੋਚ ਨੇ ਬਹੁਤੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਉਚੀ ਨਸਲ ਸਮਝਦਿਆਂ ਗੁਲਾਮੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਗਰਦਾਨਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਛੋਟੇ ਮੋਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੋਰੇ ਵੀ ਇਸੇ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਸਨ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦੂਰ ਨੇੜੇ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਸੰਨ 1800 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਨਾਮਾਤਰ ਹੀ ਸਨ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ, ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਜਿਊਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਚੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਪਰ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਸੋਚ ਜ਼ੋਰ ਫੜਦੀ ਗਈ ਨਸਲਵਾਦ ਤਕੜਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ, ਨਤੀਜਾ ਆਜ਼ਾਦ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਘੱਟ ਸਨ, ਹੋਰ ਘਟਦੇ ਗਏ। ਧਮਕੀਆਂ, ਨਫਰਤ, ਬਦਲਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲਹੂ ਪੀਣੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਨਸਲ ਬਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਭਾਕੇ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਘਟਦੇ ਰਹੇ। ਅਖੀਰ ਇਕ ਕਾਲੇ ਗੁਲਾਮ ਡਰੈਡ ਸਕੌਟ ਨੇ ਜਦੋਂ 1857 ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਡਾਕੇ ਪੈਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਵਰਜਿਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਚਲਣ ਵਾਲੀਆਂ

ਬੱਸਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ, ਚਰਚਾਂ, ਯਤੀਮਖਾਨਿਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜਾਣਾ ਮਨ੍ਹਾਂ ਸੀ।

ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਚੀ ਦਸਤਕਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਮਾਹਰ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਫੇਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਤੋਂ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਨਕਲਾਬੀ ਖਾਨਾ ਜੰਗੀ ਪਿੱਛੋਂ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਹੱਕ ਬਹਾਲ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਵੱਸ ਚਲਦਾ ਗੋਰੇ ਕਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਵੋਟ ਅਧਿਕਾਰ ਵਧਦੇ ਗਏ। 1807

ਵਿਚ ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਵੋਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ। 1818 ਵਿਚ ਕੁਨੈਕਟੀਕਟ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। 1821 ਵਿਚ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਗੋਰਿਆਂ ਲਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖ ਕੇ ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦੋ ਚਾਰ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਜੋਗੇ ਰਹਿ ਗਏ। 1838 ਵਿਚ ਪੇਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਤੋਂ ਵੋਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ। ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਵੋਟ ਅਧਿਕਾਰ ਸਲਾਮਤ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹ ਸਨ ਮੇਨ, ਨਿਊ ਹੈਪਸ਼ਾਇਰ, ਵਰਮੋਂਟ ਤੇ ਮੈਸਾਚੂਸੈਟਸ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਉਤਰ ਪੱਛਮੀ ਹਿੱਸੇ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਵਿਗੜ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। 1802 ਵਿਚ ਓਹਾਇਓ ਸੂਬੇ ਨੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੋਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ। ਇਸ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗੋਰੇ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਿਕੰਜੇ ਕੱਸ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹ ਲਏ ਗਏ। ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਲਾ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿਖਾਏ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਕੋਈ ਕਾਲਾ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੌ ਡਾਲਰ ਦਾ ਬੋਂਡ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। 1831 ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੱਦ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਕਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਊਰੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ, ਸੂਬੇ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਗਰੀਬ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਪਾਗਲਖਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਵਿਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਲਾ ਬੰਦਾ ਓਹਾਇਓ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ।

ਇਲੀਨਾਏ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਸਖਤ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਇੰਡੀਆਨਾ ਨੇ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਸ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਪੱਕੀ ਰੋਕ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਆਇਓਆ ਤੇ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਉਤਰ ਪੱਛਮੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘਟ ਹੀ ਰਹੀ।

ਅਮਰੀਕਨ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਨ ਗੋਰਿਆਂ ਹੱਥੋਂ ਬੇਅੰਤ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲੇ। ਇਕਾ ਦੁੱਕਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਰੱਖਾਂ 'ਤੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤੇ ਗੋਰੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਬੜੇ ਸ਼ੌਕ ਨਾਲ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾਉਂਦੇ ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਛਪਵਾਉਂਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸੇ 1820 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1850 ਤਕ ਦੇ ਸਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਨ ਗੋਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅੱਖਰੀ ਭੀੜ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ; ਜਦੋਂ ਗੋਰਿਆਂ ਨੇ

ਲੁੱਟ-ਮਾਰ ਕੀਤੀ, ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਘਰ, ਚਰਚ ਤੇ ਸਕੂਲ ਸਾੜੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਮਾਰੇ, ਕੁਟਿਆ-ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕੀਤਾ। ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ ਸੂਬਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਿਨਾਉਣੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਅਕਸਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਖਿੱਚ ਲਏ ਸਨ, ਉਲਟਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਕਸਾਉਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਅਮਰੀਕਨ ਕਾਲੇ ਲੋਕ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਗੋਰੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇਖ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਤਰੀ ਅਮਰੀਕਨ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਖਰੇ ਚਰਚ, ਸਕੂਲ ਤੇ ਯਤੀਮਖਾਨੇ ਬਣਾ ਲਏ। ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਨਵੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੋਰੇ ਅਮਨਪਸੰਦ ਤੇ ਮਦਦਗਾਰ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੋਧੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਭਰਵਾਂ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ। ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਚਾਰਜੇਈ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਟਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਣ। ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਨਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਹੰਭਲੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਥਾਂ ਥਾਂ ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਘਿਨਾਉਣੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਭਗੋੜੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨਦੇਜ਼ ਰੇਲ ਰੋਡ (ਐਂਡਰ ਗਰਾਊਂਡ ਰੇਲ ਰੋਡ) ਵਰਗੀ ਤਕਤੀ ਸੰਸਥਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਜਿਸ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਗੋੜੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਤ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁਚਾਇਆ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਦਖਣ ਵਿਚ ਮੁੜ ਤੋਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣੇ ਪਏ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ 1850 ਵਿਚ ਗੁਲਾਮੀ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਣੇ ਕਾਨੂੰਨ ਰੱਦ ਕਰਵਾਏ। ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਨ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ ਵਰਗੇ ਸੁਹਿਰਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ 1863 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਅਜਿਹੀ ਚੱਲੀ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਕ ਕਾਲਾ ਅਮਰੀਕਨ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ 2008 ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਿਆ ਸਗੋਂ ਅਮਰੀਕਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 2012 ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਚੁਣ ਲਿਆ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ-ਏ-ਆਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ' ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਕਾਊਟ ਨੂੰ ਸਾਂਡਰਸ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਘਾਤ ਲਾ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਕੇਸ ਕਟਵਾ ਕੇ ਭੱਜ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲ 'ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕੰਢੇ' ਵਿਚ ਇਸੇ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜੀਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕਿਸ ਬਿਧ ਰੁਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ' ਵਿਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਆਰੀਆ ਸਮਾਜ ਦਾ ਆਗੂ ਦਿਆ ਨੰਦ ਪੱਕਾ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਸਤਿਆਰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੂੰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸੇ ਦਿਆ ਨੰਦ ਨੂੰ ਮੇਜ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ।

ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ ਅਤੇ ਭਗਵਤੀ ਚਰਨ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹਨ। ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ ਸੱਚੇ ਮਰਦਾਂ ਵਾਂਗ ਪੁਲਿਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਝਾਂਸੀ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ, ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਡਰ ਕੇ ਕੇਸ ਕਟਵਾ ਕੇ ਭਗੋੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਭਗਵਤੀ ਚਰਨ ਰਾਵੀ ਦੇ ਬੇਟ ਵਿਚ ਬੰਬ

ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੁਡਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ

ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਰਾਏ

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਟੱਬਰ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ 23 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਮਰ ਗਿਆ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਭੋਗੀ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਕਹਾਗਾ ਕਿ ਜੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਮਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਾਲਮੁਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਫੇਰੂਮਾਨ ਵਰਗਾ ਬਜ਼ੁਰਗ, ਹਕੀਕਤ ਰਾਏ ਵਰਗਾ ਬਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਜ਼ਰਤ ਤੇ ਹੁਸੈਨ ਵੀ ਬਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਲੇਖਕ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਟੱਬਰ ਪਤਿਤਪੁਣੇ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਾ ਸੀ।

3 ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਦੇ ਖਲਨਾਇਕ ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਡਾਇਰ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਜਨਰਲ ਬਰਾੜ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਹਮਲਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਹ ਡਰਦਾ ਮਾਰਾ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਪੱਤੇ ਹੀਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁੰਬਈ ਲੁਕ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਰਾੜ ਚੀਨ ਦੀ ਲਤਾਈ ਵਿਚ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਆਇਆ ਜਦੋਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਸਾਰੇ ਦੋ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਇਸ ਦਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਨਾਲੇ 1965 ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਦਰਾਸੀ ਭੱਜ ਨਿਕਲੇ, ਜਨਰਲ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੀ ਕੰਮ ਆਇਆ। 1971 ਦੀ ਲਤਾਈ ਵਿਚ ਜਨਰਲ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜੀਆਂ ਤੋਂ ਹਥਿਆਰ ਰਖਵਾ ਲਏ ਪਰ ਇਸ ਜਨਰਲ ਕੇ ਐਸ ਬਰਾੜ ਨੇ ਜੂਨ 1984 ਵਿਚ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਉਣ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਉਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ।

—ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਟਕੜ
ਫੋਨ: 209-606-7452

ਪ੍ਰੇਰਕ-ਪ੍ਰਸੰਗ

ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕੌਣ?

ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਰੱਖਿਆ, “ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ?”

ਇੱਕ ਚੇਲਾ ਝਟਪਟ ਬੋਲਿਆ, “ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ! ਲੋਹਾ ਪਹਾੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਹੀ ਬਣੇ ਸੰਦਾਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪਹਾੜ ਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।”

ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, “ਜੇ ਲੋਹਾ ਪਹਾੜ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਲੋਹੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਕਤਵਰ ਕੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ?”

ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇੱਕ ਚੇਲੇ ਨੇ ਇਕਦਮ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, “ਲੋਹੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਤਾਂ ਅੱਗ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸੋਕ ਨਾਲ ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਮਿੱਟਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਗਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।”

ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, “ਜੇ ਲੋਹੇ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅੱਗ ਹੈ ਤਾਂ ਅੱਗ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ?”

ਇੱਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ, “ਅੱਗ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਅੱਗ ਨੂੰ ਬੁਝਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।”

ਇਹ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਨੇ

ਫੇਰ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, “ਜੇ ਪਾਣੀ ਅੱਗ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕੌਣ ਹੈ?”

ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ! ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਹਵਾ ਜੋ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਨਚਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।”

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਬੁੱਧ ਨੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, “ਜੇ ਹਵਾ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੱਸੋ ਹਵਾ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕੌਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?”

ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਜਾਪਣ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਬੁੱਧ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲੇ, “ਹਵਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਾਬਤ ਆਪਾਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇਰਾਦੇ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਜਿਹੜੀ ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨਾਲ ਬਾਕੀ ਸਭ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼, ਕੌਮ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।”

—ਹਰਗੁਣਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਅੱਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਢਾਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਾਣਿਆਂ ਦੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ 'ਤੂਤਕ ਤੂਤਕ ਤੂਤੀਆਂ' ਮੁਖੜੇ ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਝਰਨ ਝਰਨ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਵੀਹ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧ ਸੀਡੀਆਂ ਵਿਕੀਆਂ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸੈਕਟਰ 17 ਵਿਚ, ਜਿਥੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ ਵੱਜਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣਿਆ, ਹਰ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ 'ਤੂਤਕ ਤੂਤਕ ਤੂਤੀਆਂ' ਹੀ ਹੋਈ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਗੀਤ ਦੇ 'ਤੂਤਕ ਤੂਤਕ ਤੂਤੀਆਂ' ਵਾਲੇ ਨਿਰਾਰਥਕ ਜਿਹੇ ਬੋਲ ਦੇ ਕੀ ਅਰਥ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਲੈਅ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਬੋਲ ਅਕਸਰ ਹੀ ਜੋੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ 'ਧਾਵੇ ਧਾਵੇ ਧਾਵੇ' ਆਦਿ। ਪਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਵੇਚਕ ਨਿਰਾਰਥਕ ਜਾਪਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਰਥ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਕਸਰ ਹੀ ਥਾਲੀ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਜਾਉਂਦਿਆਂ ਸੁਰ ਕੱਢਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ, 'ਤੁਣ ਤੁਣ ਤੁਣ, ਨਿੱਕਾ ਵਾਣ ਬੁਣ।' ਬੋਤੀ ਜਿਹੀ ਖੋਚਲ ਕੀਤੀਆਂ ਵੀ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ 'ਤੁਣ ਤੁਣ' ਦਰਅਸਲ ਕਿਸੇ ਤੂੰਬੀ ਜਿਹੇ ਤੰਤੀ ਸਾਜ਼ ਦੀ ਨਕਲ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ thrum ਸ਼ਬਦ ਇਹੋ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਤੁਣ ਤੁਣ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧੁਨੀ-ਅਨੁਕਰਮਕ ਹੈ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ 'ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ' ਦੇ ਇਕ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਾਠਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਨਗਾਰਖਾਨੇ ਵਿਚ ਤੂਤੀ ਬੋਲਣ' ਕਹਾਵਤ ਦਾ ਮੁਢ ਪੁਛਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਸਹਿਮਤ, ਮੈਂ ਉਸ ਅੱਗੇ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਜ ਤੂਤਕ ਤੂਤਕ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਇਸ ਮੁਹਾਵਰੇ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਤੂਤੀ ਬੋਲਣਾ

ਹੈ। ਤੂਤੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕਈ ਅਰਥ ਹਨ। ਇਹ ਅਰਬੀ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਛੋਟੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤੋਤੇ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਵਿਚ ਤੂਤੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਚੁੰਝ ਪੀਲੀ, ਗਰਦਨ ਬੈਂਗਣੀ ਅਤੇ ਖੰਭ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੜੀ

ਮੁਨਾਦੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਨਾਦੀਆਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। 'ਨਗਾਰਖਾਨੇ ਵਿਚ ਤੂਤੀ ਬੋਲਣ' ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬੜੇ ਬੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਚਲਦੀ ਹੋਵੇ ਉਥੇ ਹਮਾਤਤ ਛੋਟੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪੁਛਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ

ਗਾਇਕ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ

ਮਿੱਠੀ ਅਤੇ ਸੁਰੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੋਕ ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਲਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡੇ ਮਤਲਬ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਛੋਟਾ ਵਾਜਾ ਜੋ ਸੁਹਿਨਾਈ ਜਾਂ ਬੰਸਰੀ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਅੱਗੇ ਨਗਾਰਖਾਨੇ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨਗਾਰੇ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਖਾਸ ਖਾਸ ਮੁਨਾਦੀਆਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਵਜਾਏ ਜਾਂਦੇ। ਨਗਾਰਾ ਵੱਜਣ ਪਿਛੋਂ ਕਾਰਿੰਦਾ

ਗੱਲ ਕੌਣ ਸੁਣਦਾ ਹੈ। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਖਾਣ ਨਗਾਰੇ ਦੀ ਭਾਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੂਤੀ ਦੀ ਬਰੀਕ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਨਿਗੂਣੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਣਿਆ।

ਤੂਤੀ ਬੋਲਣਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮੁਹਾਵਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੁਹਾਵਰਾ ਤੂਤੀ ਪੰਛੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਰਈਸ ਲੋਕ ਕੁਕੜਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਰਵਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕੁਝ ਸ਼ੌਕੀਨ ਲੋਕ ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ

ਖੂਬਾਰ ਹੁੰਦੇ ਕੁਕੜਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜਾਈਆਂ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਹਿਲਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼ੌਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੂਤੀਆਂ ਰੱਖਣੀਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਾਉਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਤੂਤੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵੱਲ ਹੀ ਚਿੰਤਿਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਣਾ ਦਾ ਇਕ ਮਤਲਬ ਆਪਣੀ ਰੱਟ ਲਾਈ ਰੱਖਣਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਇਸ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੀ ਵਧੇਰੇ ਵਰਤੋਂ ਧਾਕ ਜੰਮਣਾ ਮੁਹਾਵਰੇ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜਿਸ ਦੀ ਤੂਤੀ ਵਧੀਆ ਬੋਲੇਗੀ, ਉਸੇ ਦੀ ਬੋਲੇ ਬੋਲੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਕ ਕਵੀ ਨੂੰ ਗਿਲਾ ਹੈ,

ਸਿਆਸਤ ਭੀ ਅਜੁਬੀ ਬੋਲਤੀ ਹੈ,

ਰਿਆਕਾਰੋਂ ਕੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਤੀ ਹੈ

ਜ਼ਮਾਨਾ ਬੇਰਹਿਮ ਹੈ ਕੁਛ ਭੀ ਬੋਲੇ

ਗਿਲਾ ਯੇ ਹੈ ਕਿ ਤੂ ਭੀ ਬੋਲਤੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, "ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਇਕ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਸਾਡਾ ਹਾਣੀ ਸ਼ਾਹ-ਤੋਤਾ ਹੱਟੀ ਵਾਲਾ। ਤੋਤੇ ਦੀ ਹੱਟੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੜੀ ਮਜ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਤੋਤੇ ਦੀ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਸੀ।" ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਵਜ਼ੀਰ ਦੀ ਵੀ ਬੜੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਸੀ।

ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਤੂਤੀ ਕਹਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਸੀ, "ਮੈਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਤੂਤੀ ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹਿੰਦਵੀ ਵਿਚ ਪੁਛੋ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਨੂਪਮ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸ ਸਕਾਂਗਾ।"

ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਤੂਤੀ ਪੁਲਿੰਗ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ,

"ਜਹਾਂ ਮੈਂ ਹੈਂ ਸ਼ਰਾਰਤ ਪੇਸ਼ਾ ਜਿਤਨੇ,

ਉਨਹੀਂ ਕਾ ਆਜ਼ ਤੂਤੀ ਬੋਲਤਾ ਹੈ।

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-454-4958

ਹੁਣ 'ਤੂਤਕ ਤੂਤਕ ਤੂਤੀਆਂ' ਦਾ ਅਰਥ ਸਮਝਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੀਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖੀਏ ਹੋਰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ 'ਤੂਤਕ ਤੂਤਕ ਤੂਤੀਆਂ' ਨੂੰ 'ਤੂ ਤੱਕ, ਤੂ ਤੱਕ, ਤੂ ਤੱਕ ਤੂਤੀਆਂ' ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਪੜ੍ਹੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਰਥਾਤ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਤੂਤ ਦਰਖਤ ਦੇ ਫਲ, ਤੂਤੀਆਂ ਵੱਲ ਤੱਕ। ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਬੋਲ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਵਾਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੋਂ ਨਕਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਤੁਰਤੂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਾਜ਼ ਹੀ ਵਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਦ ਫੂਕ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੂ ਤੂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਣ ਵੀ ਧੁਨੀ-ਅਨੁਕ੍ਰਮਕ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਦੇ ਨਾਂਵਾਂ ਵਿਚ 'ਤੂਤ' ਅਗੇਤਰ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਅਰਬੀ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਤੂਤੀ ਜਿਹੇ ਹੀ ਇਕ ਸਾਜ਼ ਨੂੰ ਤੂਤਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੰਯੋਗ ਵੱਸ 'ਤੂਤਕ ਤੂਤਕ ਤੂਤੀਆਂ' ਦੇ ਬੋਲ ਵਿਚ ਵੀ ਏਹੀ ਸ਼ਬਦ ਆਇਆ ਹੈ।

ਇੰਜ ਪਈ ਸਾਂਝ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ

ਬੇਲਾਗ, ਬੇਬਾਕ ਅਤੇ ਨਿਧੜਕ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਈ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਹੁਣ ਤੇਰਾਂ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਛਪਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੇਖ ਬੜੇ ਮਿਆਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਪਾਠਕ ਕਦਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਦਸਵੀਂ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਹੀ ਲਿਖਣ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਸ਼ੌਕ ਸੀ, ਬਤੌਰ ਗੀਤਕਾਰ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਵੇਖਣ ਦਾ। ਕਈ ਨਾਮਵਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਗੀਤ ਵੀ ਗਾਏ ਪਰ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਕਿਸਮਤ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਲੈ ਆਈ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ੌਕ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਲ ਦੇ ਮੋਢੇ ਟੰਗ ਵਤਨੋਂ ਦੂਰ ਨਾਲ ਲੈ ਆਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚਲੇ ਫਰਕ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਇੰਜ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਨੱਬਿਆਂ ਤੱਕ ਅੱਪੜੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜ਼ੀਰੋ ਤੋਂ ਗਿਣਨਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੰਜਾਲੀ ਨੇ ਸਭ ਸ਼ੌਕ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਚਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੇ ਕਮਾਈ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੱਗੀ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਕਮਾ ਕੇ ਲਾਹੁਣ ਦੇ

ਚੱਕਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਣ ਗਾਉਣ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਵਾਲੀ ਗੱਠੜੀ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਖੁੰਜੇ ਲਾਈ ਰੱਖਿਆ। ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਮਗਰੋਂ ਕੁਝ ਸਾਹ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਧਿਆਨ ਸ਼ੌਕ ਵਾਲੀ ਗੱਠੜੀ ਵੱਲ ਹੋਇਆ। ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰਾਂ-ਨਿਧਾਨ ਤੇ ਹੈਪੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਰ ਲਾ ਕੇ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੀ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਨਵਰੀ 2010 ਵਿਚ ਲਾਗਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਡੇਅਟਨ (ਓਹਾਇਓ) ਵਿਚ ਲੋਹੜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਜਿਥੇ ਗਾਏ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਗੀਤ ਸੀ-ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਲੋਹੜੀ ਵੀ ਪੁਆਇਆ ਕਰੋ। ਇਹ ਗੀਤ ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਮੇਰੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਉਂਗਲ ਫੜ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਆਪਣਾ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਟੀਟ ਹੈ, ਤੂੰ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਰਹੀਂ। ਨਾਈਟ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਬਾਈ ਟਿਵਾਣੇ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਿਸ ਕੋਲ ਨਾਈਟ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਾਈ ਹੈਪੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਉਤੇ ਦੋ ਗੀਤ ਸੁਣਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਝੱਟ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤੇ ਮੈਂ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਸਲਫ ਮਾਰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਦੀ ਡਰਾਇਵ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨੂੰ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਤੇ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਬੱਬੂ ਗੁਰਪਾਲ, ਰਾਜੇਸ਼ ਰਾਜੂ ਅਤੇ ਸੁਖਪਾਲ ਸੁੱਖ ਗਾਉਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਾਲ ਨਰਿੰਦਰ ਬੱਗੇ ਦਾ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਗਰੁਪ ਸੀ। ਹੈਪੀ ਹੀਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ। ਰਿਹਰਸਲ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਾਉਂਦੇ ਸੁਣ, ਮੈਨੂੰ ਜੋ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਗਾਉਣਾ ਮੇਰੀ ਮਿਊਜ਼ਿਕ ਨਾਲ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਬੱਗੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰ ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਗਵਾ ਲਵਾਂਗੇ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਬਾਈ ਗੁਰਮੁੱਖ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਦਿਆਂ ਬੜੀ ਕਦਰ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਦਰਸਕਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬ-ਰੂ ਕੀਤਾ। ਦੋ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮਿਲਿਆ ਸਮਾਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਇਕ ਸਾਂਝ ਵਾਲੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਾਬਤ

ਹੋਇਆ। ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਗਾਉਂਦੇ ਦੀ ਫੋਟੋ ਵੇਖ ਚਿਰਾਂ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫੇ ਬਾਅਦ ਅਗਲੀ ਨਾਈਟ 'ਤੇ ਹੋਈ। ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਮੁੱਢ ਕੌਣ ਹੈ? ਮੈਨੂੰ ਉਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 2011 ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਂ ਫੋਨ ਕਰਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਨਿੰਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ, ਪਿਛਲੀ ਨਾਈਟ 'ਤੇ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।" ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਜਵਾਬ ਸੀ, "ਅੱਛਾ, ਨਿੰਮਾ ਵੀ ਗਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।" ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਝ ਪਲਾਂ ਲਈ ਹੈਰਾਨ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਸਖ਼ਸ਼ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਲ ਪਿਛਲੀ ਨਾਈਟ ਵੇਲੇ ਦਾ ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਚੇਤੇ ਰੱਖੀ ਬੈਠੇ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀਲੁਚੇਅਰ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, "ਉਹ ਮੈਂ ਹੀ ਹਾਂ, ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ।"

ਮੈਂ ਅੱਗੋਂ ਫੱਟ ਆਖਿਆ ਕਿ ਫਿਰ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਮੁੱਢ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, "ਹਾਂ, ਤੇਰੀ ਮੁੱਢ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਫੋਟੋ ਘੱਲ ਜਾਂ ਮੈਂ ਪੁਰਾਣੀ ਨਾਈਟ ਵੇਲੇ ਦੀ ਲੱਭ ਲਵਾਂਗਾ।" ਉਸ ਵਕਤ ਵੀ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਫੋਟੋ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਈ ਟਿਵਾਣੇ ਨੇ ਫੋਨ ਕਰਿਆ, "ਬਈ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਅਖਬਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਚਲੋ ਸਾਡਾ ਲਾਇਆ ਬੂਟਾ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹਾਂ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿੰਨਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜੇਗਾ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਕੁਝ ਘੜੀਆਂ ਸੁੰਨ ਜਿਹਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਅਮੋਲਕ ਵੀਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਰ ਫਿਰ ਵੀਲੁਚੇਅਰ ਉਤੇ ਵੇਖਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਚਿਰਾਂ ਲਈ ਵੀਲੁਚੇਅਰ ਉਤੇ ਆਏ ਹੋਣਗੇ। ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਨਾ ਪੁੱਛ ਸਕਿਆ। ਹਫ਼ਤਾ ਸੋਚਣ ਮਗਰੋਂ ਪੁੱਛੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਰਿਹਾ ਗਿਆ। ਫੋਨ ਉਤੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਦੁੱਖ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨਾ ਪੁੱਛੀ, ਮੈਂ ਘੋੜੇ ਵਰਗਾ ਹਾਂ। ਫੋਨ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਗੜਕ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਘੋੜੇ ਵਰਗੀ ਬੜਕ ਸੀ। ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਆਪਣੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਮੁਹਰੇ ਲਾਇਆ ਹੋਵੇ।

ਇਸ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਲੇਖ ਛਪਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੂਹ ਤੱਕ ਬਾਗੋਬਾਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਗੀਤ ਦਿਆ ਕਰਾਂ ਪਰ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚੰਗੇ ਗੀਤ ਦੇ ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਗੀਤ ਉਂਜ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ। ਫਿਰ ਸ਼ੌਕ ਜਾਗਿਆ ਆਰਟੀਕਲ ਲਿਖਣ ਦਾ। ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਦੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖਾਂਗਾ। ਗੀਤ ਸਭ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹਨ ਪਰ ਗੀਤ ਤੇ ਲੇਖ ਵਿਚ ਬੜਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਗੀਤ ਸੁਰ 'ਚ ਲਿਪਟ ਕਿਸੇ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਸੁਨੇਹਾ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਆਰਟੀਕਲ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਪੈਗਾਮ ਖੁਦ ਆਪ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪਹਿਲੀ ਲਿਖਤ ਲਿਖੀ 'ਧੀਆਂ' ਬਾਰੇ ਜੋ ਛਪ ਤਾਂ ਗਈ ਪਰ ਅਮੋਲਕ ਭਾਅ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, 'ਨਿੰਮਿਆ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਛਪ ਚੁੱਕਿਆ, ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਲਿਖ।' ਇਸ ਡਾਂਟ ਨਾਲ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਘਰੇ ਬੈਠੇ ਸੋਚਦੇ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸਾਹਮਣੇ ਪਏ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਗੁਲਦਸਤੇ 'ਤੇ ਪਈ, ਮੈਂ ਲੇਖ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ 'ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਨਸੀਬ।' ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਲੇਖ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਸੀ, 'ਨਿੰਮਿਆ ਹਾਲੇ ਫੋਟੋ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।' ਇਕ ਵਿਸ਼ਾ ਪਰਦੇਸਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮਨ ਵਿਚ ਖਟਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਕੈਸਟ ਵਾਂਗੂੰ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਹੋਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਫੋਟੋ ਲਗਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਬਾਰੇ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਵੀ ਫੋਨ ਕਾਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਕੋਈ ਆਖੇ ਮੈਂ ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹਿਆ, ਕੋਈ ਆਖੇ ਛੇ ਵਾਰੀ ਤੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੀਰ ਦੀ ਕਾਲ ਆਈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਦਰਵੀਂ ਵਾਰੀ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਲਿਖਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ,

ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਕੀ ਜੁੜਿਆ,

ਦਿੱਤਾ ਕਈਆਂ ਸੰਗ ਇਸ ਜੋੜ ਮੈਨੂੰ।

ਮੇਰੇ ਧਰਿਆ ਤਾਜ ਸਿਰ ਇੰਜਤਾਂ ਦਾ,

ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਗੱਲ

ਨਿੰਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ

ਫੋਨ: 513-432-9754

ਕੋਈ ਜਾਪੇ ਨਾ ਅੱਜ ਬੋਤ ਮੈਨੂੰ। ਇਹਦਾ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆਂ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਮਿਲਿਆ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਮੈਨੂੰ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਵੀ ਹੁਣ ਆਖ ਦਿੰਦਾ, ਹੁਣ ਨਿੰਮਿਆ ਕਾਹਦੀ ਲੋੜ ਤੈਨੂੰ। ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਆਈ ਜਾਚ ਵਿਚ ਸੰਪਾਦਕ ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਈ ਅਖਬਾਰ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝ, ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝ ਬਣਦੀ ਹੋਈ ਅੱਜ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸਾਂਝ ਬਣ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਮਿਲਿਆ ਸਤਿਕਾਰ ਜਦੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਇਸ ਵਿਆਹ ਦੌਰਾਨ ਸੇਖੋਂ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਐਸੀ ਨੇੜਤਾ ਬਣੀ ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਘਰ ਨਾਲ ਗੂੜ੍ਹੀ ਸਾਂਝ ਪੈ ਗਈ। ਵੀਰ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨਿੱਕੀ ਸੇਖੋਂ (ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸਲਾਹਕਾਰ ਹਨ) ਨਾਲ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਵਰਗਾ ਪਿਆਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਈਟ 'ਤੇ ਫਿਰ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਮਨ ਹੋਰ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਨੂੰ ਦਾਦ ਦੇਣੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਘਾਤਕ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਮਾਜ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਕਲਮ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਮਤੀ ਲਈ, ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਮੰਗਦਾ ਕੋਈ ਪੁੱਤ ਮੰਗਦਾ, ਕੋਈ ਮੰਗਦਾ ਮਹਿਲ-ਚੁਬਾਰੇ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੈਰ ਮੰਗਾਂ, ਨਿੱਤ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ। ਰੱਬ ਕਰੇ ਮਿਲ ਜਾਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸੁੱਖ ਸਾਰੇ। ਟੁੱਟ ਜਾਵਣ ਸਭ ਦੁੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ, ਨਿੰਮਾ ਇਹੋ ਅਰਜ਼ ਗੁਜ਼ਾਰੇ।

ਗੀਤ

ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਲੋਕਤਾ ਜਗਾਈਏ ਹਾਣੀਓ, ਆਓ, ਨਵੇਂ ਪੈਡਿਆਂ ਨੂੰ ਗਾਹੀਏ ਹਾਣੀਓ।

ਰਾਤ ਹੋਈ ਲੰਮੀ, ਨਾ ਸਵੇਰਾ ਦਿਸਦਾ, ਗਲੀ ਚਾਰੇ ਨੁੱਕਰੀਂ ਹਨੇਰਾ ਦਿਸਦਾ। ਇਹ ਚੰਦੋਆ ਕਾਲਖਾਂ ਦਾ ਚਾਈਏ ਹਾਣੀਓ।

ਪਾਹਰੂ ਹੋਏ ਚੋਰ, ਵਾਤ ਖਾਏ ਖੇਤ ਨੂੰ, ਖੰਡ ਕਿਵੇਂ ਆਖੀਏ, ਟਿੱਬੇ ਦੀ ਰੇਤ ਨੂੰ। ਦੁੱਧ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਕਾਈਏ ਹਾਣੀਓ।

'ਕੱਠੇ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਮਾਲ ਹੋਏਗਾ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਂਝ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੋਏਗਾ। 'ਨਵਰਾਹੀ' ਦੇਰ ਨਾ ਲਗਾਈਏ ਹਾਣੀਓ। ਸੁੱਤੀ ਹੋਈ ਲੋਕਤਾ ਜਗਾਈਏ ਹਾਣੀਓ।

-ਨਵਰਾਹੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ

ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ
ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਤੋ ਤੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਉਡਾਈ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਐਨੀ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕਮਾਦ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਤਿੜ੍ਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਭਦੀ। ਕਮਾਦ ਦੇ ਹਰੇਕ ਮੋੜੇ ਨੂੰ ਪਲੇਸ ਪਲੇਸ ਕੇ ਪਾਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਜੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ। ਖੇਤ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲਾ ਖੜ੍ਹ-ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਦਾ। ਬਹੁਤੇ ਜੱਟ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਭਾਵੇਂ ਖਾਰ ਹੀ ਖਾਂਦੇ ਪਰ ਮੂੰਹੋਂ ਉਹ ਵੀ ਨਾਜਰ ਫੌਜੀ ਦੀ ਸਿਫਤ ਕਰਨੇ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕਦੇ।

“ਬਈ ਉਂ ਤਾਂ ਕਮਾਲ ਕਰਾਂਤੀ ਫੌਜੀ ਨੇ! ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਇੱਥ ਤਾਂ ਨੀ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦਾ,” ਇਕ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਦਾ।

“ਓਏ ਹੋਵੇ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਭਾਈ। ਫੌਜੀ ਤੇ ਫੌਜਣ ਦਿਨ ਰਾਤ ਇੱਥ ‘ਚ ਵੀ ਵੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ,” ਦੂਜਾ ਗੁੱਝੇ ਮਖੌਲ ਨਾਲ ਸਿਫਤ ਕਰ ਜਾਂਦਾ।

ਘੁਲਾੜੀਆਂ ਚੱਲ ਪਈਆਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੱਟਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕਮਾਦ ਪੀੜੇ ਅਤੇ ਆਖਰ ਤੇ ਵਾਰੀ ਮਿਲੀ ਨਾਜਰ ਫੌਜੀ ਨੂੰ। ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਇਕ ਅਜੀਬ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਤੇਜ਼ੀ ਆਗਾਂ ਦਾ ਲਾਲਚ ਦੇ ਕੇ ਗੰਨੇ ਘੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹੜੇ ‘ਚੋਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ ਵਾਢੇ ‘ਚ ਲਿਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾਜਰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗੁੜ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਪਕਾਵਾ ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਸੀ ਤੇਖੀ ਝਿਉਰ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਗੁੜ ਉਸੇ ਨੇ ਪਕਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਨਾਜਰ ਫੌਜੀ ਦੀ ਵਾਰੀ ਵੇਲੇ ਉਹ ਨਖ਼ਰੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

“ਲੈ ਬਈ ਚਾਚਾ, ਤੂੰ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਐਂ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਨੀ ਹੈਗਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਕਮਾਨ ਥੱਲੇ ਈ ਚੱਲਾਂਗੇ।” ਨਾਜਰ ਫੌਜੀ ਨੇ ਤੇਖੀ ਨੂੰ ਅੱਧ ਕੁ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

“ਨਾ ਬਈ ਫੌਜੀਆ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਬੇਵਾਹ ਐ ਹੁਣ। ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨੀ ਸੀ ਪਰ ਕੀ ਕਰਾਂ, ਬੀਹ ਟੈਟੇ ਨੇ ਕੱਲੀ ਜਾਨ ਨੂੰ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵਿਦਾ ਕਰਨੇ। ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਲੀੜ੍ਹ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਭਾਈ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਲੈ।” ਤੇਖੀ ਨੇ ਗੁੱਝੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗਰਜ ਭਰਿਆ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ।

“ਨਾ ਬਈ ਚਾਚਾ, ਤੇਥੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੈ ਨੀ ਕੋਈ ਪਾਰਖੂ। ਔਖਾ-ਸੌਖਾ ਤੂੰ ਹੀ ਸਾਂਭ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਤਾਂ। ਕੁੜੀ ਖਾਤਰ ਲੀੜ੍ਹ-ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਵੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਜੁਗਾੜ ਮੈਂ ਕਰ ਦੂੰ ਗਾ। ਪਰ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਡੰਗ ਸਾਰ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ।” ਨਾਜਰ ਫੌਜੀ ਨੇ ਤੇਖੀ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਪਛਾਣ ਕੇ ਨਾਂਹ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਦਾ ਰਾਹ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਚੱਲ ਚੰਗਾ ਫੇਰ ਮੱਲਾ, ਜੇ ਤੂੰ ਬਹੁਤਾ ਖਹਿੜੇ ਪੈਨੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਤੇਥੋਂ ਬਾਹਰ ਆਂ।” ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਾਂਭਦੇ ਹੋਏ ਤੇਖੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈਰਾਨੀ ਸੀ ਕਿ ਫੌਜੀ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਉਸ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਸਮਝ ਲਈ ਸੀ।

ਘੁਲਾੜੀ ਚੱਲ ਪਈ। ਬੋਲਣਿਆਂ ਵਿਚ ਗੰਨੇ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਪੀੜੇ ਹੋਏ ਗੰਨੇ ਦੇ ਰਸ ਦੀ ਤਤੀਰੀ ਪੀਪੇ ਵਿਚ ਡਿੱਗਣ ਲੱਗੀ ਅਤੇ ਤੱਥੇ ਦੂਜੇ

ਪਾਸੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਰਸ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਬਾਹੇ ਇੱਕ ਇੱਕ ਕਰਕੇ, ਕੜਾਹੇ ਉਪਰ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਟੋਕਰੀ ਵਿਚ ਵਿਛਾਏ ਮਲਮਲ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚੋਂ ਪੁਣ ਕੇ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਪੈਣ ਲੱਗੇ। ਕੜਾਹੇ ਥੱਲੇ ਖੋਰੀ ਦੀ ਅੱਗ ਲਟ-ਲਟ ਬਲਣ ਲੱਗੀ। ਗਰਮ ਹੋ ਰਹੇ ਰਸ ਦੇ ਉਪਰ ਆਉਂਦੀ ਮੇਲ ਨੂੰ ਤੇਖੀ ਝਿਉਰ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਲਾਹ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇ ਇੱਕ ਪੀਪੇ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਗ ਦੇ ਸੇਕ ਨਾਲ ਗਾੜ੍ਹੇ ਹੋ ਰਹੇ ਰਸ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਰਹੀਆਂ ਬੁਲਬੁਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਮਿਠਾਸ ਦੀ ਮਹਿਕ ਚੁਫੇਰੇ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆ ਰਹੀ ਸੀ।

ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤੇਜ਼ੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇਖੀ ਝਿਉਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ, “ਆ ਜੋ ਚਾਚਾ ਜੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੈ ਲੋ।”

“ਨਈਂ ਭਾਈ ਮੈਂ ਤਾਂ ਘਰੋਂ ਖਾ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ, ਤੂੰ ਏਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਗ।” ਤੇਖੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਆਉਂਦੀ ਭਾਫ਼ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਮੂਹਰੇ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਰੋਕਦੇ ਹੋਏ ਮੂੰਹ ਜਿਹਾ ਵੱਟ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਜਾਣਾ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਕੰਮ ‘ਤੇ ਲਗਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਨਾਜਰ ਫੌਜੀ ਪੀਪੇ ‘ਚ ਪਏ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲਈ ਤੇਜ਼ੀ ਕੋਲ ਆ ਬੈਠਾ। ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੀ ਤਸੱਲੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਝਲਕਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਈ।

“ਲੈ ਹੁਣ ਇਉਂ ਕਰ, ਦੋਨਾਂ ਜੁਆਕਾਂ ਨੂੰ ਰਸ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਕਰ ਦੇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ। ਔਹ ਦੇਖ, ਐਵੇਂ ਗੰਨਿਆਂ ਨਾਲ ਜਬਾੜੇ ਪੜਵਾਈ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਨਾਲੇ ਤੂੰ ਆਪ ਪੀ ਲੈ ਦੇ ਗਿਲਾਸ।” ਤੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਰਾਟੀ ਫੜਦੇ ਹੋਏ ਨਾਜਰ ਫੌਜੀ ਨੇ ਮੀਤੇ ਤੇ ਜੀਤੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ।

“ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆ ਦਿੰਨੀ ਆਂ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਚਲ ਕੀ ਐ?” ਤੇਜ਼ੀ ਨੇ ਬਾਕੀ ਰੋਟੀਆਂ ਪੋਣੇ ਵਿਚ ਵਲੋਟਦਿਆਂ, ਟੇਢੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਨਾਜਰ ਵੱਲ ਝਾਕਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ।

“ਲੈ ਕਿਉਂ ਤੇਰਾ ਕਿਉਂ ਨੀ ਕੁਸ਼? ਸਾਰਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਤੇਰਾ, ਔਹ ਖੇਤ ਤੇਰਾ, ਆਹ ਜੁਆਕ ਤੇਰੇ, ਔਰ...ਔਰ...ਔਰ ਹਮ ਵੀ ਤੇਰੇ।” ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਬੁਰਕੀ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਫੌਜੀ ਨੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਛੇੜਖਾਨੀ ਭਰੀ ਟਕੋਰ ਮਾਰੀ।

“ਚਲ ਛੱਡ ਪਰ੍ਹੇ ਜੀ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਈ ਗੱਲ ਬਣਾ ਲੀ।” ਤੇਜ਼ੀ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਜੁਆਕਾਂ ਨੂੰ ਰਸ ਪਿਲਾਉਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਉਠ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ।

ਤੇਜ਼ੀ ਨੇ ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਲੜ ਨਾਲ ਪੁਣ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਜੁਆਕਾਂ ਨੂੰ ਰਸ ਦੇ ਗਿਲਾਸ ਭਰ ਕੇ ਫੜਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਜੁਆਕ ਗਟਾਗਟ ਰਸ ਅੰਦਰ ਸੁੱਟ ਕੇ ਡੱਕਾਰ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕੜਾਹੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੁੜੱਗੇ ਮਾਰ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਨੀਤ ਤਾਂ ਤੱਤੇ ਗੁੜ ਵਿਚ ਸੀ। ਤੇਜ਼ੀ ਦਾ ਜੀਅ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਰਸ ਪੀਣ ਨੂੰ ਪਰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਬੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਜਕ ਕੇ ਮਨ ਮਾਰ ਲਿਆ। ਮੀਤਾ ਤੇ ਜੀਤਾ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੜਾਹੇ ਵਿਚ ਉਠਦੇ ਬੁਲਬੁਲੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਮਿਠਾਸ ਭਰੀ ਭਾਫ਼ ਲਲਚਾਈਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ। ਕੜਾਹੇ ਦੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਬੈਠਾ ਤੇਖੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਕੋੜ ਜਿਹਾ ਝਾਕਦਾ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਨਿਆਣੇ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ। ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ। ਭਾਂਡਿਆਂ ਦੀ ਸੁੱਕ-ਮਾਂਜ ਕਰਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਦੇ ਮੋਢੇ ਲੱਗ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, “ਬੇਬੇ, ਗੁੜ ਕਦੋਂ ਕੁ ਬਣ ਜੂ?”

“ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨੀ ਪੁੱਤ, ਔਹ ਬੋਡਾ ਬਾਬਾ ਬੈਠਾ ਨਾ, ਕੜਾਹੇ ਕੋਲ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲੈ ਜਾ ਕੇ।” ਤੇਜ਼ੀ ਨੇ ਤੇਖੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਜੁਆਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਦੋਵੇਂ ਨਿਆਣੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਹੱਥ ਫੜੀ, ਡਰਦੇ ਡਰਦੇ ਤੇਖੀ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹੇ ਹੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ‘ਤੂੰ ਪੁੱਛ’, ‘ਤੂੰ ਪੁੱਛ’ ਦੀਆਂ ਉਗਲਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਤੇਖੀ ਵੀ ਤਾੜ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਗੱਲ ਐ।

“ਕੀ ਗੱਲ ਆ ਓਏ? ਐਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੂਹਣੀਓ-ਕੂਹਣੀ ਹੋਈ ਜਾਨੇ ਓ?” ਤੇਖੀ ਨੇ ਤਲਖੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ ਬਾਬਾ, ਆਹ ਕਹਿੰਦੇ ਬਈ ਗੁੜ ਕਦੋਂ ਕੁ ਬਣ ਜੂ?” ਮੀਤੇ ਨੇ ਗੱਲ ਜੀਤੇ ਸਿਰ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। “ਹਾਲੇ ਨੀ ਬਣਦਾ। ਬਹੁਤ ਟੈਮ ਲੱਗੂ ਹਾਲੇ ਜਾਓ ਭੱਜੇ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਨੂੰ।” ਤੇਖੀ ਨੇ ਖਿੜ ਭਰੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕ ਦਿੱਤਾ।

ਤੇਖੀ ਝਿਉਰ ਦੀ ਚੁਭਵੀ ਆਵਾਜ਼, ਤੇਜ਼ੀ ਦੇ ਕੰਨੀ ਪੈ ਤਾਂ ਗਈ ਪਰ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕੀਤੀ, ਵੱਟ ਜਿਹਾ ਖਾ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ।

ਨਿਆਣੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਜਿਹੇ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਤੇਜ਼ੀ

ਤੱਤਾ ਗੁੜ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਖੇਤਾਂ ਨਾਲ ਵਾਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗੰਨਾ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘੁਲਾੜੀ ਜਾਂ ਵੇਲਣੇ ‘ਤੇ ਨਿਕਲੇ ਤਾਜ਼ਾ ਰਸ ਜਾਂ ਰਹੁ ਅਤੇ ਤੱਤੇ ਗੁੜ ਦਾ ਕੀ ਸਵਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਬਥੇਰੇ ਪਾਠਕ ਇਹ ਮੰਨਣਗੇ ਕਿ ਉਸ ਤੱਤੇ ਗੁੜ ਤੋਂ ਦੀ ਸੌ ਨਿਆਮਤਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ‘ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ’ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਛਪਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਪਰ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕੈਪਸ਼ਨਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਸ. ਪੰਧੋਰ ਨੇ ਉਸ ਤੱਤੇ ਗੁੜ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਬੈਠੇ ਅਸੀਂ ਜਿਵੇਂ ਤਰਸ ਹੀ ਗਏ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੋਲ ਆ ਖੜ੍ਹੇ। “ਬੇਬੇ, ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਲੇ ਨੀ ਬਣਦਾ ਗੁੜ ਬਹੁਤਾ ਟੈਮ ਲੱਗੂ।”

“ਫੇਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਐਥੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਬਣ ਗਿਆ ਆਪਦੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਆਖ ਦਿਓ।” ਤੇਜ਼ੀ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਖ ਜੁਆਕਾਂ ‘ਤੇ ਨਿਕਲ ਗਈ ਅਤੇ ਉਹ ਭਾਂਡੇ, ਬਾਲਟੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਈ।

“ਤੇਜ਼ੀ! ਬਿੰਦ ਕੁ ਅਟਕ ਜਾ, ਤੱਤਾ ਗੁੜ ਲੈ ਜੀ। ਕਿਤੇ ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪਊ, ਚੰਗਾ ਹੁੰਦੈ।” ਨਾਜਰ ਨੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤੁਰਦੀ ਦੇਖ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਹਾਕ ਮਾਰੀ।

“ਨਹੀਂ ਸਰ ਜੂ, ਤੂੰ ਈ ਲੈ ਆਈਂ। ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਸੌ ਧੰਦੇ ਪਏ ਨੇ ਕਰਨ ਆਲੇ।” ਤੇਜ਼ੀ ਨੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਫੌਜੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਤਾਂ ਝਲਕੀ ਪਰ ਕਾਰਨ ਪੱਲੇ ਨਾ ਪਿਆ। ਦਿਮਾਗ ‘ਤੇ ਬਹੁਤਾ ਜੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਤੇਖੀ ਨੇ ਮਕਸੂਦ ਨੂੰ ਕੜਾਹੇ ‘ਚੋਂ ਉਪਰ

ਕੜਾਹੇ ਕੋਲੋਂ ਉਠ ਕੇ ਗੰਡ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਚੰਡਣੀ ਗੰਡ ਵਿਚ ਫੇਰ ਕੇ ਪਰਖ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

“ਕਿਉਂ ਚਾਚਾ, ਕਿਵੇਂ ਐ?” ਹੋਈਏ ਫਿਰ ਰੈਡੀ।” ਫੌਜੀ ਨੇ ਗੰਡ ਕੋਲੋਂ ਉਠ ਕੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਤੇਖੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ, ਹਾਲੇ ਹੋਰ ਅਟਕ ਜੋ। ਹਾਲੇ ਨਾ ਛੇੜਿਓ। ਮੈਂ ਆਉਨਾਂ ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਔਹ ਖੁਹ ਤੇਂ।” ਤੇਖੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਕੇ ਖਾਲ ਦੀ ਵੱਟ ਪੈ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਤੁਰ ਪਿਆ।

“ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਚਾਚਾ ਔਥੇ ਘੜੇ ‘ਚ ਸੱਜਰਾ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਪਿਐ।” ਨਾਜਰ ਨੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਤੇਖੀ ਨੂੰ ਹਾਕ ਮਾਰੀ।

“ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਨਾ, ਮੈਨੂੰ ਪਤੈ।” ਬਿਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਝਾਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਕੇ ਤੇਖੀ ਖੁਹ ਵੱਲ ਤੁਰਿਆ ਗਿਆ।

“ਦੇਵੇਂ ਨਿਆਣੇ ਹੁਣ ਫੇਰ ਹੌਸਲਾ ਜਿਹਾ ਫੜ ਕੇ ਨਾਜਰ ਕੋਲ ਆ ਗਏ। ਨਾਜਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਗੰਡ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ ਤੇ ਕਪਾਹ ਦੀ ਛਟੀ ਦਾ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਡੱਕਾ ਫੜਾ ਕੇ ਗੰਡ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ

ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਡਿਗਦੀ ਗਾੜ੍ਹੀ ਧਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਗਹੁ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਪੱਤ ਦੀ ਜਾਚ ਕਰਕੇ ਨਾਜਰ ਨੂੰ ਹਾਕ ਮਾਰੀ।

“ਲੈ ਬਈ ਫੌਜੀਆ ਆਓ ਹੁਣ, ਲਉ ਵਾਖਰੂ ਦਾ ਨਾਉਂ। ਪੱਤ ਨੂੰ ਗੰਡ ‘ਚ ਪਾ ਦਿਓ। ਹੁਣ ਵੱਤ ਐ।”

ਛਟੀਆਂ ਦੀ ਬਣੀ ਕੁੱਲੀ ਵਿਚ ਪਏ ਗੰਡ ਵਿਚ ਕੜਾਹਾ ਉਲੱਦ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

“ਬਾਪੂ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਣ ਗਿਆ ਗੁੜ?” ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਹਲ ਸੀ।

“ਆਹੋ ਪੁੱਤ, ਬਣ ਤਾਂ ਗਿਆ ਪਰ ਹਾਲੇ ਵੱਧ ਤੱਤਾ। ਮੂੰਹ ਮੱਚ ਜੂ। ਬਿੰਦ ਕੁ ਅਟਕ ਜੋ।” ਫੌਜੀ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਗੱਲ ਸਮਝਾ ਕੇ ਰਸ ਦੇ ਬਾਹੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਕੜਾਹੇ ‘ਤੇ ਪਈ ਟੋਕਰੀ ‘ਚ ਉਲਟਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਤੇਖੀ

ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਹੱਥ ਫੇਰਦੇ ਹੋਏ ਮੀਤੇ ਨੇ ਜੀਤੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਪਰ ਜੀਤੇ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਹੌਸਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਵੀ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਮੁੜਦਾ ਤੇਖੀ ਜਦੋਂ ਕੁੱਲੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਦੋਵੇਂ ਜੁਆਕ ਹਾਸਾ ਭੁੱਲ ਕੇ ਸਹਿਮ ਗਏ। ਗੰਡ ‘ਚ ਡੱਕੇ ਮਾਰਦੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੇਖੀ ਨੂੰ ਸੱਤੀ ਕੱਪੜੀ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। “ਓਏ ਆਹ ਕੀ ਲੋਹੜਾ ਮਾਰਿਆ ਫੌਜੀਆ? ਸਾਰੀ ਕਰੀ ਕਰਾਈ ਖੂਹ ‘ਚ ਪਾ’ਤੀ। ਸਾਰਾ ਗੰਡ ਭਿੱਟ ਤਾ। ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਨੀ ਟੇਕਿਆ, ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਭੇਲੀ ਨੀ ਕੱਢੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਡੱਫਣ ਬਹਿ’ਗੇ। ਰਹਿ ਗਿਆ ਨਾ ਫੇਰ ਉਹੀ...। ਹੁਣਾ ਨੀ ਸੀ ਤੁਰਾ, ਇਹਨੂੰ ਗੰਦੀ ‘ਲਾਦ ਨੂੰ?’ ਫੌਜੀ ਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝਾੜਝੜ ਕਰਕੇ ਤੇਖੀ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈ ਗਿਆ। “ਚਲੇ ਓਏ, ਭੱਜੇ ਇਥੋਂ। ਸਾਲੇ ਸਵੇਰ ਦੇ ਨੀੜਾਂ ਦਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਐ?” ਨਿਆਣੇ ਸੁੰਗੜਦੇ ਜਿਹੇ ਕੁੱਲੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਨਾਜਰ ਨੂੰ ਤੇਖੀ ‘ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਤਾਂ ਆਇਆ ਪਰ ਗਰਜ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ।

“ਓ, ਚੱਲ ਨਿਆਣੇ ਨੇ ਚਾਚਾ, ਤਾਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਕਾਹਨੂੰ ਤੱਤਾ ਹੁੰਨੈ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਜਿਆਣੈ।” ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਫੌਜੀ ਨੇ ਤੇਖੀ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

“ਔਛਾ! ਤੇਰੇ ਭਾਅ ਦਾ ਹਾਲੇ ਹੋਇਆ ਈ ਨੀ ਕੁਝ? ਸਾਰੀ ਕਰੀ ਕਰਾਈ ਖੂਹ ‘ਚ ਪਾ’ਤੀ। ਹਾਲੇ ਰੜਕ ਐ? ਚੱਲ ਭਾਈ ਠੀਕ ਐ, ਸਾਥੇ ਆਪਦਾ ਲਕਾ-ਤੁਕਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਚੱਲਿਆ। ਮੈਥੋਂ ਨੀ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਚਘਲਖਾਨਾ ਦੇਖ ਹੁੰਦਾ।” ਤੇਖੀ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਭੜਾਸ ਕੱਢਦਾ ਜੁੱਤੀ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ।

“ਕਾਹਨੂੰ ਚਾਚਾ, ਹੁਣ ਵਿਚਾਲੇ ਡੱਬਾ ਦਿੰਨੈ? ਚੱਲ ‘ਗਾਹ’ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਤੇਰਾ ਆਡਰ ਹੋਉ ਓਕੂ ਕਰਲਾਂਗੇ।” ਫੌਜੀ ਨੇ ਮਨ ‘ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਮਿੰਨਤ ਜਿਹੀ ਕੀਤੀ।

ਘੁਲਾੜੀ ‘ਚ ਗੰਨੇ ਲਾਉਂਦੇ ਨਾਜਰ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਘੁੱਦੂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਹ ਗੰਨੇ ਛੱਡ ਕੇ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ।

“ਓਏ ਫੌਜੀਆ, ਕਿਉਂ ਲੋਲੂੜੀਆਂ ਕੱਢੀ ਜਾਨੈਂ ਇਹਦੀਆਂ ਮਲੱਗ ਦੀਆਂ?” ਕੁਸ ਤਾਂ ਕਣ ਰੱਖ। ਜਾਣ ਦੇ, ਜੇ ਜਾਂਦੈ। ਮਸਾਂ ਤਾਂ ਦਿਨ ਆਇਐ। ਹੁਣ ਜੁਆਕ ਤਾਂ ਨੀ ਤਰਸਾਉਣੇ ਏਹਦੇ ਥੱਲੇ ਲੱਗ ਕੇ? ਕਦੋਂ ਦਾ ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵੰਨੀ ਦੇਖੀ ਜਾਨਾਂ।” ਘੁੱਦੂ ਨੇ ਰੜਕ ਭਰੀ ਚੌਣੀ ਨਾਲ ਦੋ ਟੁੱਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

“ਓਏ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੌਚਦਾ ਸੀ ਬਈ...ਬਈ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਬ ਨੀ। ਆਪਾਂ ਕਿਤੇ ਸਾਰੀ ਕਰੀ-ਕਰਾਈ...?” ਫੌਜੀ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ‘ਚੋਂ ਛੁਪਿਆ ਡਰ ਭਾਪ ਕੇ ਘੁੱਦੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੀ।

“ਛੱਡ ਪਰ੍ਹੇ ਧਾਰ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਫੌਜੀ ਈ ਓ ਰਿਹਾ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕੱਢ ‘ਤੀ ਮੈਂ ਜੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਘੁਲਾੜੀਆਂ ‘ਤੇ। ਕੀ ਨੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਆਪਾਂ? ਇੱਕ ਅੱਧੀ ਵਾਰੀ ਜਾਣੀ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਫਰਕ ਰਹਿ ਜੂ। ‘ਗਾਹ’ ਨੂੰ ਏਹਦੇ ਅਰਗੇ ਘੜੰਮ ਚੌਧਰੀ ਦੇ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਤਾਂ ਨੀ ਫਿਰਨਾ ਪਉ?” ਘੁੱਦੂ ਦੇ ਰੜਕਵੇਂ ਬੋਲਾਂ ਨੇ ਫੌਜੀ ਦਾ ਚਿੱਤ ਤਾਂ ਟਿਕਾਣੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਤੇਖੀ ਦੇ ਸੱਤੀ ਕੱਪੜੀ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ।

“ਦੇਖ ਲੂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪਕਾਵੇ ਨੂੰ?” ਤੇਖੀ ਬੁੜ ਬੁੜ ਕਰਦਾ ਘੁੱਦੂ ਵੱਲ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੋਇਆ ਤੁਰ ਚੱਲਿਆ।

“ਚਾਚਾ, ਤੱਤਾ ਤੱਤਾ ਗੁੜ ਤਾਂ ਲੈਂਦਾ ਜਾਹ ਜੁਆਕਾਂ ਵਾਸਤੇ।” ਫੌਜੀ ਨੇ ਪਿੱਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ। ਘੁੱਦੂ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ‘ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਆਇਆ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਖਾਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾਂ ਪਈ ਕਿ ਫੌਜੀ ਨੇ ਤਰਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਖੌਲ?

ਬਿਨਾਂ ਪਿੱਛੇ ਝਾਕੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਤੇਖੀ ਨੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

“ਚਾਚਾ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਛੇਤੀ ਬਣ ਜਿਆ ਕਰੂ ਗੁੜ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਚੱਲਿਆ ਗਿਆ?” ਗੁੜ ਦਾ ਲਿਬੜਿਆ ਡੱਕਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਮੀਤੇ ਨੇ ਚਿੱਤੋਂ ਖੁਸ਼ੀ ਜਾਹਰ ਕਰਦੇ ਬੜੀ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਘੁੱਦੂ ਵੱਲ ਝਾਕਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

“ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ, ਵੱਧ ਕਣ ਆਲਾ ਵਧੀਆ ਗੁੜ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਟੈਮ ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਈ ਹੁੰਦੈ। ਬਸ ਫਰਕ ਇਹ ਐ ਬਈ ਆਪਾਂ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰਾਂਗੇ।” ਘੁੱਦੂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਜਵਾਕਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦਾ ਚਾਅ ਜਿਹਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਡੱਕੇ ਸੁੱਟ ਕੇ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਅੱਧ ਚੰਡੇ ਤੱਤੇ ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਵੱਟ ਕੇ ਛੜੱਪੇ ਮਾਰਦੇ ਆਪਦੀ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਘਰ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਏ।

#

the WHITE HOUSE PRESIDENT BARACK OBAMA

★★★★★ THE WHITE HOUSE WASHINGTON ★★★★★

BLOG PHOTOS & VIDEO BRIEFING ROOM ISSUES the ADMINISTRATION the WHITE HOUSE our GOVERNMENT

WE the PEOPLE YOUR VOICE IN OUR GOVERNMENT

Help make We the People even better. Share your feedback on how this new platform can improve.

ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ www.wh.gov/XZj1
(Note: The web address is case sensitive)

“ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ” ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ
ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 30,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ - **“ਹਾਂ ਇਹ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਹੈ”**

15 ਦਸੰਬਰ, 2012 ਤੱਕ 25000 ਦਸਤਖਤਾਂ ਦੀ ਜਰੂਰਤ

ਅਸੀਂ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ -

“ਸਿੱਖ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ” ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ - ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ 30,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ - “ਹਾਂ ਇਹ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਹੈ”

ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਨਾਮੋ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਯੋਜਨਾ-ਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਿੰਸਾ ਫੈਲਾਈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 30,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ, ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਇਆ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੇ 300,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਬੇਘਰ ਹੋ ਗਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਯੋਜਨਾ-ਬੱਧ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗੇ ਦਾ ਨਾਂਅ ਦੇ ਕੇ ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਜਾਨਾਂ, ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝਕੇ ਯੋਜਨਾ-ਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਮਲੇ “ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ” ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 18 ਯੂ ਐਸ ਸੀ 1091 ਅਤੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਬਾਰੇ ਯੂ. ਐਨ. ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਵੰਬਰ 1984 ਦੌਰਾਨ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਆਪਕ ਕਬਰਗਾਹਾਂ ਦੇ 2011-12 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਖੁਲਾਸੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪੱਕੇ ਤੇ ਨਾ-ਬੁਝਲਾਉਣ ਯੋਗ ਸਬੂਤ ਹਨ ਕਿ 1984 ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਖਿਲਾਫ ਹਿੰਸਾ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਸੀ।

28 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਗੁਰਪੁਰਬ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ 2 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਾਈਨ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ

ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਵੀ online ਜਾ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸਾਈਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ: www.wh.gov/XZj1
(Note: The web address is case sensitive)

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਗਟੇ, ਦਹਿਦਿਸ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਯਾ॥
ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਮੋਖ ਤਿਸ ਪਲਾਈ, ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦਾਸ ਭਯਾ॥

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ

**ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ
ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ**

ਲਖ ਲਖ ਵਧਾਈ

ਵਲੋਂ:

ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ

ਸੇਲਮ (ਓਰੇਗਨ)

ਫੋਨ: 503-559-8233

YOUR SHOWS

ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ

WATCH AMERICAN AND PUNJABI CHANNELS LIKE NEVER BEFORE WITH HOPPER

CATCH KINNA SOHNA TAINU RABB NE BANAYA ON GET PUNJABI WHILE RECORDING GURUMA ON JUS ONE AND PIERS MORGAN TONIGHT ON CNN. ALL AT THE SAME TIME.

SIGN UP TODAY AND RECEIVE
\$75 AMERICAN EXPRESS
REWARD CARD!
 USE CODE: 02INTLDM1

HOME OF SOUTH ASIAN ENTERTAINMENT
PACKAGES STARTING FROM \$24.99/MO

CHANNEL SELECTION WILL VARY BY PACKAGE

GET Hopper
FREE
 WHEN YOU SIGN UP FOR
AMERICA'S TOP 120
 OR HIGHER
 Monthly DVR fee and receiver fees apply

AMERICA'S TOP 120
 SIGN UP TODAY AND GET A \$20 MONTHLY DISCOUNT,
 YOU PAY ONLY \$24.99/MO. FOR 12 MONTHS
 ENJOY TOP 120 CHANNELS, LIKE:

REQUIRES 24 MONTH AGREEMENT

PICK EITHER PACKAGE OR BOTH!

1.888.242.2276
DISHPUNJABITV.COM
 FACEBOOK.COM/DISHPUNJABITV

Must subscribe to a qualifying American HD package to qualify for Hopper receiver. International programming requires additional \$10/mo International Basic package or any America's Top package.
 American Express® Reward Card: Offer valid for activation and installation of qualifying DISH service and subscription to a South Asian Package \$24.99 or greater by 1/16/13. Must activate service by calling 1.888.242.2276 and provide Offer Code 02INTLDM1. Allow 6-8 weeks after service activation for Reward Card delivery. Offer Code required at time of order for service, prior to activation.
 Limit one Reward Card per DISH account activation. May not be combined with other special offers. After service activation, visit www.mydishrewards.com or call 1-877-682-1215 to check the status of Reward Card and for applicable restrictions for Reward Card usage. This Card is provided pursuant to a loyalty, reward or promotional program and can be used only at US merchants that accept American Express Cards except cruise lines, casinos, ATMs, and recurring billing. © 2012 American Express Prepaid Card Management Corporation. American Express is not a sponsor of the promotion and is not responsible for administration or fulfillment. Neither DISH nor American Express is responsible for Reward Card unclaimed after 180 days of eligibility.
 Digital Home Advantage plan requires 24-month agreement and credit qualification. Cancellation fee of \$17.50/month remaining applies if service is terminated before end of agreement. All equipment is leased and must be returned to DISH upon cancellation or unreturned equipment fees apply. Limit 6 leased tuners per account; upfront and monthly fees may apply based on type and number of receivers. All prices, packages, programming, features, functionality and offers subject to change without notice. Offer available for new and qualified former customers, and subject to terms of applicable Promotional and Residential Customer agreements. Additional restrictions may apply. Offer ends 1/16/13. © 2012, DISH Network L.L.C. All rights reserved.
 © 2012 Viacom International Inc. All Rights Reserved. Nickelodeon, SpongeBob SquarePants and all related titles, logos and characters are trademarks of Viacom International Inc. Created by Stephen Hillenburg.

dish

ਸੁਣੀ ਪੁਕਾਰਿ ਦਾਤਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਗਿ ਮਾਹਿ ਪਠਾਇਆ॥ ਚਰਨ ਧੋਇ ਰਹਰਾਸਿ ਕਰਿ ਚਰਣਾਮ੍ਰਿਤੁ ਸਿਖਾ ਪੀਲਾਇਆ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਸਮੂਹ ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ

ਕੋਟਾਨਿ ਕੋਟਿ ਵਧਾਈ

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ
ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ

ਕੇਵਲ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ

ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ

ਜੱਸੀ ਖੰਗੂੜਾ

ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ

ਜੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ

ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾਖਾ

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਨਾਰਥ ਅਮੈਰਿਕਾ, ਯੂ ਐਸ ਏ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

ਅਜੈਬ ਸਿੰਘ ਲੱਖਣ
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਯੂ ਐਸ ਏ

ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ
ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਰਾਂ

ਅਜਮੇਰ ਪੰਨੂ

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸੀਹਰਾ

ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ

ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਲਾਲੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਧਾਲੀਵਾਲ

ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਓਵਰਸੀਜ਼ ਕਾਂਗਰਸ, ਨਾਰਥ ਅਮੈਰਿਕਾ, ਯੂ ਐਸ ਏ (ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਢਿੱਲੋਂ, ਪ੍ਰਧਾਨ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
(ਲਾਲੀ) ਸਿੱਧੂ

ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸੰਧਰ

ਜਗਦੀਸ਼ ਸਿੰਘ
ਕਲੇਰ

ਹਰਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ

ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ
ਬੇਪਾਰਾਏ

ਸਤਵਿੰਦਰ
ਸਿੰਘ ਪੌਪੀ

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਬਿਲਕੁ

ਇੰਡੀਆਨਾ

ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਇੰਡੀਆਨਾ

ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਨਾਗਰਾ

ਇਲੀਨਾਏ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਓਹਾਇਓ, ਅਰਕਨਸਾਸ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ, ਸਿਆਟਲ, ਮਿਸੀਸਿਪੀ, ਸੇਂਟ ਲੂਇਸ (ਮਿਜ਼ੋਰੀ) ਕਾਂਗਰਸ ਇਕਾਈਆਂ